

RODNA GRUDA

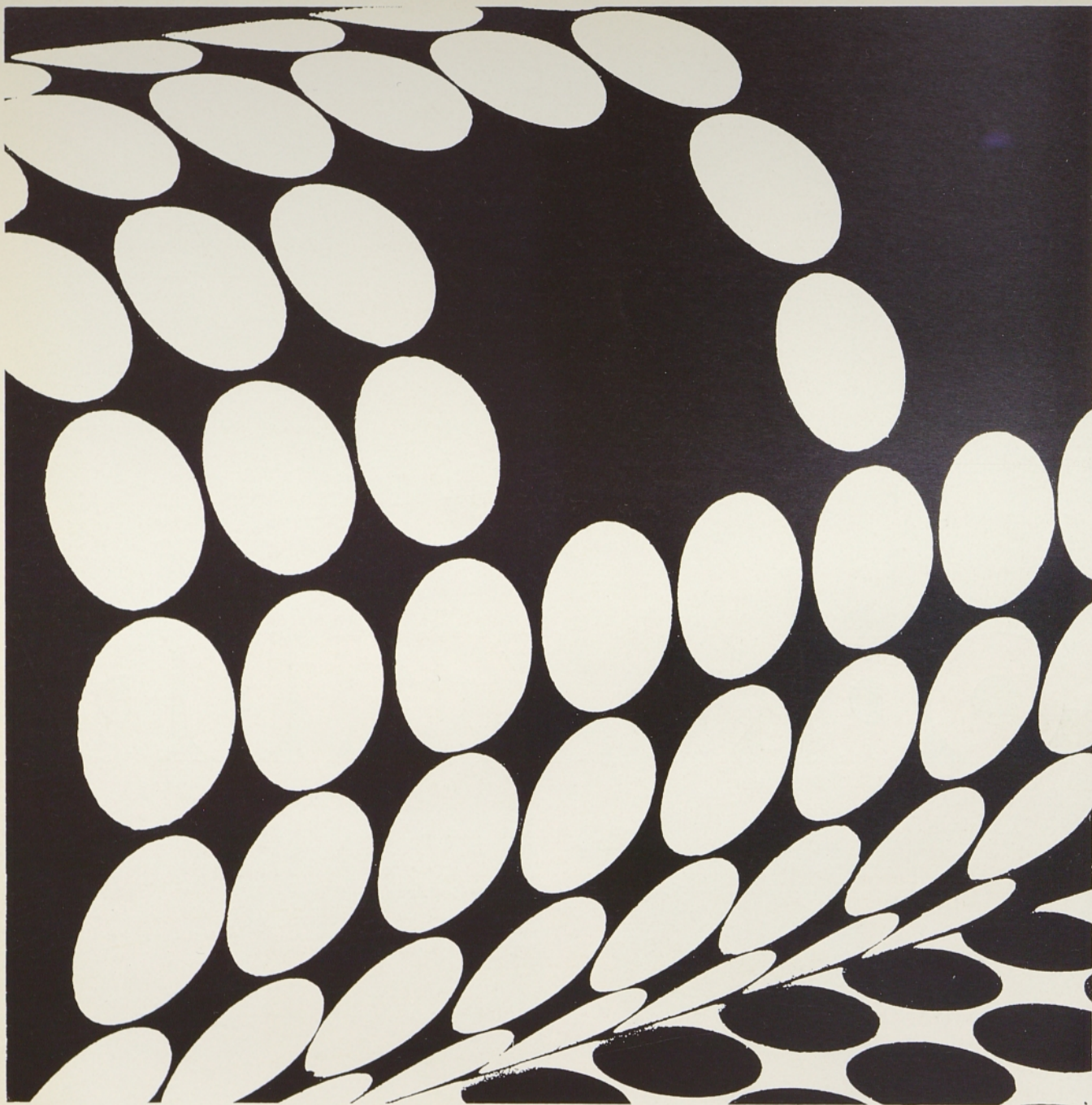
SLOVENIJA

REVIIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

JUNIJ
1977
LETNIK 24

6

**časopisno in
grafično
podjetje
delo
tiskarna**

**najsodobnejše
grafično
podjetje
v
jugoslaviji**

Sprejemamo naročila za izdelavo grafičnih izdelkov
v klasičnem in foto stavku,
tiskanih v visokem ali ofsetnem tisku
na najsodobnejših strojih
v enobarvnem ali večbarvnem tisku:
časopisi in revije na knjižni ali ofsetni rotaciji,
prospekti in katalogi,
knjige in brošure,
etikete in obrazci

Klišeeji in barvni izvlečki, izdelani
na varioklišografu, scannerju
ali na klasičen način.

Sodobno opremljena knjigoveznica
za trdo in mehko vezavo.

Plastificiranje, lakiranje in kalandriranje vseh vrst
tiskovin.

Priznana kvaliteta.

Solidne cene. Dobavni rok po dogovoru.

13

16

RODNA GRUDA

TURISTIČNA SEZONA, NAŠE JADRANSKO ČAS, KO OBIŠČE NAŠO DEŽELO TUDI MNOŽICA NAŠIH LJUDI Z VSEGA SVETA, KI SE JIM ČUDI VES SE JE ZAČELA. ŽELIMO VAM ISKRENO DOBRODOŠLICO. ŽELIMO VAM, DA BI SE LEPIH KRAJEV, KI NUKAR NAJBOLJ PRIJETNO POČUTILI V DOMAČIH KRAJIH. TUJCEM IN DOMAČIM NAŠ SODELAVEC PAVAS SEZNANJA Z NEKATERIMI NOVIMI ZANIMIVOSTMI V DOMOVINI – Z DVEMA NOVIMA VELIKIMA HOTELOMA, KI SO JU ODPRLI PRAV NA PRAGU POLETJA.

REVIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS
EN EL MUNDO
JUNIJ 1977
LETNIK 24
ŠTEVILKA 6

IZDAJA – PUBLISHED BY:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA
TEL.: 061/20-657
NASLOV – ADDRESS:
61001 LJUBLJANA
CANKARJEVA 1/II, P. P. 196
SLOVENIJA-JUGOSLAVIJA
Tel.: 061/23-102 – UREDNIŠTVO
061/21-234 – UPRAVA

GLAVNI UREDNIK:
DRAGO SELIGER
ODGOVORNI UREDNIK:
JOŽE PREŠEREN
UREDNIŠKA:
INA SLOKAN
UREDNIŠKI ODBOR:
JANEZ KAJZER, JOŽE OLAJ, ERNEST
PETRIN, JOŽE PREŠEREN, INA
SLOKAN, MILA ŠENK, JUŠ TURK
UREDNIŠKI SVET:

ANTON INGOLIČ (PRESEDNIK),
MATJAŽ JANČAR, FRANCE POZNIČ,
FRANCI STARE, ANDREJ ŠKERLAVAJ,
MARTIN ZAKONJŠEK

OBLIKOVANKA:

LILIJANA LESAR

PREVAJALCA:

MILENA MILOJEVIČ-SHEPPARD/
ANGLEŠČINA

ALBERTO GREGORIČ/ŠPANSČINA

LETNA NAROČNINA:

JUGOSLAVIJA 100,00 din, USA 6,00 US\$

KANADA 6,00 c\$, AVSTRALIJA 6,00 au.\$

ANGLIJA 2,80 Lstg, AVSTRIJA

115,00 Sch, BELGIJA 220,00 Bff

DANSKA 35,00 Dkr, FINSKA 23,00 FM,

FRANCIJA 25,00 FF, HOLANDIJA

16,00 Hfl, ITALIJA 4.000,00 Lit,

NEMČIJA 16,00 DM, NORVEŠKA 33,00 Nkr,

ŠVEDSKA 25,00 Skr, ŠVICA 19,00 Sfr.

PLAČILA NAROČNINE:

DINARSKI TEKOČI RAČUN:

50100-678-45356

DEVIZNI RAČUN:

50100-620-010-32002-575

PRI LJUBLJANSKI BANKI

PLAČILO JE MOŽNO TUDI PO

MEDNARODNI POŠTNI NAKAZNICI

ALI S ČEKOM, NASLOVLJENIM NA

»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«

V PRIPOROČENEM PISMU

PAYMENT FROM ABROAD:

ASSIGNMENT TO OUR ACCOUNT NO.

50100-620-010-32002-575

AT LJUBLJANSKA BANKA,

OR BY INTERNATIONAL MONEY

ORDER, OR BY CHECK –

ADDRESSED TO

»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«

– IN REGISTERED LETTER

REVIJA IZHAJA VSAK MESEC –

7. IN 8. ŠTEVILKA IZIDETA SKUPNO

OPROŠČENO PROMETNEGA DAVKA

PO PRISTOJNEM SKLEPU ŠT. 421-1/73

Z DNE 24. 7. 1973

TISK – PRINTED BY:

ČGP DELO, LJUBLJANA

34

36

V TEJ ŠTEVILKI ZAČE-
NJAMO VRSTO PO-
GOVOROV Z NEKATE-
RIMI NAŠIMI LJUDMI,
KI SO SE VRNILI ZA
STALNO V DOMOVI-
NO. KAKŠNA JE NJI-
HOVA ŽIVLJENJSKA
ZGODBA, KAKO SO
SE PONOVO VŽIVELI
V STARO DOMOVINO,
KAKŠNE IZKUŠNJE
JIM JE DALO ŽIVLJE-
NJE NA TUJEM. VSE
TO NAS JE ZANIMA-
LO, KO SMO SE OD-
PRAVLJALI NA OBISK
K ROJAKOMA, KI STA
SE VRNILA IZ AV-
STRALIJE.

TOKRAT ZAČENJA-
MO V NAŠI REVII
ŠE Z ENO REDNO
RUBRIKO – Z VODNI-
KOM MED KNJIGAMI.
REDNEJE KOT DO-
SLEJ SMO SE NAME-
NILI, DA VAS BOMO
SEZNANJALI Z VSE-
MI POMEMBNEJŠIMI
SLOVENSКИ IZVIR-
NIMI KNJIGAMI, KI IZ-
IDEJO V SLOVENIJI.
ODLOČILI SMO SE
SAMO ZA IZVIRNA DE-
LA IN IZBIRALI BOMO
PREDVSEM TISTA, KI
SE NAM ZDI, DA BO-
DO ZANIMIVA TUDI ZA
VAS. SEVEDA KNJIGE
POTEM LAHKO TUDI
NAROČITE PREK NA-
ŠEGA UREDNIŠTVA.

SLIKA NA NASLOVNI
STRANI:

SONČNI ZAHOD NA
JADRANU

FOTO: MARJAN GARBAJS

Rad čitam Rodno grudo, zato vam ponovno pošiljam naročnino. Tukaj smo imeli letos zelo hudo zimo, da skoraj take ne pomnimo. Za mlade je bilo seveda dovolj veselja in zimskega športa, starejši pa smo se večinoma držali toplih peči in dneve preživljali ob televiziji in radiu. No, zdaj je spet prišla pomlad, katere smo se vsi tako veselili.

Zdaj se bo kmalu spet začelo veselje na Lipa Parku, kjer bo živahno na številnih piknikih. Tu je razvedrilo za stare in mlade, dovolj sonca in sence, tako da je vsakemu prav. Pozdravljam vse v uredništvu in tudi vse bralce v krajih, kamor prihaja Rodna gruda.

LEO TOMEČ
ST. CATHARINES,
ONT. KANADA

DEJAVNOST SLOVENCEV PO SVETU

Obe publikaciji, Rodna gruda in Slovenski koledar, sta res lepi in realno prikazujeta dogodke, podajata verodostojno sliko moje bivše domovine, obširno pa poročate tudi o dejavnosti slovenskih društev po svetu. V prvi letošnji številki sem posebej pozorno prebral odgovor Franca Šetinca na vsa ugibanja o bodočnosti Jugoslavije, ki so se pojavila tudi v ameriškem tisku.

Zelo pomembna je dejavnost številnih slovenskih društev v zahodni Evropi, in to posebno v Zvezni republiki Nemčiji. Zelo lepo je uspelo srečanje teh organizacij v veliki olimpijski dvorani v bavarskem glavnem mestu Münchnu. Zelo aktivni so tudi slovenski šolarji v številnih evropskih državah.

Zanimiva je bila tudi polemika o slovenski kulturni kroniki v Torontu. Nemalo sem se čudil, da ima rojak povojne generacije take poglede.

Bolj mi ugaja odločitev rojaka J. Peternela, ki se je vr-

nil na rodno grudo, da se loti dejavnosti svojih prednikov, kmetijstva. Čeprav je to videti malo romantično, je ta odločitev danes najbolj smiselna in ima bodočnost. Jaz mu želim good luck. Danes, ko je ves svet preplavljen z industrijo, postaja vse bolj pereče pridelovanje hrane, ki ima vse višjo ceno. Tukaj je propadlo zaradi konkurence iz cenениh dežel zelo veliko tovarn, ker je predraga delovna sila. Tudi jaz sem se moral predčasno upokojiti pri 63 letih, ker ni bilo več možnosti, da bi dobil primerno delo. Več sreče je imela moja žena, ki pa je zdaj žal zbolela in je v bolnišnici.

Kakšni časi se nam obetajo? Časopisi nam prinašajo le slabe novice. Nenehni deficiti v upravi Cityja imajo za posledico odpuščanje delavcev in nameščencev, zapiranje šol idr. Na drugi strani narašča kriminaliteta, požari se vrstijo noč in dan, nekateri predel mesta so videti, kot da bi

bili zbombardirani. Na ulici srečuješ vse mogoče ljudi, zlasti veliko je špansko govorečih. Sem se je priselilo tudi veliko Romunov iz Jugoslavije. Jaz jih ne razumem: iz tako dobrega kraja v socialistični državi so se preselili v negotovost.

Končno moram omeniti tudi pomen velikega pisatelja svetovne mere Grosupeljčana Louisa Adamiča, ki ga je tako lepo predstavila bivša izseljenka in pesnica Anna Krasna.

Ob priložnosti bi želel, da objavite besedilo lepe pesmi »Stoji, stoji Ljubljanca, Ljubljanca dolga vas...« To pesem radi zapojejo tudi v našem klubu, a ne znajo pravilnega besedila.

ALBERT KRAULAND
BROOKLYN, N. Y.
ZDA

POPRAVEK

V letošnji drugi številki ste objavili moj dopis in sliko,

ki sem vam jo poslal pred tem. Vse je bilo lepo in prav, le pod sliko je bil napačen podpis. Namesto Jože in Ančka Hribar bi moral biti pravilni priimek KOTAR. Prosim, da bi objavili ta popravek.

JOŽE KOTAR
JUCCAIPA, CALIF. ZDA

Op. uredništva: naj to vaše pismo velja kot popravek. Obenem se vam tudi lepo opravičujemo za to neljubo pomoto. Seveda pa vam, čeprav malo pozno, čestitamo k 85-letnici in vam želimo veliko zdravja.

IŽANKA PIŠE

Slovenci se zbirajo vsepovsod in se ob tem spominjajo na domačo grudo, ki smo jo zapustili v iskanju boljšega kosa kruha. Eni so to dosegli, a vrniti se niso mogli. Pogosto razmišljam o tem, zakaj smo sploh prišli sem. Prav rada bi se seznanila še s kakim drugim Slovincem ali Slovenko, ki je doma z Iga ali okolice. Z njim bi si rada izmenjala pisma o tem, kako živijo ljudje v drugih deželah. To je moje veselje. Kakor vidim, se mnogi zanimajo, da bi razširili slovenski jezik še na tretje koleno. Seveda pa so taki že kar redki. Jaz sem doma z Iga pri Ljubljani. Ko sem bila še zelo mlada, sem delala pri šoti v Škofljici, potem pa v opekarni. Večkrat smo bili lačni kot siti. Zato smo morali v Ameriko, kjer ni bilo vse zlato, vendar pa smo le imeli vedno dovolj kruha. Če bi bilo takrat v Jugoslaviji, kakor je danes, potem ne bi bilo treba iskati kruha na tujem.

MARY TURSICH
c/o GROSS,
52 WADSWORTH
TERRACE, NEW YORK
CITY, 10040 U.S.A.

GLAS S FLORIDE

Letos smo imeli na Floridi kar hudo zimo, zdaj pa je že kar vroče in prijetno. Tukaj imamo Slovenian Club, ki kar lepo napreduje, saj je med Slovenci vedno veselo. Mene še vedno vleče nazaj v Jugoslavijo, a moje noge so že odpovedale, zlasti po tistem,

Anna in Paul Klun iz Pittsburgha s plaketo

ko sem pred dvema letoma nesrečno padla. Prilagam vam tudi pesem mojega brata Franca Rajha, ki jo boste morda objavili ob kaki priložnosti. Pozdravljam vse Cirkolane doma in na tujem.

GERTRUDE TRINKAUS
PLANTATION, FLA. ZDA

PRIZNANJE ROJAKU

Prilagam sliko Anne in Paula Klun iz Pittsburgha, ki je bila posneta na svečanosti, na kateri smo rojaku Paulu Klunu izročili plaketo v znamenje zahvale za njegovo dolgoletno delo predsednika Slovenskega doma v Pittsburghu. Ob tem priznanju mu še enkrat iskreno čestitamo vsi rojaki.

MARY ROGINSKI
AMBRIDGE, PA. ZDA

DOKUP LET, PREBITIH NA DELU V AVSTRALIJI

V Avstraliji sem delal 30 let, zdaj pa se nameravam vrniti v Jugoslavijo. Zanima me, ali bi se ta leta mogla dokupiti za pravico do jugoslovanske pokojnine. Kako bi se dokup uveljavil, kje in za kakšno ceno?

VIKTOR JAVORNIK,
MELBOURNE,
AVSTRALIJA

Slovenska skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja je s svojim statutom omogočila dokup let, prebitih na tujem v državi, s katero Jugoslavija nima sklenjene konvencije o socialnem zavarovanju. Možnost dokupa je torej odprta tudi za leta dela v Avstraliji, s katero Jugoslavija še ni sklenila konvencije o socialni varnosti. Ta leta lahko dokupijo jugoslovanski državljani, ki za leta, prebita v tujini, niso pridobili tuje (avstralske) pokojnine. Pravica do dokupa se uveljavi pri tisti podružnici skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji, na območju katere je bil zavarovanec nazadnje

zavarovan pred odhodom v tujino, ako pa ni bil zavarovan, se ravna pristojnost po kraju, kamor se je zavarovanec za stalno vrnil v domovino.

Višina prispevkov za dokup let se ravna po kategoriji (kvalifikaciji) delovnega mesta, na katerem je delal zavarovanec v tuji državi v zadnjih treh oziroma petih letih; v letošnjem letu je na primer prispevek za kvalificiranega delavca, ki je delal na takšnih delih tudi v tujini, okrog 18 % od osnove din 3717 za vsak mesec dela v tujini. Po jugoslovanskih predpisih je potrebno za moške zavarovance najmanj 20 let zavarovanja ob izpolnitvi 60 let starosti. O dokupu let bo izdala odločbo podružnica skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji, v kateri bo odločeno tako o številu dokupljenih let, kakor tudi o višini plačila za dokupljena leta.

NAGRADA — POT V JUGOSLAVIJO

V začetku aprila smo se v Ljubljani srečali z našima simpatičnima rojakinjama iz Francije — Vero in Elizabeto Babnik iz Nice v Franciji. Na prvi pogled bi človek mislil, da sta sestri, in šele v razgovoru smo spoznali, da sta pravzaprav mati in hči. Hčerka Elizabeta je namreč sodelovala v kvizu, ki ga prireja oddaja za tuje delavce na francoski televiziji Mozaic, in bila izžrebana za nagrado. Dobila je plačano osemdnevno bivanje v Jugoslaviji v organizaciji jugoslovanskega turističnega predstavništva v Parizu in Turistične zveze Jugoslavije. V Ljubljani sta stanovali v hotelu Lev, ogledali pa sta si tudi Portorož in Postojnsko jamo ter seveda številne druge zanimivosti v Ljubljani in drugod.

Mož oziroma oče Adolf Babnik je doma iz Škofje Loke in je že več let naročnik Rodne grude. Družina svoje počitnice redno preživlja v Jugoslaviji.

UREDNIK VAM

Uredništvo naše revije je majhno. Največ dva stalno zaposlena urednika pripravljata raznovrstno gradivo — pripravljata in popravljata dopise, pišeta članke, prebirata domače in izseljensko časopisje, se dogovarjata s sodelavci in dopisniki doma in na tujem ter skrbita za vse drugo, kar je potrebno, da revija izide pravočasno. Za dva, pravimo, je dela dovolj. A vedno ni bilo tako. Kot drugi človek sem prišel v uredništvo pred dobrimi dvanajstimi leti, pred menoj pa je urejala Rodno grudo — večidel sama — urednica Ina Slokan. Bila je prva, ki me je seznanjala z zanimivimi izseljenskimi zgodbami, s podrobnostmi iz zgodovine izseljencev, z izseljenskimi društvi, ki delujejo po vsem svetu. Pripovedovala mi je o mnogih rojakihi, ki ne živijo več, pa so ustvarili toliko dobrega za slovensko skupnost na tujem. O mnogih naših ljudeh, ki se vztrajno vračajo v rojstno deželo. O mnogih naših ljudeh, ki jim domovina ni prazna beseda. Pomagala mi je, da sem v kratkem času spoznal raznovrstnost dela v našem uredništvu ter se seznanil z mnogimi vprašanji slovenskega izseljenstva.

Ina Slokan mi je pred odhodom ponosna kazala osnutke za prvo številko Rodne grude, ki je izšla v začetku leta 1954. Pripovedovala mi je, s kakšnim veseljem so takrat izbirali gradivo, s kakšno ljubeznijo so se je lotili celo tiskarski delavci, o prvih odmevih nanjo. Zaradi skrbno izbranega gradiva pa tudi zaradi izrednega občutka urednice Ine Slokanove si je revija kmalu pridobila ugled med izseljenci. To ni bila zgolj navezanost na staro domovino, z leti se je oblikovala tudi prava navezanost na revijo. In veliko zaslug za to ima predvsem njena dolgoletna urednica Ina Slokanova.

Od 1. marca naprej je ni več v prostorih našega uredništva. Odšla je v zasluženi pokoj. Vem, kako težko se je poslovila od dela, ki ga je opravljala dolgo vrsto let, ki ji je pomenilo vsaj toliko kot dom. Težko se je posloviti tudi od mnogih dopisnikov, naročnikov, bralcev, prijateljev, ki jih je spoznala med delom, pa od nas, njenih sodelavcev. V našem uredništvu pa je seveda ostala tudi Ina Slokan. Saj ne moremo mimo njenega dela. Še dolgo se bomo srečevali z njim in, upamo, tudi z njo, ki bomo vedno upoštevali in cenili njeno kleno, preprosto besedo.

Ina Slokan je prispevala velik delež pri ustvarjanju Rodne grude, kakršna je danes. Hvaležni smo ji za to.

JOŽE PREŠEREN

Slovenija je tudi letos nadvse slovesno proslavila delavski praznik 1. maj, pred tem pa tudi 27. april, obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Obenem s temi priložnostnimi proslavami je vsa Slovenija proslavila tudi štirideseto obletnico ustanovitve Komunistične partije Slovenije, 40-letnico prihoda tovariša Tita na čelo partije ter hkrati tudi bližnji 85. rojstni dan predsednika Tita. Še poseben ton vsem tem proslavam je dajala prisotnost tovariša Tita, ki se je v Ljubljani udeležil nekaterih proslav, in so mu prebivalci našega glavnega mesta priredili veličasten sprejem. Na ulicah se je zbralo več kot 200.000 ljudi. Med prvomajskimi prazniki se je predsednik Tito udeležil velikega slavlja na Joštu pri Kranju, naslednji dan pa je obiskal partizansko vas Dražgoše, kjer se je ob prelomu leta 1941 v 1942 peščica gorenjskih partizanov neustrašeno upirala nemškemu okupatorjem. »Da bi ostal še dolgo med nami in nas še dolgo tako uspešno vodil,« je bila dobrodošlica vseh, ki so na poti po Sloveniji pozdravljali predsednika Tita.

UVOZ ZA PREDELAVO

Polovico celotnega lanskega izvoza SR Slovenije predstavlja material za predelavo, drugo polovico pa izvoz opreme in izdelkov za široko potrošnjo. Največje povečanje izvoza je dosegla Slovenija pri izvozu opreme (21,1 odstotka), sledi mu izvoz blaga za široko potrošnjo (20 odstotkov), nato pa izvoz blaga za predelavo (18,7 odstotka). Pri uvozu predstavlja največji delež uvoz blaga za predelavo, kar pomeni, da v Sloveniji v veliki meri še vedno prevladuje predelovalna industrija.

JUGOSLOVANSKI KNJIŽEVNIKI V ZDA

Delegacija jugoslovanskih književnikov, v kateri so bili Midhat Begić, Mateja Matevski, Stevan Raičković in Tone Pavček, je v maju obiskala vrsto mest v ZDA, kjer živijo naši izseljenci. Na številnih srečanjih ter prek televizije in radia so v materinem jeziku brali svoja dela in tako Američanom ter našim izse-

ljencem predstavljali sodobno jugoslovansko književno ustvarjalnost.

Delegacija jugoslovanskih književnikov je obiskala tudi kongresno knjižnico v Washingtonu. Skupno ali posamezno pa so obiskali več mest v Minnesoti, pa Chicago, Detroit, Pittsburgh, Columbus in New York.

NOVI DIREKTOR NA DUNAJU

Za novega direktorja jugoslovanskega kulturno-informacijskega centra na Dunaju je bil imenovan Fric Frankel, ki je bil pred tem predsednik poslovnega odbora RTV Ljubljana, pred leti pa direktor našega kulturnega centra v New Yorku.

POSOČJE PO LETU DNI

Minilo je leto dni, odkar je 6. maja 1976 katastrofalni potres prizadel Furlanijo, Benečijo in Posočje, ki je povzročil nepopisno materialno škodo in na italijanski strani zahteval 990 življenj. V maj-

skem in tudi poznejšem septembrskem potresu je ostalo brez strehe v Posočju nad 2500 družin in vendar je večina že prezimila na toplem. Občinski in medobčinski potresni odbor se je skupno z republiškim štabom civilne zaščite odločil za trajnejšo rešitev s postavitvijo montažnih hišic na zidanih temeljih, ki so obenem tudi potresno varne. Ob izrednih naporih številnih delavcev, vojakov, prostovoljcev jim je že do konca novembra uspelo postaviti 500 montažnih stanovanjskih hiš in obnoviti več kot 2000 poškodovanih hiš. Seveda bo treba še marsikaj postoriti, urediti okolje skoraj povsem novih vasi, vendar pa se lahko pohvalimo, da je bilo v rekordnem času poskrbljeno za najnujnejše. Potres je skoraj popolnoma zravnal z zemljo vasi Breginj in Podbelo, močnc pa poškodoval večji del Žage, Srpence, Ladre, Smasti, Kobarid, Kamno in še nekatere kraje.

GRAD POČASI ODPIRA VRATA

Obnova ljubljanskega gradu, ki ga je močno načel zob časa, počasi a nemoteno teče dalje. Prvi deli grajskega poslopja bodo povsem obnovljeni in odprti za obiskovalce pred koncem prihodnjega leta, obnova nekaterih drugih delov poslopja pa bo končana do leta 1980 in 1981. Del obnovljenega prostora bo namenjen gostinski dejavnosti, ljubljanska mestna skupščina pa bo na gadu uredila poročno dvorano, tu bo tudi več trgovin s spominki, dvorana za razne prireditve, urediti pa želijo tudi umetniško galerijo.

HERDERJEVA NAGRADA

V začetku maja so na Dunaju podelili tradicionalne Herderjeve nagrade za leto 1977. Med letošnjimi nagrajenci je bil tudi ugledni slovenski slikar, grafik in likovni pedagog Riko Debenjak. Herderjeva nagrada sestoji iz diplome, medalje in 20.000 zahodno-

Predsednik Tito ob enem izmed zadnjih obiskov v Ljubljani, ko si je ogledal tudi novi klinični center. Foto: Joco Žnidaršič

nemških mark ter je priznanje za velike dosežke kulturnih delavcev narodov v vzhodni in jugovzhodni Evropi, pomembnih za evropsko kulturo v celoti.

SVETOVNO PRVENSTVO V PLANICI 1979

Na kongresu mednarodne smučarske zveze v argentinskem mestu Bariloche so sklenili, da bo svetovno prvenstvo v smučarskih poletih leta 1979 v Planici. Na tem kongresu so tudi sklenili, da bo prihodnje leto tekmovanje za svetovni pokal in zlato lisico za ženske na Pohorju 22. januarja 1978, slalom za svetovni pokal za moške pa bo leta 1979 v Kranjki gori.

SAVA NE BO VEČ POPLAVLJALA

Sava, tipično jugoslovanska reka, ki izvira in se konča v Jugoslaviji, lahko daje veliko korist, povzroča pa lahko tudi veliko škodo s poplavami. Zato se je pred štirimi leti oblikovala posebna komisija jugoslovanskih in nekaterih tujih strokovnjakov, ki je izdelala načrt za regulacijo vseh 940 kilometrov njenega toka. Pri regulacijskih delih bodo sodelovale predvsem prizadete republike in pokrajine, pomagala pa bo tudi zveza.

Gospodarstveniki računajo, da bodo regulacijska dela na Savi trajala približno 10 let. Načrt predvideva tudi regulacijo Savinih pritokov.

MEŠANA DRUŽBA V ZREČAH

Zreška tovarna Comet, vodilna proizvajalka brusov pri nas, je ustanovila mešano družbo Coflex, da bi si še bolj utrla pot na zahodnonemško tržišče. Zrečani bodo vložili v družbo 51 odstotkov, 49 odstotkov pa zahodnonemška tvrdka Eberhard Weis. V ne-

polnih treh letih naj bi Comet izvozil za milijon mark izdelkov, računajo pa še na nadaljnje povečanje.

ŽIRI RASTEJO Z ALPINO

Konec aprila je minilo 30 let od ustanovitve tovarne športnih čevljev, iz katere se je razvila današnja Alpina. Z rastjo te tovarne je tesno povezan ves povojni razvoj Žiri, ter življenje in delo precejšnjega dela Žirovcev. Danes je v Alpini zaposlenih 1600 delavcev, svoje obrate pa imajo tudi v bližnji Gorenji vasi in na Colu. Nekdaj so se žirovski čevljarji ponašali s svojimi »gojzerji«, danes pa si Alpina utira pot na tuje trge predvsem s športno obutvijo za smučarje in planince. Lansko leto je Alpina dosegla rekorden izvoz, saj je tujim kupcem iz evropskih in ameriških držav prodala 528.000 parov obutve v vrednosti več kot 7 milijonov dolarjev.

Ob proslavi 30-letnice obstoja tovarne so v Žireh odprli novo proizvodno in skladiščno dvorano.

RADIO JUGOSLAVIJA V 20 JEZIKIH

Jugoslovanska zvezna skupščina je pred nedavnim odobrila besedilo zakona o financiranju in modernizaciji tehnične baze Radia Jugoslavija. Programski načrt Radia Jugoslavija bo temeljil na tesnem sodelovanju z drugimi jugoslovanskimi radijskimi postajami, njegove oddaje pa bodo »pokrivala« sosedne države, Evropo in severno Afriko ter tudi druge celine. Oddaje bodo v dvajsetih jezikih.

SPOMENIK DR. MILANU VIDMARJU

V spominskem parku slovenskih elektrotehnikov pred

elektro inštitutom »Milan Vidmar« in fakulteto za elektrotehniko v Ljubljani so konec aprila odkrili spomenik dr. Milanu Vidmarju, utemeljitelju slovenske elektronike, ki je umrl pred 15 leti.

DOKAZ ODPRTOSTI

Na spomladanskem mednarodnem zagrebškem velesejmu je razstavljalo največ razstavljalcev doslej: okrog 1300 podjetij iz domovine in nad 550 tujih razstavljalcev iz 25 dežel Evrope, Amerike in Azije. Na enajstih specializiranih sejmih je bilo razstavljenih nad 200.000 izdelkov.

KONFERENCA V MINNESOTI

Tridnevna konferenca, ki jo je organizirala univerza v Duluthu v Minnesoti, je dosegla svoj cilj: zbrali so kopico novih podatkov o Američanih jugoslovanskega rodu, o njihovi kulturni in etnični dediščini ter o njihovem deležu pri ustvarjanju in razvoju nove domovine ZDA. Referate o pionirjih iz Jugoslavije, o njihovih prizadevanjih, da bi ohranili svojo etnično in kulturno dediščino ter o nenehnih stikih s staro domovino je pripravilo približno 25 ameriških, kanadskih in jugoslovanskih znanstvenikov ter javnih delavcev. Zaradi nujne in nagle asimilacije je bil dan poseben poudarek prav stikom s staro domovino oziroma domovino prednikov. Mlajše generacije, ki na staro domovino niso tako močno navezane, se zlasti zanimajo za zgodovino, poreklo in življenje njihovih prednikov. V razpravi in referatih se je potrdila resnica, da je večina jugoslovanskih izseljencev in njihovih organizacij prijateljsko naklonjena zdajšnji Jugoslaviji. Naši rojaki so trden most sodelovanja med njimovo prejšnjo in zdajšnjo domovino.

Na konferenci v Duluthu so obširno razpravljali o vzrokih izseljevanja naših ljudi v Ameriko ter tudi o sedanjih težavah, da bi ohranili nacionalna etična obeležja. O tem sta navedla zanimive podatke profesorja Eterović iz Kalifornije in Gobec iz Ohia, ki sta opozorila da so jugoslovanski izseljenci prispevali izredno velik delež pri razvoju Združenih držav Amerike. Profesor Gobec je v svojem referatu opozoril tudi na velike ustvarjalce, kot sta bila Nikola Tesla in Mahailo Pupin, na velike ljudi in umetnike, kakršna sta bila Zinka Kunc in Louis Adamič. (Po Tanjugu).

KONČNO »POPEVKA '77«

Ničkoliko organizacijskih in vsebinskih težav je moral premagati osrednji slovenski festival zabavne glasbe »Slovenska popevka«, da bi naposled le dobil dokončno podobo. Po lanskem, petnajstem »Popevki« so najprej menjali prizorišče festivala (iz dvorane Tivoli v portoroški Avditorij, kar je spodletelo, in zdaj je dokončno izbrano Celje s športno dvorano na Golovcu in odrom SNG), za tem so dodobra preresetali vsebino in »Popevka '77« bo zdaj v dneh od 22. do 25. junija takšna: v sredo 22. junija bodo v dvorani na Golovcu nastopali slovenski rok ansambli, dan za tem bo na odru celjskega gledališča večer šansonov, v petek in soboto pa spet v dvorani Golovec popevkarski festival z udeležbo domačih in tujih gostov. Med slednjimi je nekaj zvencev imen z evropske pop scene, med njimi Vince Hill, ki ga pošilja na Slovensko popevko radio BBC, pa skupina Sheer Elegance iz radia Luksemburg, Regina Thoss iz berlinskega radia in obetajoča francoska pevka Marie Myriam, ki je letos zastopala Francijo na festivalu za popevko Evrovizije v Londonu. Slovenska popevka »Celje '77« vabi...

BEOGRAD — Do konca letošnjega leta bodo, kot predvidevajo, končali prvo fazo izgradnje osnovnega jugoslovanskega 380-kilovoltnega omrežja. V tej fazi bodo napeljali skupaj 3000 kilometrov daljnovodov in postavili dvanajst transformatorskih postaj, katerih skupna instalirana moč bo znašala 7700 megavatov.

V okvir prve faze izgradnje jugoslovanskega 380-kilovoltnega omrežja sodi tudi daljnovod Obrenovac—Ernestinovo—Zagreb—Maribor—Ljubljana. Le-ta bo, kot računajo, nared že do konca letošnjega junija. Prednost pri izgradnji bodo dali tudi daljnovodu med Zagrebom in jedrsko elektrarno v Krškem.

TANKERSKO PRISTANIŠČE

OMIŠALJ — Reška remontna ladjedelnica »Viktor Lenac« je s svojimi kooperanti, med katerimi je tudi nekaj tujih firm, v Omišlju na otoku Krku že začela graditi veliko tankersko pristanišče. Le-to bo na kraju, kjer se bo začel jugoslovanski naftovod.

Omišaljsko tankersko pristanišče bo veljalo deset milijonov dolarjev. Sestavljala ga bosta dva jeklena naveza ter bodo tako mogli v njem hkrati pretakati nafto z dveh tankerjev, od katerih bo vsak lahko premogel 350.000 ton nosilnosti. Pristanišče bodo dogradili do konca letošnjega leta, medtem ko bo naftovod predvidoma začel obratovati konec prihodnjega leta.

ISKANJE NAFTE V JADRANU

ZADAR — Velika vrtna ploščad »Panon« začenja s svojim iskanjem nafte v globinah Jadranskega morja. Ploščad je k nam prispela iz pristanišča Rotterdam. Dolga je 91,24 in široka 54,22 metra. Premore tudi prostor za pristajanje in vzletanje helikopterjev. S to ploščadjo so možne vrtine do 6000 metrov

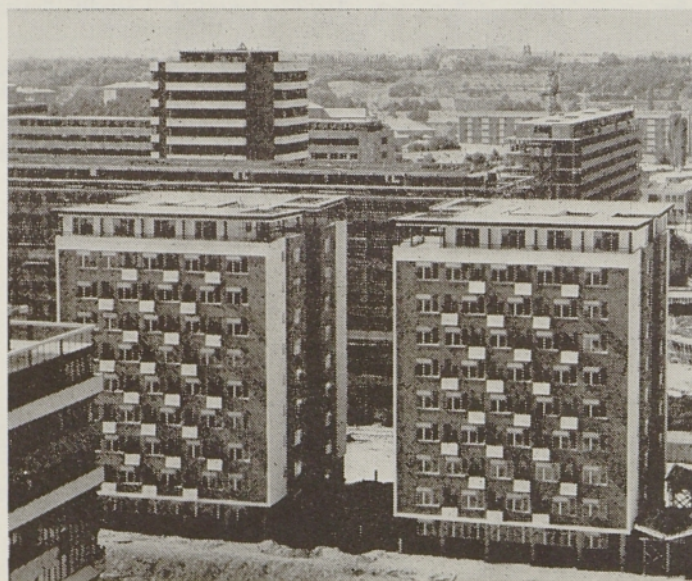
RAZGLEDI PO JUGOSLAVIJI

globine. Kot predvidevajo, bodo s »Panonom« do leta 1980 naredili za več kot 52 kilometrov vrtin.

UVOZ ZA TURISTE

BEOGRAD — Kljub temu, da je domača oskrba z mesom, zelenjavo, sadjem in drugimi živili lani v Jugoslaviji nekajkrat šepala, tega tuji turisti nikakor niso mogli opaziti. Razlog za to je v resnici, da smo blago, ki ga je ponekod primanjkovalo, uvažali. Tako smo za potrebe turizma lani intervencijsko uvozili okrog 20.000 ton krompirja, 12.000 ton čebule, 3000 ton svinine, 200 ton piščancev, 170 ton zmrznjenih rib, 625 ton konzervirane sadja in zelenjave ter od južnega sadja, ki ga doma ne pridelujemo 6000 ton limon, 3000 ton pomaranč ter 1000 ton banan in drugega južnega sadja. Razen vsega tega smo uvozili za turiste še 23 ton kavnega ekstrakta, 30.000 škatel tobaka za pipo, 2.000.000 škatel cigaret, 30.000 škatel cigar, za 400.000 dolarjev raznih začimb, specialitet in sirov ter za 500.000 dolarjev žganih pijač, konjakov, buteljčnih vin ipd.

Motiv iz Novega Beograda

VEČ KOT STO NOVIH LADIJ

REKA — Po pogodbah, ki so jih doslej sklenile, bodo jugoslovanske ladjedelnice, združene v »Jadranbrodu«, do leta 1980 zgradile za tuje ladjarje enainštirideset ladij s skupaj več kot 1,4 milijona ton nosilnosti in v vrednosti štiri milijone dolarjev. Največ ladij (trinajst s skupno nosilnostjo nekaj manj kot 453.000 ton) bodo zgradili v ladjedelnici »Split«, v reški ladjedelnici »3. maj« (enajst ladij s skupaj 390.000 ton nosilnosti) in v puljski ladjedelnici »Uljanik« (sedem ladij z nosilnostjo čez 172.000 ton).

Jugoslovanske ladjedelnice pa bodo razen omenjenih 41 ladij za tujino predvidoma zgradile tudi 62 za domače ladjarje. Tako bodo do leta 1980, kot računajo, zgradile skupaj več kot sto ladij.

VELIKE NALOŽBE

BEOGRAD — Po zakonu o obveznem evidentiranju investicij je potrebno prijaviti sleherno naložbo, katere vrednost presega trideset milijonov dinarjev. Od konca maja 1975, ko so ta zakon

sprejeli, pa do nedavnega je gospodarska zbornica Jugoslavije prejela 917 investicijskih prijav. Predračunska vrednost investicij, ki so jih prijavili, znaša skupaj skoraj 222 milijard dinarjev.

Največ denarja so se investitorji namenili vložiti v proizvodnjo in predelavo nafte. Predračunska vrednost teh prijavljenih tovrstnih naložb znaša več kot 21,36 milijarde dinarjev. Drugo najmočnejšo skupino naložb pa predstavljajo energetske objekti, katerih skupna predračunska investicijska vrednost znaša 20,5 milijarde dinarjev.

VISOKA ZAPOSLENOST

LJUBLJANA — V pretežnem delu Slovenije (z izjemo nekaterih gospodarsko manj razvitih območij) je že nekaj časa opazati polno zaposlenost aktivnega prebivalstva. Sicer pa ves čas narašča tudi delež aktivnega prebivalstva: le-ta znaša že 48,5 odstotka, kar pomeni, da je že skoraj polovica vsega prebivalstva naše republike delovno aktivna.

Hkrati z naraščanjem števila zaposlenih pa se povečuje tudi delež žensk v okviru celotnega števila zaposlenih. Ta znaša zdaj 43 odstotkov, kar z drugimi besedami pomeni, da pride na vsake sto zaposlenih 43 žensk.

Ob intenzivnem razvoju industrije in drugih neemetijskih dejavnosti se v skupnem številu prebivalstva Slovenije vse bolj zmanjšuje delež kmečkega prebivalstva. Le-to je še leta 1953 predstavljalo kar 40 odstotkov celotnega prebivalstva naše republike, po podatkih iz leta 1974 pa le še osemnajst odstotkov.

Hitrega naraščanja števila zaposlenih pa v minulih letih ni spremljalo enako hitro povečevanje stopnje tako imenovanega naravnega prirastka v delovni kontingent. Z drugimi besedami je mladih, ki končujejo šole in se zaposlujejo, ves čas manj kot gospodarstvo in negospodarstvo potrebuje novih delavcev.

J. O.

CESTA, DOLGA TRINAJST LET

Jugoslavija sodi sicer med manjše države, toda kljub temu je tudi v njej mogoče najti precejšnje razdalje. Tako je, na primer, od Karavank nad Jesenicami na njenem severu do Gevgelije na njenem jugu, na meji z Grčijo po cesti domala 1200 kilometrov. In to cestno magistralo — cesto Bratstva in enotnosti — bodo do leta 1990 povsem modernizirali: zvečine po njeni sedanjí trasi bo tekla štiripasovna avtomobilska cesta.

Najpomembnejšo cestno žilo skoz Jugoslavijo bodo zgradili po etapah. V dogovoru o osnovah družbenega plana Jugoslavije za razvoj magistralnih cest do leta 1980 (ta dogovor predvideva do leta 1980 obnovo in gradnjo 1226 kilometrov magistralnih cest v vsej državi) so začrtali 432 kilometrov novih najmodernejših cest na magistrali med Karavankami in Gevgelijo. Za gradnjo odsekov na tej magistrali pa so predvideli več kot štirinajst milijard dinarjev, kar predstavlja krepko polovico vsega denarja, ki ga bomo v Jugoslaviji do leta 1980 porabili za obnovo in izgradnjo magistralnega cestnega omrežja.

POMEN NOVE MAGISTRALNE

Sedanja cesta Bratstva in enotnosti se že dlje časa duši v prometu, ki ga je vse več in več. Po eni strani gravitira nanjo večji del jugoslovanskega cestnega prometa: domala njegove tri četrtine. Po drugi strani pa se nanjo zliva vse večji tranzitni promet: poleg tovarnega tudi turistični. Prometni tranzit se je, na primer, samo v dobrem letu (od leta 1974 do konca 1975) skoraj početveril.

Še močnejši pretok tovarnega prometa čez našo državo — ob hkratnem naraščanju domačega potniškega in tovarnega prometa — je pričakovati v naslednjih letih. Do leta 1981 bo namreč do naše meje pri Jesenicah segla tako imenovana turska avtomobilska cesta, ki bo predstavljala prvo neprekinjeno cestno povezavo iz zahodne in severne

Evrope prek Avstrije proti nam. Druga cesta, ki se vse bolj bliža naši meji, je tako imenovana Pirinska avtomobilska cesta: le-ta bo k nam stopila nad Mariborom. Tretjo tranzitno »moč« pa predstavlja italijanska avtomobilska cesta A-4, ki prinaša priliv prometa ne le iz Italije, marveč tudi iz Švice, Francije in drugih zahodnoevropskih držav. Na vse te ceste in na povečani promet, ki nam ga bojo prinašale, se moramo zato čimbolj in čimprej pripraviti. Hkrati pa moramo upoštevati tiste prometne zagate, s katerimi se otepamo in se bomo vse huje otepali že sami, s »svojim« prometom, če ne bomo pravočasno zastavili lopat na gradbiščih novih cest.

NAJPREJ 580 KILOMETROV

Dogovor o osnovah plana za razvoj magistralnih cest, ki je predvidel financiranje 432 kilometrov cestišča na magistrali Bratstva in enotnosti, pa ni zajel tistih kilometrov, katerih gradnjo so odobrili že pred njegovim podpisom. Ko bi omenjeni dolžini odsekov avtomobilske ceste pristeli še te, bi dobili podatek, da bomo do konca tega desetletja premgli že skupaj 580 kilometrov nove avtomobilske ceste.

Le-ta se bo v svoji prvi etapi začejala v predoru skoz Karavanke (na meji z Avstrijo), od tod pa bo segla pod Jesenice, ki se jim bo izognila. Od Jesenic do Naklega se bomo do druge etape gradnje nove magistrale morali voziti še po stari cesti, od Naklega do Ljubljane pa bo do leta 1980 po predvidevanjih že speljana nova štiripasovnica, ki bo tekla po novi trasi ter se bo Ljubljani izognila v dveh smereh: proti vzhodu mimo Črnuč proti Škofljici, proti zahodu pa mimo Dolgega mosta.

Tu, pri Dolgem mostu, se bo nanjo navezoval odcep proti Sežani in italijanski meji. V načrtih o gradnji moderne avtomobilske ceste skoz Jugoslavijo so namreč predvideli tudi dva odseka, ki se bosta navezovala na glavno magistralo. Eden od njiju bo odcep Niš—Dimitrovgrad, drugi pa Ljubljana—Sežana. Precejšnji kos zadnjega odcepa pa lahko že uporabljamo, zdaj gradijo odsek Ljubljana—Vrhnika, nato pa naj bi v prvi etapi gradnji nove avtoceste zgradili še odsek med Razdrtim in Sežano.

Južno od Ljubljane se bomo do leta 1980 vozili še po stari cesti. Za gradnjo do takrat so predvideli predvsem naslednje odseke avtoceste Bratstva in enotnosti: od Zagreba do Okučanov (vključno z obvozom okrog Zagreba), od Kuzmina do Surčina, od Beograda do Ralje (gradnja že odobrena) in dalje do Aleksinca, od Kumanova mimo Skopja do Titovega Velea (prav tako gradnja že odobrena) ter nekatere krajše odseke.

OD JESENIC DO GRČIJE

Prvim 580 kilometrom naj bi se v obdobju med letom 1981 in 1985 pridružilo novih 400 kilometrov. V Sloveniji bo to pomenilo, da se bomo po novi avtomobilski cesti lahko prevažali ne samo po celotnem njenem odcepu proti Italiji, marveč tudi po vsej njeni »glavni« trasi, kajti do leta 1985 naj bi jo speljali že čez slovensko-hrvaško mejo in dalje, do Zagreba.

Na sploh pa bodo takšni načrti predvidoma prinesli možnost, da se bomo sredi prihodnjega desetletja po štiristezni avtomobilski cesti lahko peljali vse od Karavank do jugoslovansko-bolgarske meje. Razen odsekov, zgrajenih do leta 1980 naj bi namreč

zgradili manjkajoče odseke na glavni trasi do Niša, od tam pa na odcepu avtoceste proti Bolgariji.

Za tretjo etapo gradnje, torej za tisto, ki naj bi jo končali leta 1990, bo tako preostalo 320 kilometrov nove avtoceste: odseka med Nišem in Kumanovim ter med Titovim Velesom in jugoslovansko-grško mejo. Ob koncu prihodnjega desetletja bi tako premogla Jugoslavija moderno avtomobilsko cesto, dolgo 1176 kilometrov — toliko bo namreč dolga trasa med Karavankami in Gevgelijo. Vendar velja k tej, glavni trasi pristeti tudi oba odcepa: avtocesto Ljubljana—Sežana, dolgo 79 kilometrov, ter avtocesto Niš—Dimitrovgrad, dolgo 110 kilometrov. Če pristejemo še dolžini teh odcepov, dobimo kot skupno dolžino avtomobilske ceste, ki bo diagonalno prečkala Jugoslavijo konec osmega desetletja, natanko 1365 kilometrov.

MILIJARDE

Ceno tako velikega investicijskega projekta, kakršnega predstavlja 1365 kilometrov dolga avtomobilska magistrala, je gotovo težko natanko predvideti vnaprej, še zlasti zato, ker bo gradnja trajala do leta 1990. Zapisati pa je mogoče, da bo avtocesta veljala ogromno denarja. Že za njenih 432 kilometrov, ki so jih predvideli z osnovami dogovora o gradnji magistralnih cest do leta 1980, so začrtali štirinajst milijard dinarjev (kar je okrog 800 milijonov dolarjev). Za vso cesto pa bodo stroški predvidoma nanesli kar okrog 43 milijard dinarjev (kar bi približno ustrezalo vsoti 2,5 milijarde dolarjev).

Polovico potrebne vsote ali nekaj več bodo predvidoma zbrali iz domačih virov — s prerasporeditvijo prometnega davka na bencin in plinsko olje, z združevanjem denarja gospodarstva, z domačimi posojili — preostali denar pa bo potrebno iskati pri tujih kreditorjih.

J. O.

Pri Krušiču na Bezenškovi 11 v Zeleni jami v Ljubljani in še posebno v mali trgovinici s konjskimi mesnimi izdelki za Bežigradom je množica ljudi. Ljudje potrpežljivo čakajo v vrsti in ne morejo prehvaliti odličnih Krušičevih specialitet: salam, paštet, svežega konjskega mesa in nizkih cen. Toda do sedanjega ugleda in popularnosti mesarije Krušič je bila dolga pot. Mesnica se je razvila iz skromnih začetkov v letu 1908, ko je mladi Matevž Krušič pričel s to obrtjo, a je že v 49. letu starosti nenadoma umrl. Obrt je prevzel takrat dvaindvajsetletni Ivan Krušič in z mamo Julijano sta vodila mesarijo do začetkov druge svetovne vojne ter še nekaj časa med vojno. Za mladega mojstra so bila to leta težke preizkušnje. V hudi konkurenci je zalagal z mesom vse ljubljanske bolnišnice. Tedensko so zaklali do osem težkih volov. V delavnici pa je imel le dva pomočnika. Ni potrebno posebej naglašati, da je v takratnih časih trajal delavnik pri Krušiču tudi po ves dan.

Do specializirane konjske mesarije so prišli šele po drugi vojni, ko je Ivan Krušič zaprosil občino za ponovno obrt. Dobil jo je pod pogojem, da se posveti samo predelavi konjskega mesa. Ivan, še krepak 66-letnik, se spominja prvega konja, ki so ga pripeljali iz Vrhpolja pri Kamniku. Prodaja je bila slaba. Strojev za predelavo ni bilo. Klali so le domače konje in predsodek proti konjskemu mesu je bil v ljudeh še močno zakoreninjen.

Z letnico 1966 pa se je začel v mesariji Krušič nenaden vzpon. Matevž, sedanji lastnik in naslednik po svojem očetu Ivanu, se je tega leta vrnil iz Nemčije, kjer se je nekaj let izpolnjeval v mesarskem poklicu. V tujini je videl moderne mesarije, še posebej pa ga je prevzela sodobna in strojna predelava mesa. S seboj je pripeljal prve stroje, rabljen kombi in z vsem svojim mladeniškim žarom se je posvetil domači mesariji. Od 150 konj, kolikor so jih predelali v mesnici Krušič v enem letu, se je proizvodnja

ODLIČEN ŠPORTNIK IN ODLIČEN MESAR

mesa pošterila, saj so jih v lanskem letu spremenili v salame in druge dobrote preko devetsto in s šestimi ljudmi ustvarili štiri milijone čistega dohodka.

Matevž Krušič, mladi ambiciozni gospodar, je ponosen na uspehe svojega kolektiva. Delavci pa ga imajo radi in pravijo, da se počutijo kakor doma. Moderna tehnologija predelave mesa, dobra organizacija dela in sodobni stroji pa so tisti čudež, ki uvrščajo mesarijo Krušič v sam vrh najboljših mesnic na Slovenskem.

Urejen, 42-urni delavnik je zamenjal nekdanje garanje od jutra do pozne noči in mesnica Krušič se nenehno širi. Pri vsevečjem povpraševanju po konjskem mesu, ki je med drugim izredno kakovostna in zdrava prehrana za slabokrvne in diabetike, kapacitete domačih konj že dolgo ne ustrezajo več. Zato jih uvažajo tudi iz drugih republik. Matevž Krušič pravi: »Konjsko meso se po merilih zavoda za cene še zmerom tretira kot drugorazredno meso — za govejim mesom. Čeprav je v nekaterih zahodnih drža-

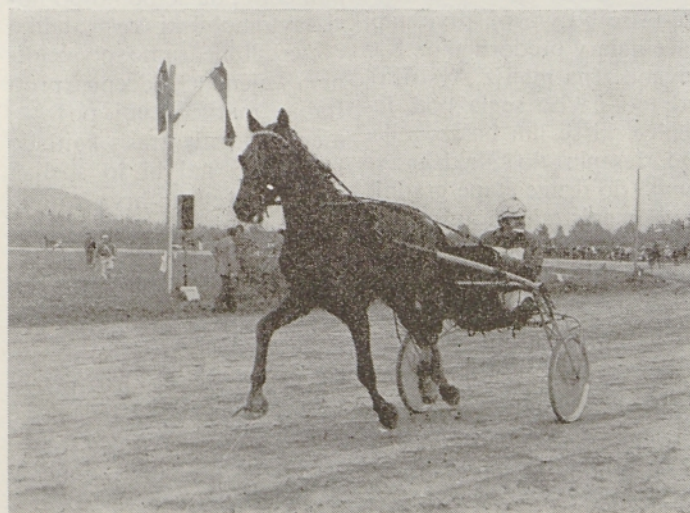
vah, npr. v Franciji, doseglo visoko vrednost in ga ocenjujejo višje kakor goveje. Konji se vzgajajo naravno in niso prvenstveno namenjeni za zakol. To pa pomeni, da je konjsko meso v primerjavi z umetno pitano živino kvalitetnejše.«

Naj naštejemo samo nekaj Krušičevih specialitet: hrenovke, pivske klobase, ki so obenem hišna specialiteta, kranjska suha klobasa, čajna pašteta, jetrna pašteta, mesni sir, posebna salama, pariška salama, gotajska salama, tirolska salama, gorenjski želodec s kašo, pol trajna letna salama, trajni salamin. Več vrst prekajenega suhega mesa, pršut, prekajena žrebetina in pa vsakodnevno sveže konjsko meso, ki je postalo stalni gost na mizah mnogih slovenskih družin.

Krušiči pa so poleg velikih strokovnjakov za predelavo konjskega mesa tudi veliki ljubitelji konj. Ivan je najstarejši slovenski kasač in večkratni zmagovalac na konjskih dirkah. Najraje se spominja dogodka izpred mnogih let, ko ga je po zmagi na Bledu leta 1929 pozdravil sam kralj Aleksander in mu zaradi dirke podaljšal vojaški dopust še za sedem dni.

Tudi Matevž Krušič je predan konjskemu športu. Komaj dvanajstleten je zmagal s konjem Pristo na hipodromu v Kranju. Od takrat pa so se zmage na dirkališčih neprestano vrstile. Leta 1952 je v Ljubljani zmagal v štirih dirkah: v galopu, v dveh kasaških in eni dvovprežni. Zadnji njegov veliki uspeh je bil lani za prvega maja v Stožicah v Ljubljani, ko je osvojil štiri prva mesta. Letos pa se pripravlja s konjem Dedijem, štiriletnim žrebcom, na državno prvenstvo, ki bo avgusta v Zagrebu.

Krušiči so dobri športniki in dobri mesarji. Svet potrošnikov za Bežigradom je ponudil Matevžu zaradi vsevečjega zanimanja za konjsko meso novo veliko prodajalno v novem potrošniškem centru. Ime Krušič pomeni kvaliteto in zaupanje.

V TOLMINU

še vedno odpravljajo posledice lanskega potresa. Tako bodo letos popravili 6314 hiš v Posočju, ki so bile ob potresu huje ali laže poškodovane. Sezidali bodo tudi 984 novih poslopij, ki bodo nadomestila med potresom porušene stavbe. Ob sobotah in nedeljah bodo pomagali obnavljati Posočje številni prostovoljci iz vse Slovenije, 800 fantov in deklet pa bo obnavljalo Posočje v okviru zvezne mladinske akcije Posočje 77. Na Hribih, ob poti proti Zatolminu, pa so prejšnji mesec začeli zidati dom za varstvo ostarelih občanov. Denar za dom so solidarnostno zbrali upokojenci iz vse Slovenije.

LJUBLJANI

se je začela bližati avtomobilska cesta, ki jo gradijo na močvirnih tleh Ljubljanskega barja. Zahtevna gradnja ceste čez močvirje bo trajala tri leta. V Ljubljani si prizadevajo, da bi mesto do tedaj napravili čimbolj propustno za promet. Odslužene in preozke mestne vpadnice bodo zato razširili in posodobili. Tako bodo v kratkem začeli urejati nov odsek že zdavnaj preozke Celovške ceste, povsem bodo prenovili viško vpadnico, Prešernovo cesto bodo prestavili ob železnico, še ta mesec pa bo odprta prenovljena Drenikova cesta, ki bo omogočila hitro zvezo med Šiško in Bežigradom. Slej ko prej bodo začeli v Ljubljani delati tudi širokopotezno zamišljeno obvoznico.

V POLJČANAH

so se poslovili od 58-letne ljudske pisateljice Erne Starovasnik. S svojimi literarnimi prispevki je več kot 20 let polnila strani Kmečkega glasa. Izdala je tudi pet samostojnih knjig, ki so jih zlasti na podeželju radi prebirali. Svoje zadnje delo »Zibka pa teče...« je pisala že težko bolna in bo izšlo postumno.

STARI TRG, VINICA IN ADLEŠIČI

so tri najslabše razvite krajevne skupnosti v že tako nerazviti črnomaljski občini. V Starem trgu je v zadnjih 26

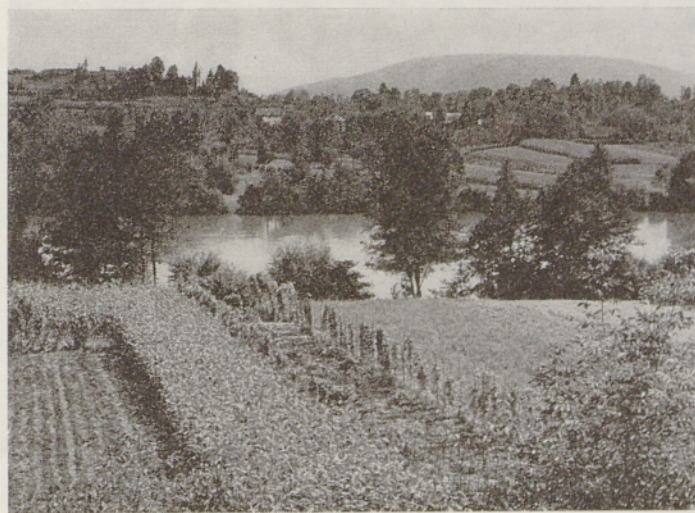
PO SLOVENIJI

letih upadlo prebivalstvo za 26 odstotkov, v Adlešičih za 34 odstotkov, v Vinici pa za dvajset odstotkov. Za vse tri kraje je značilno, da živi v njih najmanj mladine in veliko starih ljudi. V Adlešičih sta samo dva trifazna električna priključka, v vsej krajevni skupnosti ni niti enega gospodinjstva, ki bi imelo svoj vodovod. Vsi trije kraji so daleč od občinskega središča in imajo malo zaposlenih. Zaostalosti so vzrok pomanjkanje delovnih mest in objektov družbenega standarda ter slabe ceste. Vse to povzroča pretirano odseljevanje iz teh krajev. V črnomaljski občini se zavzemajo za izboljšanje takšnega stanja.

V CIRKULANAH

v Halozah, natančneje v Dolanah pri Borlu bodo še letos začeli zidati novo tovarno za izdelavo hidropnevmatske opreme, elementov in strojev. Tovarno bo zidalo ptujsko proizvodno podjetje »Olga Meglič«, ki je član SOZD ELKOM Maribor. Z načrti za tovarno so na posebnem sestanku seznanili tudi začasno na tujem zaposlene delavce. Predlagali so jim celo, naj bi za novo tovarno posodili svoj privarčevan denar. Najnižji znesek posojila naj bi znašal 5000 nemških mark.

Kolpa pri Vinici. Nerazvit kraj v slabše razviti občini
Foto: Mirko Kambič

V LJUTOMERU

so proslavljali 50 let delovanja glasbene šole. Zanimanje za glasbo pa je v Ljutomeru še dosti starejšega datuma, saj so v dobi čitalnic ustanovili v Ljutomeru eno prvih pevskih društev v Sloveniji. Leta 1927, ko je bila šola ustanovljena, so pod vodstvom glasbenega pedagoga Franca Zacherla poučevali le klavir, violino, klarinet in trobento, danes pa je šola zelo razširila svoje dejavnosti. V povojnih letih jo je obiskovalo več kot 3000 mladih, med njimi so nekateri postali znani glasbeniki. Sedaj skuša šola poživiti glasbeni pouk tudi na podružničnih oddelkih na podeželju.

V SLOVENSKI BISTRICI

je ravnatelj matične knjižnice Miljutin Arko v kratkem času zbral veliko število glinastih, železnih in steklenih narodopisnih predmetov. Lepa etnografska zbirka bo stalno razstavljena v bistrškem gradu, ki so ga že začeli obnavljati.

V ŽALCU

je bila odprta zanimiva razstava keramičnih krožnikov, ki sta jih poslikala slikarja France Slana in Adi Arzenšek. Do zanimivega poskusa

je prišlo v sodelovanju s Keramično industrijo v Libojah. Dekorativni krožniki, kakršne sta ustvarila dva znana umetnika, so naleteli na veliko zanimanje občinstva.

V MARIBORU

so bile slovesnosti ob tridesetletnici TAM (Tovarna avtomobilov in motorjev Maribor), ki je leta 1946 zrasla iz tedanje tovarne letalskih delov. Danes daje tovarna kruh vsakemu desetemu Mariborčanu, v organizaciji TAM po vsej Jugoslaviji pa je zaposlenih že 17.000 ljudi. TAM izdeluje skupno s svojimi kooperanti vrsto zahtevnih tovornih vozil, ki jih srečujemo na vseh petih celinah. Izvoz je znašal lani 25 milijonov dolarjev, v posameznih državah ima TAM številna skladišča in obrate za vzdrževanje. Letos bodo naredili 10.000 najrazličnejših vozil. Do leta 1980 nameravajo izdelati vrsto motorjev z zračnim hlajenjem, načrtujejo pa tudi avtobus za 110 potnikov. V Mariboru so se spomnili tudi 90-letnice najstarejšega slovenskega poznavalca in raziskovalca slovenske in jugoslovanske stenografije prof. Antona Rudolfa Legata. Slavljence se je šolal na Dunaju, nato pa je na mariborskem učiteljskem izšolal številne generacije stenografov. Legat se je zavzemal za preprosto Novakovo slovensko stenografijo in zagovarjal njeno enotnost. Potegoval se je tudi za to, da bi v vseh srednjih šolah uvedli kot izbirni predmet stenografijo. Svoje bogato knjižico, ki vsebuje zlasti stenografsko gradivo v 25 jezikih, je profesor Legat podaril mariborski univerzitetni knjižnici.

V KAMNIŠKI BISTRICI POD BRANO

živi na višini 2300 metrov kolonija kozorogov. Kozorože pa so lovci naselili tudi v Trenti, na Velem polju nad Bohinjem, na območju lovske družine Bovec. Spomladansko štetje kozorogov je pokazalo, da jih skače po naših gorah že več kot 200, medtem ko jih po zadnji vojni niso našli niti 40.

Stojan Plesničar, pomorščak, ki je diplomiral na pomorski akademiji v Bakru leta 1930, ima danes svoj dom v Piranu, službo svetovalca pa v luški kapitaniji Koper. Njegovo življenje je vseskozi tesno povezano z morjem. Pred vojno je plul na šolskih ladjah Vila Velebita in na tovarnjači Dunav, po vojni je plul na šolskih ladjah Viševica in Jadran. Leta 1945 je Stojan Plesničar pravzaprav postal kapitan na suhem. Za začetek je v Trstu v družbi tovarišev ustanavljal direkcijo za pomorski promet, zatem je delal v komisiji za ugotavljanje vojne škode, nato je odšel učiti na pomorsko akademijo v Semedeli, dolgo časa je bil šef luške izpostave Koper. In še dandanes se ni poslovil od pisalne mize. Od morja se poslovil ne bo nikoli, saj ves čas razmišlja samo o njem.

O morju in pomorstvu je tudi že veliko napisal. Pred vojno pa je bil celo urednik prvega slovenskega pomorskega mesečnika Naše morje. Kako je prišlo do tega časopisa?

Stojan Plesničar se danes spominja, kako je skupaj s peščico ljudi v mornarski sekciji nekdane Jadranske straže menil, da bi bilo nujno treba začeti izdajati mesečnik, ki bi navduševal za naše morje in pomorstvo. Prva številka je izšla marca 1936, zadnja junija 1939. Tiskali so jo v Kamniku. Revija je takrat poudarjala, da Jugoslovani sicer ne moremo postati pomorska velesila, vsekakor pa bi lahko na morju pomenili dosti več.

Takrat, se spominja kapitan, se je slovensko in tudi jugoslovansko obzorje prerado končevalo na državnih mejnikih na kopnem. Domači ljudje pa so prepluli številna svetovna morja — v korist tujim žepom.

Prav zato, ker nikoli dotlej nismo na morju nikoli nič pomenili, razlaga kapitan Stojan Plesničar, ni morje nikoli zares prodrlo v naše slikarstvo, niti v književnost, kaj šele v narodno gospodarstvo. Le fotografski umetniki so znova in znova hvalili prelepo modro barvo našega Ja-

KAPITAN STOJAN PLESNIČAR O POMENU POMORSKE MISELNOSTI

ZAGOVORNIK MORJA

drana. Tako približno je pred štiridesetimi leti ugotavljala tudi slovenska pomorska revija Naše morje.

Po osvoboditvi se je vse zasukalo na bolje. Sezidali smo nova pristanišča, razvili ladjedelništvo, omislili smo si sodobno trgovsko ladjevje, veliko skrb smo posvetili pomorskemu šolstvu. Začeli smo korakati vstric z drugimi pomorskimi narodi.

In vendar danes Slovenci ne premoremo slovenskega pomorskega mesečnika. Na Reki dokaj neredno izhaja mesečnik Pomorstvo, v Dubrovniku pa dvomesečnik Naše more. Slovenci smo po vojni sicer večkrat ustanavljali svoje pomorsko glasilo, vsa-kokrat pa je ostalo pri dobri volji. Vedno znova se je ustavilo pri vprašanju denarja. Stojan Plesničar meni, da je še vedno čas začeti s tako revijo. Posegala naj bi v pre-

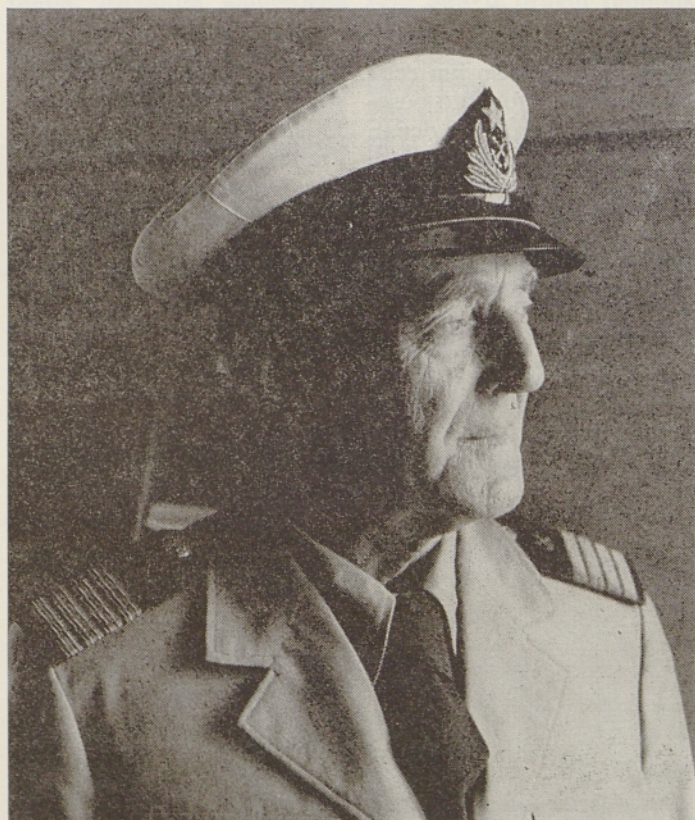
teklost in današnjost, posvečala naj bi se vprašanjem pomorskega gospodarstva pa vse do vprašanj vodnih športov. Snovi veliko in preveč. Zatem je stekel pogovor o zanimivem nasprotju med celinsko in pomorsko miselnostjo.

To je bila prava snov za sogovornika. Stojanu Plesničarju so zažarele oči, ko je začel razlagati, da je po njegovem morje edina prava svetovna sila. Ljudem daje veliko dobrin, predvsem pa je to najširša cesta, ki združuje narode. Vsak narod ob morskimi obali ima priložnost preskušati svoje moči na valovih. To priložnost narodi tudi v veliki meri uporabljajo. Štiri petine svetovnega prometa se odvija na morju. Morje po njegovem celo oblikuje značaj naroda, mogočno vpliva na njegovo kulturo. Morje razširja obzorja.

Vse to velja tudi za jugoslovansko morje. Ko Stojan Plesničar razmišlja o našem morju, meni, da ga premalo izrabljamo in uporabljamo. Kaj vse bi dala ljudstva, ki nimajo svojih obal, da bi se lahko pomerila na svobodnih morjih! Človek, ki že vse življenje živi na morju, ob morju in zanj, meni, da je med Slovenci in Jugoslovani še vse preveč celinske miselnosti. In vendarle živimo ob najbolj globoko zajedenem svetovnem morju v srcu Evrope, imamo eno najbolj razčlenjenih obal z nešteto otoki, polotoki, rti in zalivi.

Po mnenju izkušenega pomorščaka bi morali o našem morju veliko več pisati, o morju bi morali veliko več govoriti v osnovnih in srednjih šolah, kar je sedaj pravzaprav redkost. Morali bi oblikovati in širiti pomorsko miselnost. Morali bi razviti potniški pomorski promet. Ljudje iz delovnih kolektivov naj bi pogosteje obiskali obalo in naše ladje. Stojanu Plesničarju, ki je pomorstvo začel študirati že pred pol stoletja, študira pa ga še kar naprej, se zdi, da se zanimive spodbude, ki so jih on in tovariši dajali vseh teh petdeset let, uresničujejo prepočasi. Morje pa čaka — lepo, veliko, z izhodi na vse strani — zakaj ga ne bi izrabili do konca, zakaj si ne bi z našim oknom v svet požlahtnili našega življenja še v večji meri, kot to počnemo sedaj!

Kapitan Stojan Plesničar

VLADIMIR B. MEDVEŠEK

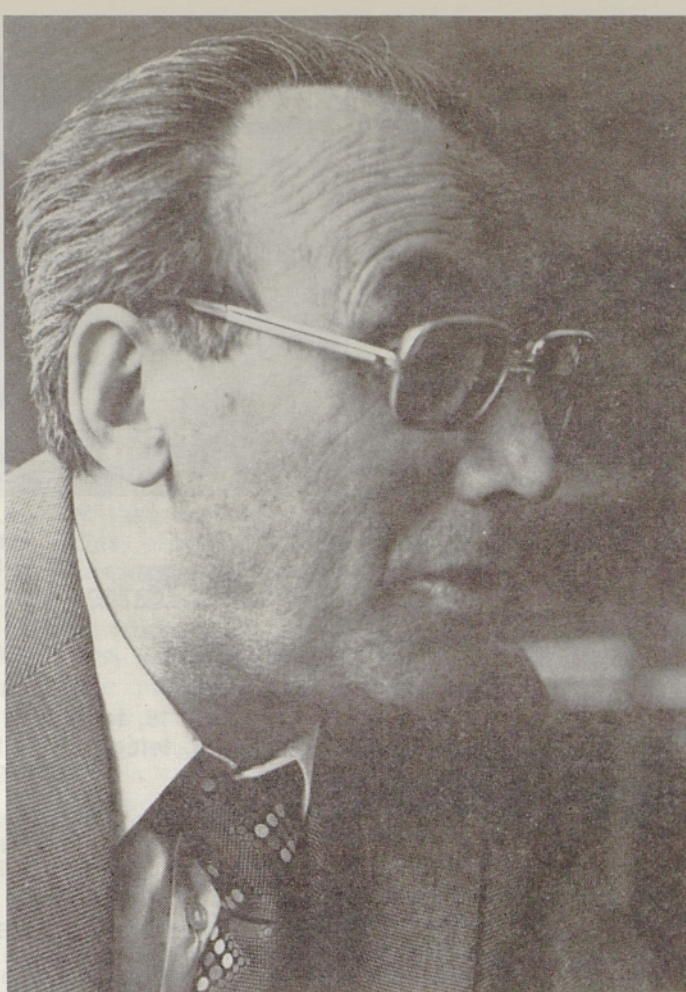
Četrto stoletja kake radijske oddaje je že omembe vredna stvar. Četrto stoletja oddaje za slovenske izseljence je še kaj več kot omembe vredna stvar. Junija 1977 poteka 25 let, odkar se je leta 1952 prvič oglasila ljubljanska kukavica za naše ljudi po svetu. Zdaj se oddaja ne začneja več s kukavičjim petjem, ampak s priljubljenim napevom »Oj Triglav moj dom, kako si krasan...«

Oddaja za izseljence je na sporedu vsako soboto na srednjem valu 327,1 m. V začetku je trajala 45 minut, zdaj traja že polnih 70 minut. Hiter izračun pove, da se je v četrto stoletja zvrstilo že toliko radijskih ur, namenjenih izseljencem po vsej Evropi, da bi morali magnetofonske trakove vrteti zdržema petdeset dni in noči.

Kdo bi preštel vse goste, ki ki so se zvrstili pred mikrofonom v radijskih studijih ali pa so govorili v mikrofone sodelavcev oddaje! Kdo ne pozna tistega dela oddaje, v katerem se zvrste pozdravi in čestitke! Marsikateremu našemu človeku na tujem pridejo solze v oči, ko sliši pozdrav svoje žene, svojega sina, svojcev.

Ob srebrnem jubileju oddaje za izseljence slavi svoj jubilej tudi njen urednik Ernest Petrin. Danes sedeminpetdesetletni diplomirani pravnik Ernest Petrin je namreč prevzel oddajo od prvega urednika Frančka Drenovca že po nekaj mesecih. Novinarske izkušnje si je nabiral kot novinar časopisa Gradimo, kot športni novinar, predvsem pa kot reporter v notranjepolični radijski redakciji. Zdaj stoji že 25 let na čelu izseljenske oddaje. Večidel pa je tudi čisto sam skrbel zanjo. Po toliko letih dela se spominja skromnih začetkov. Prva napovedovalca sta bila Majda Šubic in Božo Petek. Zanimivo je, da je prav ta oddaja kriva, da se je Majda Šubic poročila na tuje. Njen sedanji mož je slišal njen glas po radiu, se zaljubil vanj in storil vse, da je spoznal tudi lastnico glasu. Porojena je bila srečna zveza.

Ernest Petrin dobiva pisma poslušalcev iz vse Evrope,

Ernest Petrin, že 25 let urednik 25 let stare oddaje

OB SREBRNEM JUBILEJU RADIJSKE ODDAJE ZA IZSELJENCE

POGRNJENA MIZA ZA ERNESTA PETRINA

celo iz Švedske, Norveške in Sovjetske zveze, iz Bolgarije, iz afriških držav, Alžirije in Libije, seveda pa predvsem iz zahodne Nemčije, Belgije in Holandije. Po pismih sklepa, da ga slišijo celo visoko na severu Evrope pa tudi v severni Afriki.

V oddaji je sodelovalo tisoče Slovencev, ki živijo na tujem. Urednik oddaje se danes spominja, da je nanj napravil globok vtis predvsem pogovor s pisateljem Etbinom Kristanom. Pred mikrofonom pa so se zvrstili tudi številni dru-

gi ameriški Slovenci, ki oddajo poznajo in jo imajo tudi za svojo, čeprav jo lahko poslušajo samo med svojim bivanjem doma. V oddaji so po enkrat ali večkrat govorili Jože Culkar, Frank Česen, Josephine Zakrajšek, Marie Prisland, Janko Rogelj, Vatro Grill in še mnogi drugi.

Ernest Petrin je pogosto sam popotoval med naše izseljence. Tako se mu je uresničila mladostna želja, da bi videl svet, saj je že kot dijak ob odprtem atlasu rad opravljal namišljena potovanja. V pr-

vih petnajstih letih urednikovanja je potoval sorazmerno malo. Spominja se, da je v vseh 15 letih dobil za potovanje le 15 dnevnic. V zadnjem desetletju pa mu je le uspelo pogostejše skočiti v najrazličnejše evropske države, pa tudi v Ameriko. Vseposod po svetu si je med našimi ljudmi pridobil veliko trajnih prijateljev. Najbolje pa se je doslej počutil med našimi rudarji v Franciji.

Med tisoči in tisoči pisem, ki so priomala na njegov radijski naslov, se vedno znova spomni pisma naše izseljenke iz Francije. Pisala mu je, da se skupaj z oddajo vsako soboto preseli v svojo domovino. Zato ob sobotah pospravi stanovanje prej kot navadno. Pred oddajo pogrne mizo z boljšim prtom, postavi nanjo prigrizek in pa steklenico vina. Ko se oddaja začne, se zanjo in za njenega moža začne praznik. Ko je oddaje konec, je konec tudi prigrizka pa tudi steklenica je prazna. Takšno pismo pomeni uredniku oddaje več kot ne vem kakšno uradno priznanje.

Človek, ki toliko časa vztraja pri delu za isto oddajo, lahko opravlja to delo samo z ljubeznijo. Urednik Ernest Petrin ga zares opravlja z ljubeznijo. Vsako srečanje z našim človekom, ki živi in dela na tujem, mu je v veselje. O sebi celo meni, da je do neke mere po mentaliteti tudi sam postal izseljenec, saj že četrto stoletja začneja vsak delovni dan z mislijo na Slovence, ki živijo raztreseni po vsem svetu, z njimi se srečuje vsak dan znova, poglablja se v njihove težave, obiskuje izseljenske prireditve doma in v tujini. Slovenci iz Amerike, iz Kanade, iz Francije, iz Nemčije, iz Holandije in iz Belgije so mu kot znanci iz sosedne ulice. Ob jubileju si želi, da bi sodeloval pri oddaji za izseljence do konca svoje delovne dobe, to pa je vsaj še šest let. Ob lepem jubileju oddaje čestita njenemu uredniku tudi Rodna gruda. Ernest Petrin je namreč tudi dolgoletni sodelavec naše revije pa tudi član njenega uredniškega odbora.

J. K.

exotherm
64001 kranj
jugoslavija

KEMIČNA TOVARNA

livarji, vaši tehnološki problemi bodo rešeni,
talili in ulivali boste ekonomično,
če boste uporabljali naše proizvode:

talila za zaščito, rafinacijo, degazacijo, dezoksidacijo
in modifikacijo barvnih in lahkih kovin

eksotermne zmesi za oblaganje in posipanje
napajalnikov

druga pomožna livarska sredstva

za nasvete in podrobnejša pojasnila se obrnite
na našo tehnično-komercialno službo

LJUBLJANA

**Dalmatinova 15, telefon 313-244, 317-730, telex: 31 317
YU TURIST, telegram: TURIST HOTEL LJUBLJANA
JUGOSLAVIJA**

UDOBNO, MODERNO UREJEN HOTEL — 260 LEŽIŠČ V 192 SOBAH,
SOBAH, RESTAVRACIJA Z VRTOM — APERITIV BAR — NOČNI
BAR Z MEDNARODNIM ARTISTIČNIM SPOREDOM — PARKING.

RESTAVRACIJA »ZLATOROG«, LJUBLJANA, ŽUPANČIČEVA 9,
TEL. 20-989 NUDI NAJRAZLIČNEJŠE LOVSKE JEDI.

RESTAVRACIJA »DALMACIJA«, LJUBLJANA, TRUBARJEVA 23,
TEL. 322-326 VABI Z OKUSNIMI RIBJIMI SPECIALITETAMI.

MOTEL TURIST V GROSUPLJEM, TELEFON 771-201

MODERNO UREJEN OBJEKT V MIRNI ZELENJ OKOLICI, 18 km
IZ LJUBLJANE OB AVTOCESTI LJUBLJANA—ZAGREB — 40 SOB
S 67 LEŽIŠČI — RESTAVRACIJA S TERASO — NOTRANJI IN
ZUNANJI BAZEN — SAVNA — DISCO TAVERNA — LASTNI PARK-
ING.

IGM „SAVA“ KRŠKO

PROIZVAJA:

Za gradbeništvo: — **OPAŽNO BETONSKE PLOŠČE** (OBP) širine
10–220 cm, dolžine 8 m, za koristne obtežbe po projektu — **OPAŽNO
BETONSKI NOSILCI** (OBN) za dolžine do 8 m in koristne obtežbe
po projektu — **BETONSKI ZIDAKI** širine 7, 20, 25 in 30 cm —
BETONSKI ROBNIKI — **BETONSKE PLOŠČE** za tlakovanje —
Razni betonski elementi po posebnih naročilih — Granulirani gra-
mozi — Peski za omete.

Za elektrogospodarstvo: — Betonski podstavki — Betonske trans-
formatorske postaje (hišice) za 20 kW postrojenja — Montažni
temelji za prostoročne transformatorske postaje.

PROJEKTIRA:

Projektivni biro — izdelava vseh vrst tehnične dokumentacije.

Ob 500-letnici mesta Krško iskreno čestitamo vsem našim rojakom
po svetu.

TOVARNA STROJEV

Mlinostroji

DOMŽALE

PROIZVAJA

**ŽIVILSKE STROJE ZA
SPRAVILO ŽITARIC**

V začetku aprila smo ob slovenski obali Jadrana odprli največjega med slovenskimi hoteli, Grand hotel Emona, s 508 posteljami, sredi meseca pa tudi novi Park hotel na Bledu s 338 posteljami, s čimer smo v naši republiki praktično dobili tisoč novih postelj (po potrebi v vsako hotelsko sobo lahko dajo še pomožno posteljo za domače in tuje goste, ki posebno poleti kaj radi obiščejo »vrt Evrope«, kakor je Slovenija zaradi svojih naravnih lepot znana širom po svetu.

Grand hotel Emona, ali po načrtih Cliff in po naše Pečina, spada v okvir največjega hotelskega naselja v Sloveniji, saj ima razen 1500 postelj v več hotelih tudi cele vrste prijetnih trgovin in gostiln, v katerih dobite domala vse od zabotrebca do letalske karte za polet okoli sveta. Najnovejši in največji hotel pri nas, Grand hotel Emona, je visok 48 metrov, širok 18 do 25 metrov, dolg pa 120 metrov. Ima dvanajst nadstropij, bazen v najvišjem nadstropju, celo vrsto dvoran, restavracij, trgovin in prijetnih gostinskih lokalov ob morski plaži.

NA PRAGU GLAVNE TURISTIČNE SEZONE

DVA NOVA VELIKA HOTELO

V ta hotel so delavci vgradili 16.000 kubičnih metrov betona, 1700 ton železa, več sto ton opeke, 12.000 kvadratnih metrov stekla, več 100 kilometrov električnih žic, vodovodnih cevi in drugih instalacijskih naprav, 30.000 kvadratnih metrov plastičnih ometov, tako da hotel v celoti tehta približno 51.000 ton, kar zares niso mačje solze. Da bi bil trdno zasidran ob morju, so ga postavili na 68 betonskih pilotov, ki segajo po devet metrov globoko v škrljavo skalo. Vsa hotelska zgradba je rahlo nagnjena vznak in naslonjena na hrib. Ima tri hitra dvigala za ljudi in eno dvigalo za tovor, ki so (glej sliko) v obeh navpičnih stebrih.

Za goste tega hotela skrbi 128 natakarjev, kuharjev in drugih delavcev. Gradnja te velike hotelske hiše, ki je vanjo vložila del denarja tudi

Mednarodna banka za obnovo in razvoj, je stala okoli 140 milijonov dinarjev, medtem ko dan počitnic v njem velja od 200 din naprej. Hotel je pozimi tudi ogrevan, saj ima »pod streho« plavalni bazen s toplo morsko vodo.

Bernardin in posebej Grand hotel Emona sodita med hotelske lepote ob modrem Jadranu, zato je vredno, da si ga ob obisku v stari domovini ogledate in ga tudi preiskusite, da ju boste sami videli in ocenili.

Med najnovejše hotelske hiše pri nas sodi tudi novi Park hotel na Bledu, kakor smo že omenili na začetku tega stavka. Zrastel je na prostoru starega hotela z istim imenom, ki so ga podrli, da je dobil prostor nov, večji in modernejši. Stari Park hotel je bil še dediščina iz avstro-ogrske monarhije, pol lesen, pol zidan, zraven pa je imel prizidek izpred vojne. Stal je

168 milijonov din, ima pa 338 postelj v 176 sobah, zraven teh pa še 10 apartmajev. Vsaka soba ima, kar velja za vse nove hotele, svojo kopalnico in toaletni prostor

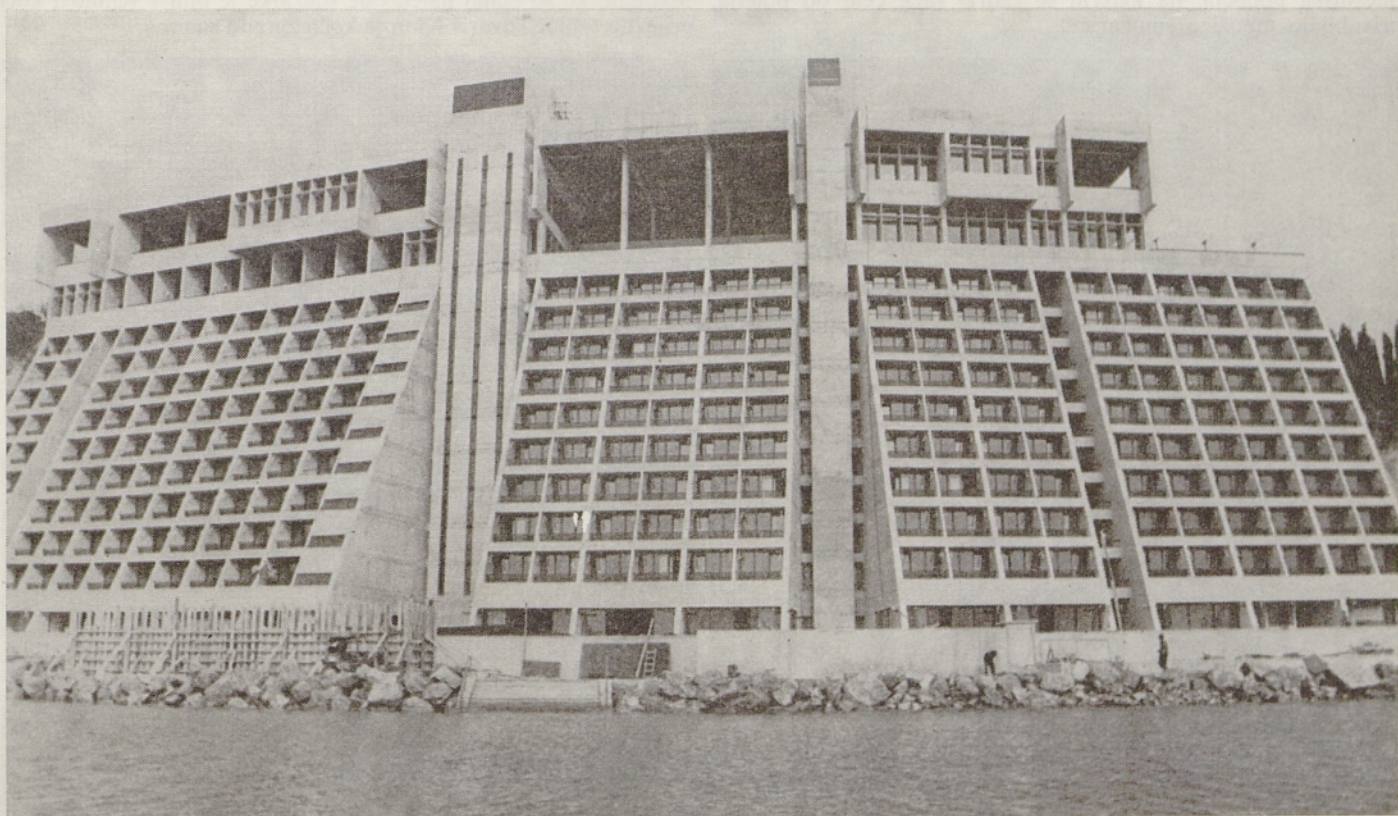
Pod streho ima novi Park, ki je ves v zelenju — vsako nadstropje obdajajo betonske cvetlične grede, tudi bazen z zdravilno mineralno vodo, ki z Bledom slovi že dobrih sto let po vsej Evropi in širnem svetu nasploh. Tu so gostom na voljo saune, trim telovadnica, frizerski salon in več manjših prijetnih gostinskih lokalov.

V hotelu ja zaposlenih 140 natakarjev, kuharjev in sobaric, kar pomeni, da podobno kot v Grand hotelu Emona ob morju na vsake tri goste pride več kot po en uslužbenec, ki skrbi za dobro počutje ljudi na počitnicah.

Nasploh imata tako Bled kot Jadran ob slovenski obali svoj čar ne samo poleti, temveč tudi spomladi, jeseni in pozimi. Da še posebej pozimi, ko je vrvež tujcev manjši, morje in planine pa šepetajo zgodbe o preteklosti, sedanjosti in prihodnosti

J. POSAVEC

Novi »Grand hotel Emona« v sklopu turističnega naselja Bernardin.

SNEŽNIK POD SNEŽNIKOM

GRAD SREDI GOZDA

Na slovenski zemlji stoji mnogo gradov; nekaterim med njimi se še poznajo časi stare in zbledele slave, še več pa jih turobno dviga porušene zidine v nebo, ali jih preraščata mah in robida. Ljudje se jih vse preradi izogibajo. Stoletja so spleta veliko zgodb, tako pravičnih kot krivičnih. In kdo je bil v preteklosti slovenskemu narodu bolj krivičen kot fevdalna gospoda. Legende so se rodile že v časih, ko je še vižgal valptov bič in se je globoko upogibal tlačanov hrbet. Legende, ki so jih silolasi očanci, ki so preživeli že skoraj stoletje, pripovedovali vnukom. In ti so se na stara leta teh spominjali in jih na enak način posredovali naprej. Ne rečem, malo so dodali, malo pozabili, malo prirojili po svoje. In resnica je, da se mi je mnogokrat zgodilo, ko sem želel obiskati kake grajske razvaline, da mi je domačin, ki se je prej razvnel v pripovedovanju, dejal: »Tja pa pojdite sami, tja zlepa ne pojdem, tam so kače, tam je čuden kraj!« V resnici pa je zdaj, v dvajsetem stoletju, verjel v zakleto kraljičino in v druge strahove, ki so

se rojevali iz davne dedove pripovedi. Naj bo ali ne vse iz trte zvito, zgodovinske resnice o teh podrtijah včasih ne ve nihče, zlasti ne podrobnosti. Pripoveduje jo le veter, ki si para trebuh po ostankih zidov, toda kdo razume njegovo govorico...

GRAD, KI MU JE GOZD OKVIR

Brez misli na začarane kraljične in pravljичne prince smo obiskali grad Snežnik pod istoimensko goro, ki spada z vso nekdanjo notranjostjo med najbolj ohranjene gradove na Slovenskem. Gozdovi, ki se drug za drugim vrstijo za njim, mu dajejo še lepši in privlačnejši videz, kot ga da lep okvir dragoceni sliki. Ti gozdovi še zdaj dajejo zavetje vsej divjadi, ki je značilna za naše kraje. Leta in leta se vanje režejo ceste, žile, po katerih

prihaja v doline neizmerno bogastvo lesa. Na Snežnikovih obronkih so kraji, so tovarne, v katerih z lesom služi kruh na tisoče ljudi.

Pragozdove Snežnika je nekoč prečkala pomembna rimska cesta, ki je tekla iz Istre na Bloke in mimo Turjaka v prednico današnje Ljubljane, rimsko Emono.

Približno tam, kjer danes stoji grad Snežnik, je takrat stala trdnjava, iz katere so rimski legionarji pokorili uporna japodska plemena. Pred leti mi je v teh krajih neki domačin podaril bronasto japodsko bojno sekiro, ki jo je našel pri oranju na njivi. Japode so Rimljani le deloma ukrotili. Sicer pa so se zatekli v snežniške hoste in tam ropali trgovske in vojaške karavane. Ko se je zamajal rimski imperij, se je porušila tudi snežniška trdnjava, nekdanja tako pomembna cesta pa je pogoltnil gozd.

Preteklo je nekaj stoletij, da so na tem kraju spet postavili utrdbo. Listine jo prvič omenjajo 1377. leta. Zanimivo je, da so se grajski posestniki čisto menjavali, bile so to rodbine Schneeberg, Lamberg, Eggenberg, Lichtenberg in nazadnje od 1853. leta pa do konca druge svetovne vojne Schönburg-Waldenburg. Po vojni je bil grad v upravljanju izvršnega sveta Slovenije, zdaj pa je spremenjen v muzej.

Za časa Avstroogrške so v gradu odprli prvo slovensko gozdarsko šolo z namenom, da bi vzgojili kmečko prebivalstvo za smotnejše upravljanje gozdov, ki je žal delovala le dobrih sedem let. Po gradu je organizirana vodniška služba in vodniki, ki se na grad spoznajo, razkažejo obiskovalcem spalnice in dnevne sobe grofov in grofic, knjižnice, sprejemnice, čudovite peči, rezljane omare itd. Grad je bil ves čas bolj lovska rezidenca, zato je ves posejan s trofejami in človek se nehote vpraša, zakaj je le malo teh kapitalnih. Zadnji lastniki so dovoljevali le gojitveni odstrel, da je pod krogami iz prednjač padala le

Gozdovi so raznoliki, menjajo se košata smreka in bukev, hrast in jesen, bogastvo, ki daje dolinskim žagam in ljudem delo.

Snežniška pobočja, na katerih se zadrži sneg celo do poletja, privabljajo množico smučarjev.

Snežiške poti in ceste so vzorno označene, sicer bi se planinci, ki gore ne poznajo, lahko izgubili v njenih labirintih poti.

Medtem, ko so zunaj naletavale snežinke je bilo v Klunovi koči prijazno toplo. Tovariš Klun je kočo zgradil sam.

slabša divjad. Močnejša, lepo raščena je ostajala za pleme. Seveda ne smemo spregledati kosmatinca, medveda, ki nas poleg drugih nagačenih živali sprejme v temačni grajski veži. Mojster preparator ga je nagačil skoraj pred stoletjem tako dobro, da je zverina videti kot živa. Eden od medvedov, ki jih je zredil Snežnik, pa je precej časa veljal med trofejami kot svetovni prvak.

Poleg gradu je daleč sloveča gostilna, okolica pa je prelepo sprehajališče.

JAZBEC S STOTIMI ŽIVLJENJI

Večerilo se je, ko smo se strpali v avto in se od gradu podali v gozdove, na Sviščake. Leta 1872 so se lotili obnavljanja stare rimske ceste, kar bi bila najbližja povezava celine z morjem. Gradili so jo celih 24 let, pa nikoli dokončali. Po tistem so se razpredle po Snežniku gozdne ceste sem ter tja, po katerih bi lahko vozil ves teden, da bi jih prevozil, a bi bil še vedno v Snežniku.

Kolesa so požirala kilometre lepega makadama skozi čudovito Leskovo dolino proti Mašunu, najstarejši gozdarski

naselbini v območju Snežnika. Svoj začetek ima neke v osemnajstem stoletju, 1873. leta pa jo je obogatila tovarna, ki je s suho destilacijo bukovine proizvajala oglje, katran in suhi špirit. Tovarna je obratovala celih petnajst let. Med NOB je bila tu partizanska bolnišnica, ena mnogih, ki jim je nudil zavetje Snežnik.

Žarometi so splasili srno in nekaj večjega, za kar smo ugrabili ali je bila košuta ali jelen. Naenkrat pa se je pojavila tik pred vozilom kosmata kepa, tekla sem ter tja kakih sto metrov in se nato umaknila v obcestni jarek. Nedvomno, bil je jazbec; ocenili smo ga na kakih trideset kilogramov. Ko sem potem v koči pripovedoval gozdarjem o tej dogodivščini, so mrcino takoj spoznali. »Pa ne misli, da bi ga lahko povozil!« so dejali. Tisti jazbec počne šoferjem vragolije že celih deset let. Štirikrat je bil že pod avtobusom, tovornjakov pa verjetno niti ne šteje več. Pa ima srečo, vedno jo odnese nepoškodovan.

Že popolna tema je bila, ko so klanci utrudili motor. Izstopili smo in vdihnili oster zrak, motorju pa privoščili,

da si malo oddahne. Snežniški zrak je nekaj posebnega. Lahko bi bil gorski, vendar mu košati gozdovi dajejo posebno milino. Zrak, ki ga v dolinah, zlasti mestih, tako pogrešamo.

Končno je izmed debel posvetilo nekaj luči. Bili smo že 1240 metrov visoko na Sviščakih. Okrog imena obstaja spor, ker eni trdijo, da je pravilno ime Sviščaki po svišču, drugi pa Svinjščaki po svinjah, ki so jih tu včasih redili. Zato pa seveda tu ni nič manj lepo, saj stojita na večji jasi kar dva domova, po obrobju pa se v gozdu skriva mnogo počitniških hišic.

ZAVETJE KLUNOVE BAJTE

Prijazen in domač sprejem sta značilnost teh krajev. Glede na letni čas, ki ni bil ne zima ne pomlad, je bilo le malo gostov. Beseda za šankom je dala besedo za mizo, nato pa nas je tovariš Klun, ki je bil z našim Oskarjem star znanec, povabil k sebi v bajto, lično počitniško hišico v alpskem slogu, s strmo, zašiljeno streho. Tu so take strehe obvezne, saj nasuje snega lahko tudi nekaj metrov debelo.

Toplota iz peči, domačnost lesa in zelenka na mizi so storili, da so zvezde že bledele, ko smo lezli pod tople odeje na ležiščih.

Proti jutru se je moralo pooblačiti, debele snežinke so sedale na visoke smreke. Tisti snegec v pozdrav, pa ni zmotil smučarskega tekmovanja, ki je bilo napovedano za ta dan. Zvečer še pusti Sviščaki so to jutro odmevali v živžavu mladih smučarjev kluba Snežinke iz Ilirske Bistrice. Vrh Snežnika, ki se pne 1796 metrov nad morsko gladino, tistega dne nismo zavzeli. Uro in pol hoda je do koče pod njegovim vrhom, pa ni bila odprta. Ustavili smo se še v eni od koč, iz katere je donela pesem ob zvokih harmonike. Snežniški planinci so se pripravljali na akcijo »Sto žensk na vrhu Snežnika«, ki je postala že tradicionalna. Pripravljali so kulturni spored, zlagali so novo pesem, posvečeno Snežniku in njegovim lepotam. Pesem gori, v kateri se slovenska zemlja, ravna in gorata, še enkrat vzpne visoko pod nebo, potem pa se pohlevno spusti proti morju.

Besedilo in slike:
JANEZ ZRNEC

Grad Snežnik je bil s svojim mogočnim obzidjem varno zavetje stanovalcem.

Planinski dom na Sviščakih skozi vse leto gostoljubno sprejema obiskovalce.

PRED POLETNO
TURISTIČNO
SEZONO
**JADRAN
VABI**

Začenja se osrednja turistična sezona in mnogi med vami bodo v prihodnjih tednih obiskali rojstno domovino ter se za nekaj dni morda ustavili tudi ob našem lepem morju. V različnih perspektivah boste našli vrsto zanimivosti o krajih, kjer boste letovali, mi pa naj vas to pot — malo v sliki in malo v besedi — spomnimo na nekaj zanimivosti iz preteklosti in sedanosti Jadrana.

Jadransko morje ni samo zaliv, s katerim se je Sredozemsko morje najdlje vrinilo v evropsko celino — do samega vznožja Alp — in tako naredilo najkrajšo in najbolj ekonomično prometno pot iz severne in srednje Evrope v dežele Bližnjega vzhoda in še naprej. Jadran je tudi zibelka stare in razvite civilizacije, katere materialne dokaze marljive roke naših arheologov postopoma prinašajo na svetlo iz temin jadranskih špilj in pečin.

Če se za hipec ozremo v pretekla tisočletja: v dobi terciara je jadranski zaliv Sredozemskega morja segal le do današnjega otoka Mljeta (nekoliko nad Dubrovnikom) in šele mnogo kasneje, v halocenu — torej pred manj kot 10.000 leti — se je Jadransko morje razširilo tudi na severno, plitvejšo kotlino in dobilo približno današnjo obliko in

Tartinijev trg z značilno beneško arhitekturo v Piranu —
foto: Marjan Garbajs

Izola — prijetno slovensko turistično mesto in središče naše ribiške industrije —
foto: Janez Klemenčič

obseg. Ta severni del je izrazito plitvo morje, saj šele pri znanih Kornatih doseže globino sto metrov; prelomnica je pri otoku Jabuki (273 m), najgloblja točka Jadrana pa je približno 80 kilometrov južno od Boke Kotorske: 1233 metrov.

Dogajanja v geološki preteklosti jadranskega prostora so ustvarila surovine (pesek, kamen, lapor), razčlenjene obale pa so dajale veliko možnosti za razvoj turizma, da o pomorskem prometu sploh ne govorimo. Razvile so se tudi soline: največje so v Strunjanu, na Pagu, v Ninu, Stonu in Ulcinju. Bogastvo našega lepega Jadrana je torej veliko!

Seveda ne smemo pozabiti ribištva, ki je pomembna gospodarska panoga, saj pomeni velik vir sveže hrane ter surovino za prehrabetno industrijo. Najbolj znana ribolovna področja so okoli Visa, Palagruža in Kornatov ter ob zahodni obali Istre.

Poleg vinogradništva, sadjarstva in pridelovanja oljk, so ob Jadranu razvite tudi nekatere druge značilne gospodarske panoge: živinoreja, proizvodnja sira, predelava volne in seveda ladjedelnštvo.

Lepote sinjega Jadrana so znane po vsem svetu in turizem se ob naših obalah in otokih iz leta v leto bolj razvija. In ko boste tudi letos počitnikovali ob našem Jadranu, boste morda naleteli na kakšno pomanjkljivost... Spodrseljaji se dogajajo povsod. Toda lepote Jadrana odtehtajo marsikatero pomanjkljivost.

PAVLE JAKOPIČ

Split — pomembno gospodarsko središče v srednji Dalmaciji — foto: Marjan Garbajs

Otok svetega Nikole pri Budvi v Črnogorskem primorju — foto: Drago Kralj

Konji so stali v vrsti kakor ponosni, nepremagani vojaki. Iz razpetih nozdrvi se je kadilo in le kdaj pa kdaj so zazvonili kraguljčki na lepih pisanih komatih. Komati so bili obloženi s pisanimi trakovi, vsemogočimi okraski in so pomenili bogastvo neveste in ženina, pašo za oči in veselje ali zavist sosedov.

Vranci, prami, sirci so rezgetali, tolkli s kopiti, hrzali in ko so se uzde z vajeti nategnile, je svatovska povorka krenila naprej. Godci so igrali poskočne viže. Biči so pokali. Nevesta si je brisala oči, ženinu pa je bilo nerodno, da se mu žena že prvi dan zakonskega življenja joka.

Komati s tolarji, s širokimi pasovi in v kite spleteno grivo so bili ponos kočijažev. Tako, da se je vedelo, kdo ima opravka s prvo ali zadnjo vprego. Vedelo se je tudi, kdo je izdelal komat. Saj je bila konjska oprava nemalo krat narejena prav za to priložnost in znani so primeri, da so šli komati po končanem slavlju v shrambo med dragocene stvari.

Izdelovalci komatov so bili posebni mojstri — sedlarji, večji svoje obrti, ki zahteva celega človeka, veliko vztrajnosti in ljubezni do poklica. Njega dni je bilo veliko sedlarjev in zaradi velike konkurence so bili tudi komati izredno lepi. Če je mojster zaslovel, je prišla njegova slava v deveto vas; naročila pa so pomenila blagostanje za delavnico in dobro plačo za pomočnike. V sedlarskem poklicu ni samoukov. Samo dolgoletno učenje pri dobrih mojstrih je pomenilo jamstvo za poklic, ki zadnje čase vse bolj izumira. Samo v Poljanski dolini je bilo včasih pet sedlarjev (zotlerjev). Zdaj ni nobenega več. Kolone furmanov so zamenjali traktorji in tovarnjaki, smrad po nafti, prežganem olju in šoferjih, ki so postali sodobni furmani. Tudi biči in gajžle so izumrli. Moderna, jeklena tehnika je zagospodarila na vseh koncih. Komati se sušijo pred hlevi in bodo kmalu samo še zgodovina.

France Gladek, sedlar in jermenar iz Tacenske 78 v Vižmarjih pri Ljubljani, pa je

Komat, delo sedlarja Franca Gladeka. Foto: Zvone Pelko

SLOVENSKA DOMAČA OBRT

KOMATI NISO SAMO SPOMIN

optimist. Je eden redkih, še zmerom aktivnih izdelovalcev komatov in druge konjske opreme na Slovenskem in je zaradi redkosti tega poklica še posebno iskan.

V veliki svetli delavnici med diplomami, podobami konj, vsemogočimi pasovi in sedli visijo na steni komati. Razkošni in preprosti za furmanske konje. Samo teh je čedalje manj. Učil se je v Škofji Loki in 11. julija 1936 je uspešno opravil pomočniški izpit.

Spominja se trideset in več konjskih vpreg, ki so se naenkrat pomikale čez Fu-

žine v Poljanski dolini, kjer je njegova rojstna hiša. Še posebej pa ponedeljkov pri gostilni Balant — sedanji avtobusni postaji v Škofji Loki, kjer se je trlo voz in konj. Toda tisti zlati konjski časi so samo še spomin.

Časi, ko je bila volovska in konjska vprega glavna transportna in delovna sila, so resda za nami, toda še vedno se srečujemo z vprežno živino, posebno v odročnih krajih našega podeželja. Vozniki na strmih makadamskih poteh še zmerom podkladaajo pod zadnja kolesa debele kamne, da se živali oddahne-

jo, in komati in štrange se znova napnejo, včasih se tudi strgajo, predno je strmina premagana.

France Gladek je v svojem življenju napravil preko tisoč komatov in, čeprav je to najtežje sedlarsko delo, ga ima najraje. Pravi: »Komat je najlepši sedlarski izdelek. Toda ne gre samo za lepoto. Mora biti čvrst in pravilno postavljen na konjski vrat, da ne žuli in ne duši. Zato je potrebno napraviti poseben model. Izdelava komata pa traja trideset ur. Osnova komata je svinjska koža, napolnjena z rženo slamo. Slama mora biti škopna, kar pomeni, da je potrebno pri mlatvi še posebej paziti, da se ne stre. Naslednja faza je obod ali klejstre — platno, napolnjeno z žimo. Na koncu pa se prične dokončno oblikovanje komata s strešico, dodatno delovno opremo, uzdo, vajetmi in vsemogočimi okraski. Nov komat stane 3000 novih dinarjev. Originalno konjsko sedlo pa je precej dražje. Pri nas delamo tudi ves dan, če je potrebno in če naročnik čaka,« pravi šestdesetletni mojster France. In prav v pridnosti in potrpežljivosti tiči skrivnost izdelovalcev komatov, ki so ponosni na svoje delo.

France Gladek mlajši vidi v sedlarskem poklicu veliko bodočnost: »Res, da furmani izumirajo. Zato pa se je potrebno prilagoditi športno rekreacijskim in turističnim potrebam, ki rastejo iz dneva v dan. Konj in človek sta nerazdružljiva prijatelja in konjski športi dobivajo vse večjo veljavo. V poštev pride tudi sodobna, estetska in lahka oprema: širi, komati, sedla... Iz pozabe se vračajo tudi stare kočije in prav France Gladek je najmlajši mojster pri opremi kočij. Naučil ga je sedemdesetletni Anton Rihtarič iz Bleda.

Očitno je, da znani ljubljanski sedlarji, Tome in pokojni Klešnik, še ne bodo izgubili nasledstva. Čeprav je bil France Gladek v zadnjih desetih letih na obrtni šoli v Ljubljani edini vajenec — sedlar.

LADISLAV LESAR

MATERIN JEZIK — NAJTRDNEJŠA VEZ Z DOMOVINO

Letošnji seminar za učiteljice dopolnilnega pouka v slovenskem jeziku za otroke delavcev na začasnem delu v tujini je bil v Trbovljah od 6. do 9. aprila, komaj teden dni pred tem, ko so v tem središču zasavskih revirjev proslavljali letošnje obletnice velikih zgodovinskih dogodkov. Izobraževalna skupnost Slovenije se je kot organizatorica seminarja namenoma odločila prav za Trbovlje. »Želeli smo,« je dejala Hilda Boletova, samostojna svetovalka pri tej skupnosti za dopolnilni pouk naših otrok v tujini, »da bi naše učiteljice v tujini občutile vsaj malo prazničnega vzdušja ob letošnjih velikih obletnicah.«

Zadnji dan seminarja so učiteljice obiskale muzej NOB v Trbovljah in poslušale predavanje o pomenu ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije. Ta dan je bil tudi izlet na Čebine, kjer je bila v noči od 17. na 18. april pred 40 leti ustanovljena Komunistična partija Slovenije. Doživetja tega dne, tako so učiteljice zatrjevale, so bila bogata in dala so jim živ vpogled v preteklost in iz teh doživetij pa iz znanja, ki so si ga ta dan pridobile, bodo črpale, ko bodo našim otrokom v tujini pripovedovale o zgodovinskih dogodkih, tako odločilnih za današnjo našo stvarnost.

Bogato doživetje je bila za udeleženske seminarja tudi hospitacija na podružnični osnovni šoli v Veliki Pirešici, prijaznem kraju blizu glavne ceste med Žalcem in Velenjem. Tu so nazorno videle, kaj vse in kako zna Slavko Jazbec, vodja te šole, s kombiniranim poukom izbrati in izkoristiti, da otrokom kar najbolj nazorno približa snov; videle so, kako skrbno in natančno pa hkrati ustvarjalno zaposli šolarje v kombiniranem oddelku in jih s tem navaja k samostojnemu delu.

PO EVROPSKIH DRŽAVAH

Naše učiteljice v tujini, ki učijo v popolnoma drugačnih okoliščinah — vsak dan v tednu v drugem kraju, navezane na dolge prevoze, v razredu, kjer so samo gostje in imajo vse samo na posodo, v razmerah, ko morajo vse ali skoraj vse učne pripomočke nositi v svojih bolj ali manj velikih torbah — ne bodo mogle tako načrtno in vztrajno zbirati in pripravljati vseh tistih pripomočkov in ponazoril, kot to dela Slavko Jazbec na podružnični osnovni šoli v Veliki Pirešici ob pomoči svoje žene in šolarjev. Toda njegovo delo, njegova zavzetost je učiteljicam dala veliko spodbud in tudi marsikatero idejo za delo med našimi otroki v tujini.

Druge dni seminarja so se vrstila dopoldan in popoldan različna predavanja o poučevanju materščine, zemljepisa, zgodovine o domovini, skratka predmetov, ki naj otroku kar najbolj približajo domovino, pa o uporabi nekaterih učnih pripomočkov in o metodah poučevanja teh predmetov. Predavanja so seveda dopolnjevali pogovori o različnih problemih, ki se z njimi srečujejo učiteljice pri učenju slovenskih otrok v tujini. Med predavanji in strokovnimi pogovori, oziroma po njih je bilo tudi več sproščenih pogovorov s predstav-

niki družbenopolitičnega življenja o različnih vprašanjih, ki so jih naše učiteljice prinesle iz tujine in želijo nanje rojakom posredovati odgovore, ko se bodo spet vrnile med nje.

Seminarja v Trbovljah so se udeležile učiteljice s Švedske — če začnemo naštevati najbolj oddaljene — in sicer: Marija Golub iz Olofströma, Nuša Petrik iz Göteborga, Ana Jaki iz Stockholma in Karolina Šestan iz Jönköpunga. Potem je bila na seminarju Antonija Brezec iz Zahodnega Berlina; iz Zvezne republike Nemčije je bilo kar sedem učiteljic in sicer Martina Vizjak z Bavarske, Zofija Češnovar iz Westfalije; iz pokrajine Baden-Württemberg s središčem v Stuttgartu so bile Dragica Nunčič, Marija Stermecki, Milena Skrt in Hedvika Kastelic; potem je bila tu še Dragica Ahej, ki uči skupino slovenskih otrok v Wormsu, severno od Mannheim. Iz Švice so prišle Milena Lukač, Milena Magdič in Breda Tušek. Seminarja sta se udeležili tudi učiteljici, ki poučujeta otroke slovenskih izseljencev pa tudi odrasle rojake in sicer Metka Zupančič v Franciji in Lucija Užmah v Belgiji. Iz Avstrije, z Dunaja je bil na seminar povabljen tudi tamkajšnji učitelj naših otrok Karel Koren.

Slovenski otroci v Malmöju na enem od njihovih srečanj v okviru slovenskega kulturnega društva Planika

To pa niso vsi učitelji naših otrok v tujini, kajti zdaj uči v raznih mestih zahodnoevropskih držav, kjer so večje skupine naših ljudi, otroke pri dopolnilnem pouku v materinščini kar okrog 30 slovenskih učiteljic. Temu ustrezno je tudi število otrok. Razveseljivo je pa še bolj to, da je v tujini še precej otrok, ki si želijo dopolnilni pouk v materinščini. V nekaterih primerih so otroci šele dorasli za šolo, saj so naši ljudje v tujini razmeroma mladi, tako okrog 30 ali 40 letih. V mnogih primerih so se jim otroci rodili šele v tujini in zunaj tudi dorasli za šolo. Nekateri starši so se pač malo kasneje odločili za to, da bi bilo prav, ko bi njihov otrok obiskoval slovensko šolo. V mnogih primerih se jim je pa tudi možnost ponudila šele, ko je bil ustanovljen oddelek dopolnilnega pouka bliže kraju njihovega začasnega bivanja v tujini. Tako se bo dopolnilno šolstvo v slovenskem jeziku v tujini zanesljivo še širilo. Še več, vse bolj se kaže, kako nujno bi bilo poskrbeti še za vzgojo v materinščini pri predšolskih otrocih in pri srednješolcih, oziroma tistih, ki so že prerasli osnovno šolo. Sicer pa imajo že sedaj skoraj vse naše učiteljice v svojih razredih tudi otroke, ki še niso dosegli šolske starosti. To sicer učiteljicam delo otežuje, toda z veseljem sprejmejo vsakega otroka, čeprav še tako mladega, ali pa že v starosti, ko je osnovno šolo prerastel. Želja naših učiteljic v tujini je — takšna kot nas v domovini — ohraniti otroke naše tudi v tujini, pomagati jim, da bodo ohranili materin jezik, ki je brez dvoma najtrdnejša vez z domovino.

B. ŠKOBERNE

MALMÖ: PRIČARALI SMO SI DELČEK DOMOVINE

Člani društva SKD Planika v Malmöju na Švedskem, ki šteje 168 članov (od teh jih je kar 48 v starosti od 3 do 18 let) smo na letnem obnem zboru ugotovili, da smo

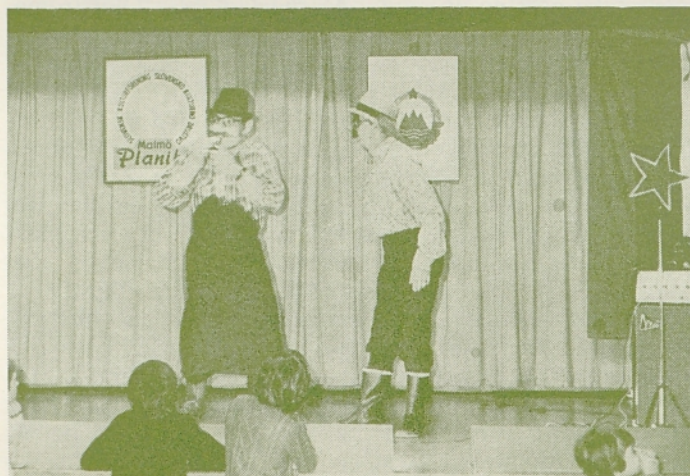
lani prav živahno delovali. Priredili smo štiri kulturne prireditve, poleg tega pa smo sodelovali pri nekaterih prireditvah drugih jugoslovanskih društev v Malmöju. Imeli smo tudi sedem veselic in sicer pustno rajanje, za prvi maj, ob Dnevu mladosti, veselo srečanje, vinsko trgatavo, ob Dnevu republike in silvestrovanje. Posebno novoletna zabava, ki se je udeležilo kar 160 rojakov, je zelo lepo uspela. Novost v minulem letu je bil junijski piknik v naravi, ki je bil tako dobro sprejet, da bo postal tradicionalen.

Veliko pozornosti smo posvetili otrokom. Vsako nedeljo smo organizirali branje pravljic, prikazovanje diapozitivov ter otroških filmov, ki so tako ali drugače govorili o Sloveniji. Za to delo gre zahvala Angeli Pagon. Po številnih neveselostih nam je uspelo organizirati tudi letovanje otrok v Pacugu pri Piranu. Pobudniki tega letovanja so bili žal deležni kaj malo podpore s strani odraslih, edina spodbuda sta jim bila neizmerno navdušenje in veselje otrok.

V zadnjem letu smo ustanovili moški pevski zbor, ki ga vodi Jože Skok. Imeli smo medsebojno tekmovanje v šahu in namiznem tenisu. Upravni odbor društva je uradno sodeloval s švedskimi organi glede različnih vprašanj, predvsem glede poučevanja naših otrok v slovenskem jeziku.

V letu 1976 smo si končno le uredili društvene prostore. Tu lahko sedaj igramo šah ali namizni tenis, lahko si iz društvene knjižnice sposodimo knjige ali pa gledamo spored barvne televizije. Poleg prostorov za odrasle imajo svoj prostor tudi otroci, kjer lahko rišejo, pišejo in se zabavajo. Lahko zapišem, da smo si s temi prostori pričarali delček naše rodne zemlje.

V minulem letu je dobilo naše društvo veliko moralno in materialno pomoč Slovenske izseljenske matice. Dobili smo različne igre za otroke, različne pesmi, skeče, knjige, slike, grb Slovenije in Jugoslavije, revijo Rodna gruda,

Na občnem zboru slovenskega kulturnega društva Planika v Malmöju na Švedskem

Humoristična točka na proslavi dneva žena pri Planiki v Malmöju

Anteno, Pavliho ter diapozitive z motivi slovenske narave. Za vse se jim javno zahvaljujemo.

Društvo Planika je o svojih vprašanjih razpravljalo na trinajstih sestankih, z materialno pomočjo pa se je spomnilo tudi Tolminskega, ki ga je lani maja prizadel potres.

Na občnem zboru smo izvolili nov odbor. Pripomniti moram, da so potekale volitve zelo trdo. Člani so se branili funkcij, češ da nimajo časa, da morajo paziti na otroke in podobno. V novem odboru je dve tretjini starih članov odbora, le tretjina je novih. Za predsednika je bil ponovno izvoljen Jože Myndel, za podpredsednika pa Martin Pečovnik.

Sprejeli smo delovni spored za leto 1977. Sklenili smo, da bomo dejavnost društva še povečali, še posebej pa bomo skrbeli za našo mladino.

Navzoč je bil tudi konzul Boro Zurovec, ki je pohvalil napredek našega društva. Omenil pa je, da otroci slovenskih staršev pogosto govorijo med seboj po švedsko. Zaprošil je starše, naj bi pazili na to, da njihovi otroci ne bi pozabili svojega materinega jezika.

IVAN PUCKO

PROSLAVA OB DNEVU ŽENA

Društvo Planika Malmö je tudi letos priredilo kulturno prireditev ob dnevu žena. Že takoj na začetku je društvo obdarilo vse mamice in dekleta z rdečimi vrtnicami. Program se je začel pozno popoldne s kulturnimi nastopi.

K temu so pripomogli otroci slovenske dopolnilne šole, nekaj točk pa so pripravili člani društva.

V programu, ki ga je vodil predsednik Jože Myndel, se je zvrstilo nekaj otroških pesmic, recitacij in igrice. Moški pevski zbor, ki ga vodi Jože Skok, je zapel nekaj zelo lepih starih slovenskih pesmi. Marsikateremu se je ob njih zasvetila solza v očeh. Seveda ni primanjkovalo smešnic in in skečev. Ob koncu programa je društvo počastilo vse mamice in dekleta z okusno pripravljeno majhno pojedino. Za tem se je začel ples ob domačih zvokih, s katerimi nas je razveseljeval Martin Pečovnik s svojim orkestrom. Prireditve se je udeležilo nad 80 obiskovalcev. Otroški program sta pripravili in vodili Lija Popotnik in Zdenka Rihter, katerima se ob tej priložnosti javno zahvaljujemo.

JOŽICA BOGOVIČ

POČASTITEV ŽENA V ESSNU

Za dan žena 8. marca, smo povabili žene in matere, ki živijo v Essnu, v naše društvene prostore, ki smo jih v zadnjih mesecih preuredili z velikim požrtvovanjem in delom. Poleg žena so prišli tudi otroci in precej moških. Naša slovenska učiteljica Zofija Češnovar je s svojimi šolarji pripravila lep spored. Za začetek je sama spregovorila o pomenu dneva žena in kako dolga je bila pot do enakopravnosti žena z moškimi. Vendar je ta enakopravnost v tujini manj upoštevana kot doma v Sloveniji.

Marko je sleherni navzoči ženi in materi podaril rdeč nagelj, nato pa so šolarji z recitacijami, petjem in glasbo pokazali, kaj so se naučili v skromnih štirih mesecih. S slovensko šolo smo pri nas začeli šele novembra 1976. Marsikdo je imel solzne oči, ko je Suzana zapela pesmico o svoji lepi domovini ali ko je Sotlarjeva hčerka recitala Prešernovo pesem Vrba. Slovesnost smo popoldne končali z roditeljskim sestankom, na katerem smo rešili marsikatero težavo, s katero smo se srečali v zadnjem času.

TONI MALEK

KONEC ŠOLSKEGA LETA V AMRISWILU

V soboto 26. marca 1977 so nekateri učenci slovenskih oddelkov jugoslovanske dopolnilne šole v Amriswilu že tretjič dobili spričevala.

Točno pred tremi leti je bila na pobudo tovariša Daretja Košoroka in staršev ustanovljena jugoslovanska dopolnilna šola. Slovenski oddelek je imel 12 učencev, ki so prišli v slovensko šolo iz celotnega sev. vzh. dela Švice (Kreuzlingen, Rorschach, St. Gallen).

Število slovenskih otrok se je zadnje čase povečalo, v šolskem letu 1976—77 sta že delovala dva slovenska oddelka.

Program, katerega smo pripravili za konec šolskega leta, je bil zelo pester in v veliko zadovoljstvo staršev.

Učenci nižjih razredov so poleg spričeval dobili tudi knjižne nagrade, katere nam je podarila SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA, učenci višjih razredov pa so dobili pismene pohvale.

Vse tri učiteljice smo bile za naše celoletno delo in trud v šoli nagrajene s šopkom rož. ZDENKA KERIN
MILENA LUKAČ

ESSENSKI »BLED« V DOMOVINI

V času velikonočnih praznikov so v Sloveniji nastopali člani folklorne skupine Slovenskega kulturnega in športnega društva Bled v Essnu. V petih dneh, kolikor so se mudili v Sloveniji, so imeli štiri nastope in to na Bledu, v Bohinjski Bistrici, v Hotinji vasi pri Mariboru in na Muti ob Dravi. Na tej turneji sta nastopali folklorni skupini odraslih in otrok ter na vseh nastopih poželi lepo priznanje občinstva.

Bivanje v Sloveniji so člani essenskega Bleda izkoristili tudi za ogled nekaterih zanimivosti. Tako so obiskali Begunje na Gorenjskem, kjer so med zadnjo vojno nacistični okupatorji ustrelili nekaj sto slovenskih talcev, obis-

kali pa so tudi rojstno vas predsednika republike Josipa Broza Tita — Kumrovec. Predsednik društva Anton Cebe in voditeljica folklornih skupin Joža Siegerjeva sta povedala, da so z veseljem obiskali to zagorsko vasico, ki je dala Jugoslaviji njenega največjega sina. Predsednik Cebe je tudi dejal, da so s tem obiskom ugodili mladim članom folklorne skupine, v kateri so tudi učenci slovenske dopolnilne šole v Essnu, ki so s tem tudi v resnici videli to, kar so se učili v šoli. Oba sta izrekla zadovoljstvo nad celotnim bivanjem v Sloveniji in se zahvalila za gostoljubje tako organizacijam v občini Radovljica kot tudi organizatorjem nastopov na Štajerskem. To je bilo zdaj že tretje gostovanje »Bleda« v Sloveniji; prvič so nastopali na Gorenjskem člani njegove dramske skupine, dvakrat pa člani folklornih skupin. To je nedvomno lepa bilanca prizadevnih »Blejčanov« v Essnu, saj obstaja društvo komaj peto leto in je 21. maja ta jubilej tudi slovesno počastilo.

ERNEST PETRIN

»PREDLAGAMO INTERNATE ZA NAŠE OTROKE«

Skupina staršev jugoslovanskih otrok iz Kluba Winterturu v Švici predlaga, da bi

v Jugoslaviji ob šolah organizirali internate za njihove otroke. Pravijo, da so pripravljeni plačati vse stroške za bivanje otrok v internatih. Menijo, naj bi takšne internate sprva ustanovili v velikih mestih, sčasoma pa tudi drugod. V svojem pismu zatrjujejo, da imajo za svojo roditeljsko in patriotsko dolžnost, da zagotove svojim otrokom šolanje in vzgojo v domovini. Želijo tudi, naj bi se o njihovem predlogu izrekli še drugi začasno na tujem zaposleni jugoslovanski delavci.

»ZAJČJA ŠOLA«

Že večkrat smo se domenili, da se oglasimo tudi v Rodni grudi, toda vsako soboto imamo strašno veliko dela in tako se oglašamo šele danes. Pa je ravno prav, ker tako lahko pošljemo sliko, ki prikazuje prizorček iz igrice »Zajčja šola«. Nastopali smo za dan žena. Imeli smo zelo lepo prireditev. Ko je naš zborček zapel nekaj narodnih, so starši navdušeno peli z nami. Naša tovarišica nas vedno spremlja s harmoniko. Z veseljem se pripravljamo na srečanje Slovencev v Unteribergu, ki bo 22. maja. Drugič se bomo spet oglasili.

UČENCI SLOVENSKEGA ODDELKA DOPOLNILNE ŠOLE OLTEN, ŠVICA IN TOVARIŠICA (MARJETA DE REGGI-KOBE)

NAGELJNI ZA ŽENE IN MATERE

Po vsej pokrajini Baden-Württemberg so tudi letos učenci slovenskega dopolnilnega pouka svečano obeležili mednarodni praznik dan žena. Rdeči nageljni ob vходу v dvorane, stiski rok in tople želje so nas ves marec spremljali do poslednje prireditve v Maichingenu, katero je ob sodelovanju slovenske šole pripravila enota Sindelfingen-Böblingen.

Praznovanja so bila domača in prijetna. Zbrali so se starši, ki pošiljajo otroke k slovenskemu dopolnilnemu pouku, častno mesto pa je seveda pripadlo mamicam. Pesmicam in recitacijam je bila vpletena tudi želja, da nam mamice še dolgo živijo, predvsem pa da se skupno čimprej vrnemo v rodne kraje.

Večje prireditve so bile tudi v posameznih enotah SKUD Triglav: v Nagoldu, Reutlingenu in Sindelfingnu.

Prijetno sobotno popoldne 5. marca je privabilo nad dvesto družin v mesto Nagold, kjer že drugo leto deluje prizadevna enota SKUD Triglav. Šolska mladina je v recitalu zapela najlepše pesmi, posvečene materam, folklorni krožek pa je zaplesal splet slovenskih ljudskih plesov. Moški oktet iz Sindelfingna je obogatil program z vencem slovenskih narodnih pesmi. Vse prisotne je pozdravil in zaželel srečen dan žena predsednik upravnega odbora Triglava dr. Ferdo Hožič. Proslave v Nagoldu so se udeležili tudi številni rojaki iz Stuttgarta, Böblingena in Sindelfingna.

Tudi Slovenci v Reutlingenu niso zaostajali v prizadevnosti pri organizaciji proslave. Najeto dvorano so napolnili slovenske družine, med katerimi je bilo tudi precej nemško govorečih prijateljev. Kulturni del programa so izvedli učenci slovenskega dopolnilnega pouka, člani ritmičnega krožka pod vodstvom rojakinje Pavle Falamič pa so zaplesali več plesov in z njimi navdušili prisotne gledalce.

V Maichingenu pri Sindelfingu so slavili Slovenci iz okolice Sindelfingna in Böblingena. V tej enoti so se starši odločili za svojevrsten način proslave. Matere napečejo peciva, možje poskrbe za dobro vino in prigrizek. Tako je bilo tudi letos. Seveda pa so pri pisanem kulturnem programu doprinesli največji delež slovenski šolarji, pevci okteta iz Sindelfingna in člani folklorne sekcije.

DRAGICA NUNČIČ

OBČNI ZBOR PODRUŽNICE SIM DOMŽALE- -KAMNIK

Pred nekaj tedni je po štirih letih uspešnega delovanja podala obračun dela podružnica Slovenske izseljenske matice Domžale-Kamnik. Iz poročila predsednika Staneta Simšiča za obdobje 1973—1977 je razvidno, da je bilo to delo kljub nekaterim težavam dokaj uspešno, saj je podružnica uživala razumevanje in podporo obeh občin in družbenopolitičnih organizacij v njih. Delo podružnice je na zboru pohvalil tudi tajnik občinske konference Socialistične zveze Domžale, kjer je zdaj sedež podružnice, medtem ko je bil doslej v Kamniku.

Del pokalov in medalj, ki so čakale najboljše tekmovalce na letošnjem 6. slovenskem veleslalomu v Unteribergu v Švici.

Prvouvrščena ekipa SPD Triglav iz Švice, ki je osvojila lep pokal koordinacijskega odbora pri RK SZDL Slovenije in Slovenske izseljenske matice. Pri podeljevanju medalj so »pomagala« tudi naša dekleta iz Amriswila v gorenjskih narodnih nošah.

In še posnetek s tekmovanja — marsikoga na tujem razveseli slovenski napis »CILJ« in seveda tudi ime pokrovitelja tekmovanja, slovenske tovarne Elan iz Begunj

Vse fotografije:
ing. Marjan Hudina

Iz že omenjenega poročila predsednika Simšiča povzemamo, da je bilo delo podružnice usmerjeno predvsem na dve področji in to na delo z izseljenci, se pravi z rojaki, ki so odšli v tujino pred ali med obema vojnama ter z našimi delavci, začasno zaposlenimi v drugih deželah. Koliko je na tujem izseljenec s tega območja, je težko ugotoviti, znan pa je podatek, da je iz obeh občin na začasnem delu v tujini 1069 ljudi, od tega iz občine Kamnik 456 in iz občine Domžale 613. Odsotnost skoraj tisoč kvalificiranih delavcev pa ima seveda določene negativne gospodarske posledice, saj je v posameznih gospodarskih organizacijah čutiti pomanjkanje nekaterih strokovnih delavcev. Na zboru so se zaradi tega pogovarjali tudi o tem, da bi bilo treba biti pripravljeni, če bi se v prihodnosti večje število teh ljudi vrnilo domov, saj navsezadnje pomeni omenjena številka pet odstotkov vseh zaposlenih v občinah Domžale in Kamnik. Tako menijo, da bi v takem primeru bilo treba usmerjati posamezne povratnike v samostojne poklice, predvsem v obrt, del povratnikov pa bi lahko našel zaposlitev v organizacijah združenega dela. Zato so menili, da morajo biti na reševanje tega problema pripravljeni vsi družbenopolitični in gospodarski dejavniki, predvsem pa še Socialistična zveza in podružnica Slovenske izseljenske matice Domžale-Kamnik vzdržuje dokaj dobre stike z rojaki na tujem. Tako na primer pošiljajo brezplačno posameznim zainteresiranim občinski glasili in to »Kamniškega občana« in »Domžalskega poročevalca«. Vsakoletno koristno vzdrževanje stikov z občani v tujini pa so vsekakor tudi poletni izseljenski pikniki in novoletni sestanki z delavci, zaposlenimi na tujem.

Na obnem zboru so sprejeli več sklepov za nadaljnje delo podružnice. Predvsem se bodo potrudili, da bi navezali stike še z več izseljenci in delavci, nadalje jih bodo informirali o vsem, kar se dogaja ne le v obeh občinah

Prizor z uspele predstave »Razvaline življenja« v Münchnu

ampak tudi na širšem slovenskem in jugoslovanskem področju, pomagali bodo pri reševanju neposrednih problemov izseljencev in delavcev, kar naj bi postala obvezna naloga vseh ustreznih upravnih organov obeh občin, radi bi tudi izdelali pregled, koliko je v tujini izseljencev in začasno zaposlenih delavcev, pri čemer pa naj bi sodelovali predvsem koordinacijski odbori pri občinskih konferencah SZDL itd.

Kot rečeno, je zdaj sedež podružnice v Domžalah, novi odbor pa bo v prihodnjih štirih letih vodil Srečko Berčič.

E. P.

»RAZVALINA ŽIVLJENJA« — PETIČ NA NEMŠKEM ODRU

Skupina slovenskih kulturnih zanesenjakov iz Münchna, ki jih je zbral režiser Franci Lekše, doma iz Brestanice, in je to delo prvič postavil na oder v Berlinu leta 1971 ter na več gostovanjih, je uprizorila dramo Franca S. Finžgarja »Razvalina življenja«. Tudi münchenska uprizoritev je bila nadvse uspešna, zato lahko pričakujemo, da bo tudi tokrat prišlo do gosto-

vanj v drugih slovenskih društvih po ZR Nemčiji. Münchenski igralci so se lotili z veliko voljo in idealizmom, zato uspeh skoraj ni mogel izostati. Predstava je bila v majhni gimnazijski dvorani, zato si jo je lahko ogledalo le okrog 180 gledalcev, ki so z velikim zanimanjem sledili dogajanju na odru. Naj predstavimo še igralce: Urh — Anton Merinik, doma iz Zreč pri Slovenskih Konjicah, Lenčka — Danica Tomažič iz Goriških Brd, Tona — Ivanka Lekše iz Brestanice, Martin — Stanko Brili iz Sotelskega pri Brestanici, Ferjan — Danilo Bolčina iz Ajdovščine, Sirk — Stane Drenovec iz Malega kamna pri Senovem, Mica — Marija Kuštrin iz Gabrnika pri Poljčanah.

Igralce je med vso predstavo prevečala prava ljubezen in zvestoba materini besedi. Njihove občutke je izrazil režiser Franci Lekše z besedami: »Kot nesrečna Urhova hči Lenčka se čutimo izseljenci ogoljufani za ljubezen, čutimo se žrtve gospodarskih računov. Naše želje se vedno obračajo v domovino, ker smo še vedno njeni. S kulturnim delom ne ohranjamo le narodne in kulturne zavesti, temveč se pripravljamo tudi za dni, ko se bomo vrnil v domovino kot razgledani amaterji in tam nadaljevali začeto delo.«

KDO ZANEMARJA SLOVENŠČINO?

V tretji številki Rodne grude je bil objavljen članek Ferdinanda Urbančiča iz Emmabode, Švedska, pod naslovom »Kdo zanemarja slovenščino?« Avtor piše med drugim, da slovenska društva niso več slovenska, da so nekateri predsedniki klonili Švedom in da so nekatera društva družinski klubi.

Ker je članek netočen, tendenciozen (avtor očitno ne pozna dejanskega stanja), so slovenska društva na švedskem reagirala in želijo preko Rodne grude objaviti svoje stališče do teh vprašanj.

Ta prispevek nima namena začenjati polemike z rojakom Urbančičem o problemih slovenskega jezika in dela slovenskih društev, marveč informirati rojake in druge bralce o delu naših društev. Povsem netočne so trditve, da slovenska društva niso več slovenska. Vsem rojakom, ki poznajo delo naših društev, je znano, da so bila slovenska društva ustanovljena na pobudo samih rojakov z namenom, da združeni v društva ohranijo, poglobljajo in razvijajo slovensko kulturo, jezik, tradicijo in običaje. Vsak, ki odobrava načela statuta, lahko postane član ne glede na nacionalno, versko in politično opredeljenost ter državljanstvo.

Mnogi naši rojaki so si ustvarili družinsko skupnost s partnerjem, ki govori srbsko ali hrvaško, makedonsko, švedsko, finsko itd. Mnoge mešane družine rade prihajajo v naša društva, čeprav ne govorijo vedno »čisto slovensko«. Oni so sestavni del naše dejavnosti. Pomagajo nam širiti slovenstvo tudi na mlajšo generacijo. Če pa včasih govorijo švedsko, jih ne smemo obsojati, marveč jim moramo pomagati, da se nauče jezik matere ali očeta. Dejstvo je, da so mnogi starši zaposleni od jutra do večera, neredko tudi izredno. V takih primerih so otroci prepuščeni vrtcem, otroškim domovom, šolam in švedskemu okolju. Posledice so neizogibne. Naše mamice in očetje nimajo

tukaj svojih staršev, ki bi pazili in vzgajali otroke. Ne smemo pozabiti naših otrok, ki žrtvujejo svoj prosti čas za učenje slovenščine, dalje naših učiteljev in učiteljic, ki žrtvujejo vse sobote, se vozijo po 100 km daleč, da bi naši mlajši generaciji posredovali v dopolnilnih šolah slovenski jezik.

Naša društva organizirajo letovanje otrok v domovini, skrbijo za slovenske radijske in TV oddaje, prirejajo filmske predstave in druge prireditve, sodelujejo na kulturnih prireditvah itd. — vse to z namenom, da se ohrani slovenska beseda in pesem.

Društva niso družinski klubi. Društva imajo izvoljene organe upravljanja, upravne odbore, se prizadevajo za razširitev dejavnosti med rojaki, izdajajo svoj list »Naš glas«, ki ga v glavnem sama tudi financirajo, nastopajo skupno z društvi ostalih jugoslovanskih narodnosti in švedskimi organizacijami. Sodelovanje je koristno nam vsem, saj na ta način kulturno obogatimo drug drugega in prispevamo svoj delež zблиževanju in razumevanju med narodi.

Ko bi se naša društva izolirala in omejila na »čiste Slovence«, bi napravila diskriminacijo do drugih narodnosti, prešla na nacionalistično pot in s tem onemogočila svoje poslanstvo. Takšna stališča niso združljiva z delom slovenskih društev na švedskem.

Slovenskih rojakov je relativno malo na Švedskem in še ti so raztreseni širom prostranega področja, kar je največja ovira za uspešnejše delo. Zaželeno bi bilo, da vsak naš rojak v svojem kraju v okviru svojih sposobnosti in možnosti z delom prispeva k ohranitvi slovenstva. Urbančiču pa bi priporočili, da se vključi v delo najbližjega društva in tako neposredno spozna delo slovenskih društev in njihovo prizadevanje za ohranitev nacionalne identitete.

ZA KOORDINACIJSKI
ODBOR SLOV. DRUŠTEV
NA ŠVEDSKEM
LOJZE HRIBAR

NOVOST V ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU NAŠIH DELAVCEV V ZR NEMČIJI

POSTOPEK ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO DRUŽINSKIH ČLANOV V JUGOSLAVIJI

Jugoslovanski delavci, zaposleni v ZR Nemčiji in zdravstveno zavarovani pri nemških bolniških blagajnah (Krankenkasse) imajo po sporazumu med Jugoslavijo in ZR Nemčijo pravico do zdravstvenega varstva v breme zavarovanja ZR Nemčije tudi za člane družine, ki žive v Jugoslaviji. Zdravstveno varstvo zagotavlja skupnost zdravstvenega zavarovanja, na katere območju živi delavčeva družina.

Po prvotnem določilu sporazuma, ki je v uporabi od 1. septembra 1969. leta, so zdravstveno varstvo določili po jugoslovanskih predpisih, to je obseg in vrsto varstva; trajanje pravic do varstva in osebe, ki imajo pravico do zdravstvenega varstva, pa so bili določeni po nemških predpisih. Posledica tega je bila, da so nekateri delavci, odvisno od statuta bolniške blagajne, imeli na primer pravico do zdravstvenega varstva staršev, drugi pa je niso imeli. Sporazum je spremenjen prav glede tega vprašanja, sprememba pa velja od

1. januarja 1975. leta dalje. Ustrezni organi obeh držav so se šele pred kratkim zanimali, kako bi to določilo uresničili. Po spremenjenem določilu sporazuma se tudi časovne omejitve varstva in pa katere osebe imajo pravico do zdravstvenega varstva, ugotavljajo po jugoslovanskih predpisih. To so predpisi, ki veljajo za ustrezno skupnost zdravstvenega zavarovanja.

Poprej je moral delavec od pristojne skupnosti zdravstvenega zavarovanja v Jugoslaviji dobiti potrdilo, kateri družinski člani žive na njenem območju. To potrdilo je bilo izdano na dvojezičnem obrazcu Ju 3. Delavec je potrdilo oddal svoji bolniški blagajni. Na osnovi tega potrdila in svojih predpisov je bolniška blagajna ugotavljala, kateri družinski člani so lahko deležni zdravstvenega varstva. O tem je izdala potrdilo na dvojezičnem obrazcu Ju 3 a in ga dostavila jugoslovanski skupnosti zdravstvenega zavarovanja, ki je izdala potrdilo Ju 3. S tem je bil končan postopek, ki je veljal vse do spremembe v zavarovanju. Kadar se je delavec zaposlil pri novem delodajalcu in tako menjal tudi bolniško blagajno, je prejšnja bolniška blagajna odjavila družinske člane (na obrazcu Ju 3 b), registrirane za zdravstveno varstvo pri skupnosti zdravstvenega zavarovanja.

Ker pa sedaj ugotavljajo po jugoslovanskih predpisih, ka-

teri člani družine imajo pravico do zdravstvenega varstva, je postopek spremenjen. Poteka takole:

1. Delavec mora v svoji bolniški blagajni dobiti dvojezični opozorilnik Ju 91 (Merkblatt Ju 91), ki ima poleg pojasnila o postopku za zdravstveno varstvo družin v Jugoslaviji še odrezek — obrazec, na katerem delavec obvešča bolniško blagajno, da ima družino v Jugoslaviji. Na ta odrezek napiše imena, priimke in naslove članov svoje družine ter kraj, v katerem je sedež pristojne skupnosti zdravstvenega zavarovanja.

2. Kakor hitro prejme to obvestilo, izda bolniška blagajna na obrazcu Ju 3 a potrdilo o pravici do zdravstvenega varstva družine, ki živi v Jugoslaviji in ga v dveh izvodih pošlje skupnosti zdravstvenega varstva družine, ki jo je delavec navedel svoji prijavi. En izvod potrdila Ju 3 a dobi delavec. Lahko ga pošlje svoji družini da pri skupnosti zdravstvenega zavarovanja pospeši postopek razlikuje od prejšnjega Ju 3 a. Na novi obrazec bolniška blagajna napiše samo ime in priimek družinskega člana, ki ga je navedel delavec, ne pa tudi števila članov družine in stopnjo sorodniške povezanosti z delavcem. Jugoslovanska skupnost zdravstvenega zavarovanja pa na hrbtu potrdila Ju 3 a napiše, ali so člani družine registrirani kot porabniki pravic do zdravstvenega varstva in od kdaj so registrirani, kateri člani so to in kakšno je njihovo sorodstvo oziroma pravno razmerje do delavca. S temi podatki opremljeno potrdilo Ju 3 a skupnost zdravstvenega zavarovanja vrne bolniški blagajni. S tem je postopek prijavljanja končan. Kateri družinski člani bodo registrirani kot porabniki pravic do zdravstvenega zavarovanja, je odvisno od predpisov posameznih skupnosti zdravstvenega zavarovanja.

3. Če delavec iz kakršnihkoli razlogov bolniške blagajne ne obvesti o svojih družinskih članih v Jugoslaviji, lahko pristojna skupnost zdravstvenega zavarovanja na poseb-

Posnetek z nedavnega občnega zbora slovenskega kulturnega društva »Sava« v Frankfurtu na Maini. Foto: Alojz Gorjup

nem obrazcu Ju 6 b zahteva od bolniške blagajne, da izda potrdilo Ju 3 a.

4. Če preneha zavarovanje delavca pri bolniški blagajni, ki je izdala potrdilo Ju 3 a (na primer, kadar delavec menja delodajalca), bolniška blagajna o tem takoj obvesti pristojno jugoslovansko skupnost zdravstvenega zavarovanja na obrazcu Ju 3 b. Enako naredi tudi takrat, kadar se vsi družinski člani preselijo v ZR Nemčijo. Sporočilo pošljejo v dveh izvodi, na hrbtnega izvoda pa skupnost zdravstvenega zavarovanja potrdi, kdaj je prenehala registracija družinskih članov in ga dostavi bolniški blagajni. Prijava in registracija družinskih članov za zdravstveno varstvo časovno ni omejena. Potrdila Ju 3 a o pravici do zdravstvenega varstva, shranjene pri skupnosti zdravstvenega zavarovanja, imajo veljavo vse dotlej, dokler ne nastopijo okoliščine, zaradi katerih zdravstveno varstvo preneha. Zato na bolniških blagajnah v ZR Nemčiji ni treba vsako leto znova obnavljati potrdilo Ju 3 a o pravici družinskih članov delavca do zdravstvenega varstva v Jugoslaviji.

Ob koncu je treba poudariti, da potrdilo Ju 3 a o pravici do zdravstvenega varstva, ki ga je izdala nemška bolniška blagajna po prejšnjem postopku in ki je shranjeno pri jugoslovanski skupnosti za zdravstveno zavarovanje, še vnaprej velja za zdravstveno varstvo družine, vse dokler ne nastopijo okoliščine, zaradi katerih zdravstveno varstvo preneha. Novi postopek torej ne zahteva obnavljanja že poprej izdanih potrdil. Novo potrdilo Ju 3 a je potrebno delavcu, ki se nanovo zaposli v ZR Nemčiji in delavcu, ki menja delodajalca, s tem pa tudi bolniško blagajno.

Novi postopek je v uporabi od konca februarja 1977. Takrat so bili tudi natisnjeni novi obrazci.

GRADBENIŠTVO V ZRN

STEČAJI IN ODPUŠČANJA ŠE GROZIJO

Zahodnonemška konjunktura podoba je silno raznolika. Medtem ko v kemiji kar cvete, se gradbeništvo duši in ima najnižjo stopnjo naročil po vojni. Javni proračuni so po vrsti izsušeni in glavni naročnik velikih (javnih) del še vedno ne kaže, da bo kaj kmalu spet prišel z milijardnimi projekti na gradbišča. Poleg tega se industrija bolj ukvarja z notranjo racionalizacijo kot s kakšnim razširjanjem proizvodnih zmogljivosti in gradbeniki tudi od nje ne dobivajo naročil.

Gradbeništvo je bilo prvo na vrsti v konjunkturi krizi. Bonska vlada mu je že spomladi 1973 zavrla vire, ko je po eni strani ukinila davčne olajšave za zasebno stanovanjsko gradnjo (znani člen 7 b), po drugi pa podražila kredite, ko je preko zvezne emisijske banke močno dvignila obrestne stopnje. Val stečajev se je začel, posebej še v Muenchnu, kjer se je kar nagnetlo gradbenih firm okoli olimpijskih objektov.

Mnogi naši gradbeni avanturisti bi lahko pripovedovali napete zgodbe o tem, kako se propada na tem trgu, če mu nisi dorastel.

Od leta 1973 je zahodnonemška gradbena operativna odpuстила 350 tisoč delavcev, skoraj četrtino vseh zaposlenih. Število delovnih ur je nazadovalo še huje, saj je zamrl eldorado nadurnih zaslužkov. Trenutno je med dobrim milijonom vseh brezposelnih 140 tisoč gradbenih delavcev — nihče pa ne vodi evidence, koliko »gastarbeiterjev« je odšlo z gradbišč domov ali pa v ilegalo.

Po rahli konsolidaciji v letih 1974 in 1975 je povpraševanje po gradbenih storitvah lani spet upadlo, in sicer za 7 odstotkov, kar pa že pomeni 10 milijard manj realizacije. Podoba znotraj te velike panoge pa je spet zelo različna. Zasebna stanovanjska gradnja zadnje čase kar cvete. Ka-

ko je to mogoče? Bonn je na konjunktornem dnu spet sprostil davčne olajšave za zasebne graditelje stanovanjskih hiš, splošna konsumna konjunktura pa se je lani močno razživila. Po dveletnem zastoju so potrebe po zasebnih hišah porasle in tako si razvejana industrija gotovih (montažnih) hiš mane roke: za skoraj 30 odstotkov več so jih lani izročili naročnikom kot leto poprej, prav slabo pa jim tudi v najslabših časih ni šlo. Klasična stanovanjska gradnja je imela ob tem le nezaten porast za 4,8 odstotka. Sploh je »fertigbau« tako imenujejo to stanovanjsko gradbeno industrijo — v nenehnem vzponu in danes statistika beleži, da že vsaka šesta zahodnonemška zasebna hiša prihaja iz tovarniških hal naravnost v »zeleno«, se pravi na pripravljen temelje. Za zahodnega Nemca pri tako bogati izbiri vseh mogočih rešitev ni razlogov za kakršnekoli komplekse, razen tega pa mu ob ostri konkurenci pride gotova hišica za 10 do 20 odstotkov ceneje kot klasična gradnja, opeka na opeko. In če si jo lahko nabavi v krajšem roku kot marsikateri model avtomobila — ponudbe gredo tudi na petdnevni rok — ni razloga za obotavljanje.

Tudi sicer pričakujejo gradbeniki, da bo po nekaj letih zastoja spet rahlo zaživela gradnja stanovanjskih blokov in kompleksov, saj nasproti gori neprodanih prevelikih in predragih stanovanj le naraščajo potrebe pri mladih družinah.

Bonn, zvezne dežele, mesta in občine pa mnogokrat celo prekinjajo že začete gradnje. Kdor se je prepozno odločil za kakšno preveliko bolnišnico ali rotovž, je moral spoznati, da preprosto ni več mark v proračunu, pa mnogo-kje »strašijo« zapuščena okostja nedograjenih klinik (Aachen) ali drugih javnih objektov.

Gradbeništvo je izrazita panoga srednjega sloja. 15 vodilnih velikanov pokriva le devet odstotkov deleža na gradbenem trgu. Zato pa so praviloma dobro prestali kri-

zo, posebej še, ker so se usmerili na tuje trge in nekateri tam zaposlujejo več zmogljivosti in služijo več kot doma. Seznam zahodnonemških gradbenih firm bi narastel na kakšnih stotisoč srednjih in majhnih, pogosto bolj družinsko obrtniških kot industrijsko zasnovanih podjetij. Ta »mittelstand« in sindikat zahtevata od Bonna pravih injekcij v omrtvičeno gradbeništvo ter raztezata svoje potrebe na pet do 20 milijard mark za prihodnjih pet let. Toliko naj bi »javna roka« vrgla naročil za gradbena dela, če naj bi se tu popravilo krizno stanje.

Bonska vlada je skupaj z zveznimi deželami nedavno sicer zasnovala večletni investicijski program, ki je po svoji višini (16 milijard) zares edinstven in največji po vojni in namenjen (tudi) gradbeni operativi, nihče pa ne verjame, da bo lahko rešil brezposelnost in grozeče nove stečaje.

Vodilni predstavniki gradbeniških združenj najjavljajo nove nižine v gradbeništvu. Zaradi stečajev bo letos izgubilo kakšnih 20 do 25 tisoč gradbenih delavcev svoja delovna mesta, prav črnogledi pa se bojijo, da bo teh kar 50 tisoč. 3600 gradbenim firmam, ki so doživele stečaj v zadnjih treh letih, se jih bo po teh napovedih priključilo v prihodnjih dveh letih še kakšnih 2000 do 2500.

ANTON RUPNIK

NOS COMPATRIOTES AMÉRICAINS POUR LES SLOVÈNES DE CARINTHIE

La plus grande organisation de soutien des émigrés slovènes aux U. S. A., la SNPJ, soutient les droits nationaux des Slovènes d'Autriche et proteste contre la politique du gouvernement autrichien qui lèse ces droits systématiquement.

Le Comité central de la SNPJ, qui représente plus de 70.000 membres, adopta un mémorandum à ce sujet et l'envoya au Secrétaire général de l'ONU, Kurt Waldheim, au Conseil économique-social de l'ONU, au Président des U. S. A., Carter, au Secrétaire d'État Vance et à quelques membres du Congrès américain. Dans le mémorandum, il proteste vivement parce que l'Autriche refuse à la minorité slovène en Carinthie les droits de l'homme et les libertés fondamentales et il attire l'attention sur les obligations que l'Autriche devrait remplir à cet égard sur la base du traité d'État.

Dans sa lettre d'accompagnement au mémorandum envoyé à Kurt Waldheim, le président de la SNPJ, Frank Groser, écrit entre autre:

»Pendant plus de vingt ans, depuis l'année 1955, systématiquement ils se sont dérobés et ont ajourné la mise en valeur des obligations découlant du traité d'État, se rapportant aux droits des minorités en Autriche. Sur le territoire autrichien agissent aujourd'hui des organisations chauvines, dont le but est de refuser à la population slovène leurs droits élémentaires.«

LA FOIRE D'ALPE-ADRIA

Fin mars on a ouvert à la Foire Économique de Ljubljana la 16e foire internationale d'Alpe-Adria, une des plus grandes foires de Ljubljana. A la foire de cette année ont participé 13 pays avec plus de 480 exposants. A l'ouverture de la foire, le Président de l'Assemblée de la Ville de Ljubljana a dit que cette foire est une preuve

PARTIE EN FRANÇAIS

de plus de l'ouverture de Ljubljana et de la liaison de notre ville avec 16 autres villes par le monde, avec lesquelles elle a noué des contacts amicaux ou avec lesquelles elle s'est jumelée.

POUR PLUS D'INNOVATIONS

Dans le monde on enregistre en moyenne 400.000 inventions par an et en Yougoslavie environ 3.000. Une des raisons pour une si modeste part de la Yougoslavie est aussi le manque de prescriptions légales qui encourageraient la transmission plus rapide des connaissances. Jusqu'à la fin de cette année nous aurons une nouvelle loi sur la protection des biens non matériels dans les domaines de la technique et de l'économie, ce qui changera essentiellement aussi l'attitude envers l'invention.

UN PIPE-LINE À TRAVERS LA SLOVÉNIE

Le Président du Gouvernement slovène, Andrej Marinc, a assisté à la solennité du début de la construction du pipe-line slovène. La solennité se déroula au Jakobski dol près de Maribor. Par un pipe-line d'environ 600 km de longueur, la Slovénie obtiendra en 1980 environ 1,4 milliards de mètres cubes de gaz naturel en provenance de l'Union Soviétique, passant par la Tchécoslovaquie et l'Autriche. Les principaux maîtres d'œuvre du pipe-line slovène sont les entreprises NACAP des Pays-Bas et SPIE-Batignolles de France, en collaboration avec plusieurs entreprises du pays.

LONGUE RECHERCHE D'UN CRIMINEL

Plus de trois décennies après la Seconde guerre mondiale, le compatriote de Jesenice, Jože Koritnik, qui vit maintenant en Italie, avec l'aide

du directeur du Centre de documentation juif de Vienne, l'ing. Simon Wiesenthal, a réussi à dépister Klement Druschke, criminel nazi, coupable de la mort de nombreux patriotes et partisans de Jesenice et des environs. Au cours de l'interrogatoire du procureur de l'État à Heidelberg en RFA, l'accusé a avoué qu'il était »le chef de la section de la police secrète d'État de Jesenice«, donc le chef de la fameuse Gestapo dans ce centre industriel slovène. Mais le procureur de Heidelberg affirme qu'il n'a pas encore assez de preuves et de motifs légaux pour arrêter Druschke; l'enquête suit son cours.

POUR UN MONUMENT À MAISTER

Les habitants de Maribor qui célébreront l'an prochain le 60e anniversaire de la libération de leur ville, ne se sont pas encore acquittés de leur dette envers le général Rudolf Maister, qui a le plus mérites pour le rattachement de Maribor à la Yougoslavie après la Première guerre mondiale. Récemment, à Maribor, un groupe d'étudiants a recueilli dans la rue des signatures sur une »pétition« pour l'érection du monument de Maister à Maribor.

DEUX CENTS USINES MODERNES

Avec la ratification des accords d'Osimo entre l'Italie et la Yougoslavie sur la reconnaissance définitive de la frontière et d'autres questions pendantes, on a rendu possible aussi la réalisation de l'idée de la zone industrielle franche de Sežana. Cette zone comprendra 20 km². Le tiers de la zone sera du côté italien et environ 15 km² sur le territoire de la commune de Sežana. Selon l'idée initiale, on érigera dans cette zone 200 usines modernes qui emploieront environ

30.000 travailleurs. Cette zone industrielle accélérera grandement le développement économique de cette partie de la Slovénie. Jusqu'en 1987, date de la réalisation de la zone franche, il y aura dans la commune de Sežana deux fois plus d'habitants qu'actuellement.

TOMOS ÉLARGIT SA PRODUCTION

Tomos de Koper projette pour cette année une augmentation de son exportation de 45 %. A côté des moteurs pour canots, on vendra à l'étranger aussi plus de vélomoteurs, dont le montage se fera aussi dans les pays des acheteurs. Il existe déjà une entreprise Tomos-Niederland aux Pays-Bas et une autre Tomos-Gana à Kuamasi pour le marché de l'Afrique Occidentale. Des pourparlers sont en cours pour conclure des contrats similaires aussi avec le Brésil, la Tunisie et l'Italie.

TOUJOURS TROP PEU DE VÉHICULES À MOTEUR

En Yougoslavie on a enregistré à nos jours déjà plus de 2,350.000 véhicules à moteur et chaque année le nombre des voitures yougoslaves augmente encore d'environ 200.000. Malgré la cherté des voitures, de l'essence, des frais d'entretien et autres dépenses, la demande est toujours plus grande que la production. Il faut encore attendre plusieurs mois pour obtenir une voiture de production yougoslave, bien qu'il y ait déjà quatre usines d'antos.

EXPORTATION ET IMPORTATION ACCRUES

D'après les données du Secrétariat Fédéral au commerce extérieur, l'exportation yougoslave dans la période du 1er janvier à la mi-mars s'est accrue de 11,9 % et l'importation de 25,8 % en comparaison avec la même période de l'an dernier. La Yougoslavie a maintenant 2,7 milliards de dinars de réserves en devises.

V. JESENIK

KLI

„KLI“ OKNA IN BALKONSKA VRATA

KOMBINAT LESNE INDUSTRIJE — LOGATEC,
SLOVENIJALES
TELEFON: 74-333

NA TISOČE STANOVANJ, KI SMO JIH
OPREMILI Z OKNI »KLI« V JUGOSLAVIJI
IN V INOZEMSTVU, POTRJUJEJO VISOKO
KAKOVOST NAŠIH IZDELKOV.

DOSTAVA NA DOM.

MONTAŽA V OBJEKTE NA OBMOČJU
GORENJSKE, DOLENJSKE, NOTRANJSKE
IN PRIMORSKE.

GARANCIJA VGRAJENIH IZDELKOV.

PRODAJALNA V LOGATCU ODPRTA VSAK
DAN OD 6.—18. URE IN OB SOBOTAH
OD 8.—12. URE.

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE IN CENIKE!

NAROČAJTE PRI SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI

LP GRAMOFONSKE PLOŠČE

ANSAMBEL AVSENIK:
Lovske laži
Odmev s Triglava
Kjer pesem in veselje — dvojna
V deželi glasbe — dvojna
Slovenija — dvojna
Za tvoj praznik — dvojna
ANSAMBEL LOJZETA SLAKA:
Mavrica — dvojna
Deset veselih let — dvojna
Pod Gorjanci je otoček
Glas njegov v spomin
Visoko nad oblaki
Titanic

ANSAMBEL MIHE DOVŽANA:
Zaljubljen par
Dimnikar, ki nosi srečo
Veter ve za poti

SLOVENSKI OKTET:
Nocoj pa oh nocoj
Sedem rož

ZADOVOLJNI KRANJCI:
Mi se 'mamo radi

ANSAMBEL ŠTIRJE KOVAČI:
Dvajset let polk in valčkov
Oglar

ANSAMBEL VESELI PLANŠARJI:
20 let Veseli planšarji
Rogovi vabijo

ANSAMBEL J. KAMPIČ —
KVARTET »DO«
Pesmi Slovenije

ANSAMBEL TONETA KMETCA:
Ljubezen pod marelo
Pozdrav slovenskih goric
Ta žlahtna vinska kapljica

ALPSKI KVINTET:
Slavni ribič

ANSAMBEL V. PETRIČA:
Pohorje

ANSAMBEL JOŽETA KREŽETA:
Res je čuden ta naš svet

ANSAMBEL F. MIHELIČA:
Se Ribničan spremenil ni
Dolina ribniška

MOŠKI KOM. ZBOR CELJE:
Sloven'c Slovenca vabi

MOŠKI PEVSKI ZBOR MARIBOR:
Že čriček prepeva

PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR:
Pesem o svobodi

MOŠKI KOM. ZBOR
RTV LJUBLJANA:
Hej tovariši

KOROŠKI AKADEMSKI OKTET:
Kaj ti je deklica
Pojdam u Rute

AKADEMSKA FOLKLORNA
SKUPINA MAROLT:
Slovenski ljudski plesi

BRATJE IPAVEC:
Slovenske narodne — razni zbori

MOŠKI ZBOR KOSOVEL
AJDOVŠČINA:
Slovenska pesem

SREČANJE OKTETOV
ŠENTJERNEJ

KOROŠKI PEVSKI ZBORI:
Oj ta španič moj
Tam dov za Dravo

OKTET GALLUS:
Dve utvi
UČITELJSKI PEVSKI ZBOR:
Kaj b' jes tebi dav
KOROŠKI ZBORI:
Ob Zilji in Dravi
KVARTET »DO«
Pesmi Slovenije
OKTETI LESNE INDUSTRIJE:
GORENJSKI SLAVČEK —
opera v 3 dejanjih, A. Foerster

SP GRAMOFONSKE PLOŠČE

ANSAMBEL AVSENIK:
Pri sedmerih jezerih
Stol je najvišji vrh
Koračnica Julijskih alp
Polka na Voglu
Jaz sem en Franc Košir

ANSAMBEL MAKSA KUMRA:
Na valovih Krke

ANSAMBEL LOJZETA SLAKA:
Sto obljub sto želja
Rano jutro
Moj avto

ANSAMBEL TONETA KMETCA:
Vse najboljše mama
Ko sonce gre za goro spat
Ljubica lahko noč

ANSAMBEL ŠTIRJE KOVAČI:
Mama te rože so zate
SLOVENSKA POPEVKA 76:
Vem nekje živeti mora

VESELA JESEN 76:
Muzikantari
Kej b'jes dau
Prelejšpa Štajerska

ANSAMBEL PEPEL IN KRI:
Pohorska brigada

BRACO KOREN
Ribničan

ALFI NIPIČ:
Žametne noči
Prlek

MAJDA SEPE:
Sirota
Mama

STANKA KOVAČIČ:
Kitara

STANE MANCINI
Spominčica

JANKO ROPRET:
Lepa kot sen

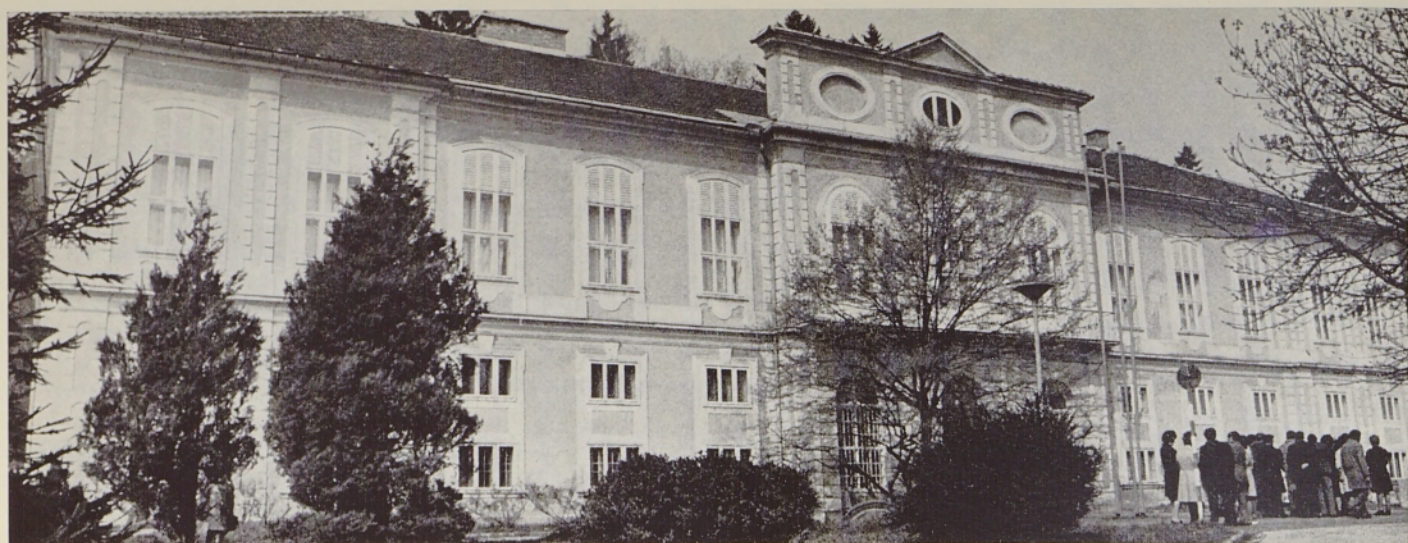
JOŽE KOBLER:
Dan, ki ga je zamenjala noč
Spomin na Marjano

MAGNETOFONSKE P KASETE

ANSAMBEL LOJZETA SLAKA:
Mavrica I, II
Iz Slakove skrinje I, II
Deset veselih let I, II

ANSAMBEL AVSENIK:
V deželi glasbe I, II
Slovenija I

ANSAMBEL TONETA KMETCA:
Ta žlahtna vinska kapljica
Pozdrav slov. gorici

Zgrešiti Muzej ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani je sila težko, da ne zapišemo kar nemogoče. Domuje namreč na robu Tivolija v dostojanstvenem Cekinovem gradu v senci mogočnih dreves, pa tudi v senci velike tivolske športne dvorane. Na eni od glavnih turističnih postajališč torej, pa tudi na enem glavnih shajališč Ljubljančanov.

To je eden naših najmlajših muzejev, tako po letih obstoja kot tudi po snovi, ki jo predstavlja. Njegov predhodnik je bil Znanstveni inštitut pri Izvršnem odboru Osvobodilne fronte, ustanovljen januarja 1944 zato, da bi zbral in pripravil dokazno gradivo o delovanju partizanov in okupatorja v naših krajih. Njegovi sodelavci so v kratkem času po osvobojenih ozemljih zbrali precej gradiva: fotografije, dokumente, letake ipd. — pričevanja o trpljenju in boju naših ljudi pod okupatorjevo peto, kar je kasneje raznim komisijam služilo za dokumentacijo pri sklepanju mirovnih pogodb. Pomemben vir dokaznega gradiva so bile za inštitut občasne razstave, ki so v raznih krajih na osvobojenem ozemlju še v času vojne vihre prikazovale partizansko dejavnost na vojaškem, kulturno-umetniškem in gospodarskem področju. Ko je napočila svoboda, se je inštitut preselil v Ljubljano in pospešeno zbiral in urejal gradivo še s tistih predelov, kamor njegova roka v vojnih letih zaradi okupatorja ni mogla seči.

SLOVENSKE KULTURNE USTANOVE MUZEJ LJUDSKE REVOLUCIJE

Leta 1948 je njegovo delo in bogato dediščino prevzel novo ustanovljeni Muzej narodne osvoboditve. V ustanovitveni odločbi je pisalo, da naj muzej iz »zbranega gradiva izoblikuje za široke ljudske množice stalno razstavo, ki bo prikazovala dogodke in ideale narodnoosvobodilnega boja«.

Muzej se je naselil v Cekinovem gradu, zgrajenem leta 1752 kot Lambergov grad. Častitljiva letnica da vedeti, da je bilo treba v gradu marsikaj postoriti, preden je bil primeren za muzej. Po temeljitnem obnavljanju je bil spremenjen samo notranji razpored prostorov, pročelje pa se ni spremenilo. Tudi viteška dvorana je z nanovo odkritimi freskami ostala nedotaknjena.

Vrata muzeja so se odprla obiskovalcem šele leta 1955. Takrat so obiskovalce, zelo pestre po letih in narodnostih, v prenovljenih prostorih sprejele bolj ali manj pretresljive fotografije o vdoru okupatorja v naše kraje, o njegovem terorju, pa tudi o vstaji domačega prebivalstva. Kmalu pa so v muzeju ugotovili, da površen obiskovalec, zlasti turist, težko dojamemo neuklonjiv odpor ljudstva do tujčevega jarma, če mu ni prikazano, od kod ljudem tolikšna vztrajnost v boju za

svobodo. Razširili so svoje delovno področje še na predvojno delavsko gibanje na Slovenskem in se preimenovali v Muzej ljudske revolucije Slovenije.

Tako se sedaj v prvi dvorani muzeja najprej seznanimo z ustanovitvijo Jugoslavije, vplivi oktobrske revolucije, nastankom in delovanjem KP Jugoslavije, s kraljevo diktaturo in nastankom ljudske fronte. V drugem delu je prikazan napad Nemčije in Italije na Jugoslavijo leta 1941, okupatorjevo nasilje, ponemčevanje, začetki organiziranega upora in boja pod vodstvom KP proti okupatorju, rast slovenske partizanske vojske od prvih čet pa prek odredov, brigad, divizij in korpusov do ustanovitve redne jugoslovanske armade. Poseben pomen je dan pomembnejšim političnim dogodkom. Seveda pa ni zamenjano tudi kontrarevolucionarno in protinarodno izdajalsko delovanje bele in plave garde ter slovenskega domobranstva in njihov konec ob kapitulaciji Italije oziroma ob osvoboditvi.

Okupator tudi ni mogel zatreči kulturno umetniškega delovanja partizanov. Viteška dvorana pravi, kako raznovrstno kulturno življenje se je razvilo v gozdovih in kasneje na osvobojenih ozemljih.

Daleč premalo prostora nam je odmerjenega, da bi lahko vsaj našli gradivo, ki ga hrani muzej. Samo fotografij ima blizu 150 tisoč! Seveda vseh bogatih pričevanj niso mogli razstaviti. Temu je kriva prostorska stiska. Toda vodstvo muzeja se je znašlo in se tej stiski izogiba z občasnimi tematskimi razstavami, kot so na primer Okupatorjevi zapori in taborišča, Otroci v narodnoosvobodilni vojni, Razvoj ljudske oblasti, Partizanski oder, Partizanska saniteta, Tito v Sloveniji, Izgradnja in obnova in podobno.

Nič manj kot muzej sam niso obiskane njegove »depandanse«, ki jih ima raztresene po vsej Sloveniji. Samo skok iz Ljubljane in že smo na Urhu, kjer je v cerkvi, na samem mestu zločina, razstava o kontrarevolucionarnem in protinarodnem izdajalskem delovanju belo in plavogardištev ter domobrancev in zloglasne, z gestapom povezane »črne roke«.

Malo več časa pa si je treba vzeti za obisk Baze 20 v zagonetnem Kočevskem Rogu, toda vsekakor se splača iti, saj je navsezadnje to lahko tudi lep izlet. Če pa slučajno zaidete v Brestanico, stopite še v grad, kjer je muzej slovenskih izgnancev. V vseh letih okupacije so namreč nacisti množično izganjali Slovence iz vseh slovenskih pokrajin v Srbijo, Hrvaško, Bosno, Nemčijo in na Poljsko.

S. ROGELJ
FOTO: J. ZRNEC

„ČEJ SO TISTE STEZICE“

V Slovenj Gradcu je vsako leto v začetku junija slovesno — praznujejo namreč občinski praznik. Letos bo koledar prireditev in proslav ob tej priložnosti še izredno obogaten: 4. junija zvečer bo namreč v slovenjgraški Umetnostni galeriji tudi slavnostni koncert Koroškega akademskega okteta, ki praznuje svojo dvajsetletnico. Na ta dan so se oktetovci dolgo in dobro pripravljali; predsedstvo častnega odbora te prireditve je prevzel Mitja Ribičič. »Seveda naših priprav in načrtov ob dvajsetletnici nismo osredotočili le na ta slavnostni koncert, pač pa je vse letošnje leto namenjeno nastopom po večjih krajih v Sloveniji in tudi na avstrijskem Koroškem,« pripovedujejo člani Koroškega akademskega okteta.

V gimnaziji na Ravnah na Koroškem so bili pred dobrimi dvajsetimi leti štirje fantje, ki so strašno radi prepevali, predvsem seveda še koroške narodne. Ko so odšli študirat v Ljubljano, so v okviru Kluba Koroških študentov ustanovili Koroški akademski oktet. Od takrat do danes je v tem sestavu sodelovalo več kot dvajset pevcev, ki jim je bila vedno osnovna misel in želja ponesti po domovini in v svet koroško narodno pesem, zapeto tako, kot je nastala in se ohranjala pod Karavankami. Glasbeni vodja Ciril Krpač (on in njegov brat Ivek sta člana tega okteta od vsega začetka) je iskal najčistejše in izvirne slovenske napeve v preprostih in neposrednih izrazih pevske govornice in prav to je pomagalo k umetniški rasti okteta, ki je danes pri vrhu slovenskih moških komornih sestavov, kar dokazujejo številna gostovanja doma in po svetu ter tudi mednarodne nagrade. Pri tem lepem jubileju seveda brez male statistike ne gre! Skupno število njihovih nastopov v teh dvajsetih letih je približno 1100, pesmi v njihovi izvedbi lahko poslušate na devetih radijskih omrežjih doma in v tujini, posneli so 21 samostojnih televizijskih oddaj, šest gramofonskih plošč in dve kaseti, nastopali pa so na treh celinah.

Člani Koroškega akademskega okteta (Jože in Tone Gašperšič — prva tenorja, Jure Novak in Milan Štimac — druga tenorja, Marinka Keber — alt, Jože Černe in Ivek Krpač — baritona ter Borut Gorinšek in Janez Triler — basa) imajo vsi glasbeno izobrazbo, vendar je ansambel amaterski. »Petje je naš konjiček, družji nas ljubezen do glasbe,« pravijo. »Zato je seveda težko načrtovati naše nastope in predvsem gostovanja. Vabil je sicer veliko,

vendar . . . za letos lahko povemo le to, da bomo ob dnevu republike gostovali v Franciji.«

V zadnjih letih so imeli nekaj krajših turnej (poleg številnih nastopov v Sloveniji seveda) v Nemčiji in na avstrijskem Koroškem, dalj časa pa so bili lani v Združenih državah Amerike, kjer so imeli čvanajst koncertov v Clevelandu in v jugoslovanskem informativnem centru v New Yorku. »To so bila resnično nepozabna srečanja! Po kon-

čanem uradnem nastopu smo z našimi rojaki prepevali še pozno v noč. Tudi to je del našega poslanstva!«

Zanimiva posebnost Koroškega akademskega okteta je na primer to, da ga sestavlja devet pevcev; poleg osmih moških glasov še alt. »Veliko slovenskih narodnih pesmi je pisanih za žensko solistko in tako smo pravzaprav net. Ženski glas nam doda nekaj mehkobe in žameta..«

PAVLE JAKOPIČ

— Euclid, ZDA. Priljubljeni »Korošci« so ogreli številne poslušalce. Ker dvorana ne bi sprejela vseh, so prepevali pod velikanskim šotorom.

Zveza jugoslovanskih klubov, društev in združenj v Franciji je ob prvi obletnici svojega obstoja ugotovila, da je v zvezi zdaj že 40 društev, čeprav jih je bilo sprva le šestnajst. Zveza ima zdaj že več kot pet tisoč posameznih članov. V zvezo pristopajo še nova društva. Zdaj si prizadevajo, da bi v Parizu našli primerne prostore. Če jim bo to uspelo, bo uresničena dolgoletna želja pripadnikov jugoslovanskih narodov, da bi se v Parizu imeli kje srečevati. V Parizu živi približno 60.000 pripadnikov jugoslovanskih narodov, ki sedaj nimajo na voljo prostorov, v katerih bi se lahko posvečali kakršnikoli amaterski dejavnosti.

V drugih predelih Francije so pogoji ugodnejši zato je tamkaj tudi dejavnost bolj raznolika. Na dosedanjih sestankih upravnega odbora zveze jugoslovanskih klubov so govorili predvsem o tem, kako našim delavcem v Franciji omogočiti dobre informacije o tem, kaj se dogaja v drugih klubih v Franciji in zahodni Evropi in kaj se dogaja doma, kakšne so carine, kakšne so možnosti za vrnitev in podobno. V nekaterih društvi so za boljšo obveščenost ustanovili tudi informativne sekcije.

ZAMBIJA

ROJAK — KMET SREDI AFRIKE

V Zambiji, 30 kilometrov južno od Lusake, ima svoje posestvo Mate Lozina iz Opuzena. V Afriki se je naselil pred 50 leti. Ko je odhajal od doma, da si poišče zaslužek, se je najprej zatekel v Italijo, nato v Švico, Francijo, Anglijo, od tam pa je odpotoval v Južno Afriko. Za Afriko se je odločil, ker je z ladjo tja odpotovalo še nekaj rojakov. Lahko bi odpotoval v Ameriko, ker je tam živel njegov brat, toda bolj ga je vabila Afrika.

NAŠI PO SVETU

Na črni celini je najprej hudo zbolel za neko vrsto tropske malarije. Štirinajst dni je bil brez zavesti. Toda preživel je. Spominja se še časov, ko je na prostoru današnje velike Lusake stala ena sama skromna kočica iz pločevine, ki je označevala eno od mnogih postaj na železniški progi za Rodezijo. Vsenaokrog so bili gozdovi, rasla je visoka trava, tam, kjer so danes bulvarji, je nekoč lovil zebre in tigre.

V Afriki se je sprva ukvarjal z zidarstvom, nato je delal v zambijskih bakrenih rudnikih, kjer je dobro zaslužil. S prihranki si je kupil prvo farmo — 1500 hektarjev zemlje. Zatem je farmo prodal in kupil nekaj manjšo farmo — 1200 hektarjev zemlje, ki jo ima še danes. Na vsej tej ogromni površini prideluje koruzo. Letos bo pridelal milijon kilogramov koruze, ki mu jo bo po pogodbi vso odkupila država. Pravi, da je zemlja odlična in nadvse rodovitna. Potreben je le traktor in umetno gnojilo. Na vseh 1200 hektarjih ima zaposlenih le dvajset delavcev. Po pol stoletja, ki jih je prebil v Afriki, se je Mate Lozina, ki je že krepko prešel sedemdeseto leto, odločil, da končno obišče svojo prvo domovino.

ZDA

TONY PETKOVŠEK ODSLEJ NA POSTAJI WXAK

Lastnik radijske postaje WXEN se je odločil, da bo prenehal oddajati narodnostne sporede na WXEN 106 M. C. v Clevelandu. Teh sporedov je bilo doslej več kot 20. Lastnik radijske postaje je prejel številne proteste, javne demonstracije v clevelandskem mestnem avditoriju v Music Hall, ki ji je načeloval župan mesta Cleveland Ralph J. Perk, se je udeležilo 2000 ljudi.

Tony Petkovšek, ki je sodeloval s postajo WXEN že od začetka, je pripravil svoj poslovljni spored, v katerem se je spomnil svojega petnajstletnega delovanja.

Od 21. februarja oddaja Tony's Polka Party na narodnostni postaji WZAK 106. F. M. vsako popoldne od 2.30 do 4. ure, takoj za Kaučičevim sporedom. Ob sobotah med 1. in 2. uro popoldne pa bo Tony oddajal na radiu WBOE 90.3 F. M.

ROJAK V UNIVERZITETNEM KOŠARKARSKEM MOŠTVU

Naš mladi rojak, 19-letni Joseph Chnelich iz Milwaukee, Wis., je pred kratkim okrepil vrste košarkarjev univerze Wisconsin. Joseph se je izredno uveljavil, ko je vodil svoje moštvo na državnem prvenstvu za višje šole v letih 1975 in 1976, zato se je zanj potegovalo več kot sto znanih univerzitetnih moštev, vključujoč Kansas, Iowa, Minnesota in druge. Za svoje dosedanje športno udejstvovanje je doslej prejel že več visokih priznanj.

Joseph izhaja iz znane slovenske družine Johna in Sylvie Chnelich, ki je včlanjena v krožek 764 SNPJ v Milwaukee, Wisconsin. Želimo mu še veliko uspehov v njegovih nadaljnjih športnih karijeri.

SLAVJE NA FLORIDI

Tridnevna proslava Dneva SNPJ na Floridi, ki je bila konec februarja, je nadvse uspela. Slavnostni dnevi so bili v Samsuli, kjer uspešno posluje društvo SNPJ št. 603 skupaj z mladinskim krožkom SNPJ št. 57. Prva proslava Jednotinega dneva na Floridi je bila združena s kratko, toda uspešno člansko kampanjo.

V sporedu tridnevne proslave so bile tudi športne igre v znani naselbini New Smyrna

Beach in obiski na znanem zabavišču Disney World v Orlando. Tekmovali so igralci golfa, balinanja in tenisa. Slavja v sončni Floridi so se z letali ali z avti udeležili tudi številni člani in članice iz Chicaga, Clevelanda in Pittsburgha.

NOVI DIREKTOR REKREACIJSKEGA SREDIŠČA SNPJ

Rekreacijski center SNPJ v Enon Valley, Pa., je dobil novega direktorja, mladega Davida Progarja. Novi direktor je odrasel v Aliquippi, Pa., nato pa je več let preživel v ameriški mornarici kot programer pri računalniku. Na pensilvanski državni univerzi je študiral vprašanja rekreacije in parkov. David Progar je ob svojem nastopu izrazil upanje, da bodo člani v rekreacijskem središču poslej deležni še več užitka kot kdajkoli prej. Prosil je tudi, naj mu sporočajo svoje želje in ideje.

UMRL LOUIS FEMEC

V Clevelandu, Ohio, je v častitljivi starosti 99 let umrl Louis Femec st., ki je živel v Slovenskem domu za ostarele. Žena Helen mu je umrla že leta 1956. Rodil se je v Ivančni gorici pri Stični na Dolenjskem. V Ameriko je prišel leta 1902. Več kot 35 let je bil rudar v Kansasu, nato se je preselil v Cleveland. Zapustil je štiri sinove, pet hčera, 15 vnukov in vnukinjo ter 12 pravnukov.

ODLIČNA PEPELKA

V Milwaukeeju, Wisconsin, je dosegla velik uspeh plesna umetnica Biba Kralj, ki je rojena že v Ameriki. Odplesala je naslovno vlogo v baletu Pepelka ruskega skladatelja Sergeja Prokofjeva. S svojim očarljivim in lahkotnim plesom je ustvarila nepozaben lik Pepelke in osvojila srca številnih gledalcev.

Mlada slovensko-ameriška umetnica je začela plesati z osmim letom. Poldrugo leto je študirala v Ljubljani in je

bila članica ljubljanske opere. Sedaj izpopolnjuje svoje znanje kot štipendistka na univerzi Wisconsin.

DESETLETNICA KLUBA GIRARDSKIH UPOKOJENCEV

Mesto Girard, Ohio, šteje le okoli 15 000 prebivalcev. Pred pol stoletja je v njem živelo okrog 500 Slovencev. Stari priseljenci so večinoma že pomrli, njihov rod pa se je poročil in pomešal z drugim narodom. Klub upokojencev, ki je aprila slavil deset let svojega obstoja, je imel sprva le osem članov, danes pa jih šteje že 95. Med temi je tudi nekaj mešanih zakoncev, sprejeli pa so tudi nekaj proslincev drugih slovanskih narodnosti. Člani kluba so večinoma rojeni že v Ameriki. Sicer dobro razumejo slovensko, vendar v razpravo na sejah raje posežejo v angleščini. Seje, ki so vsak drugi mesec, so zelo dobro obiskane, običajno jih tudi več kot 70 članov in članic. Letos je predsednik John Tancek, podpredsednica je Maria Cvetnić, tajnica Frances Yerman, blagajničarka Mary Macek, zapisničarka pa je že vseh deset let Tončka Ezzo. Sej se udeležuje tudi še ustanovni član in prvi predsednik 94-letni Anton Nagode.

Vsaki seji sledi zabava. Članice, ki v klubu prevladujejo, prinesejo na sejo doma napečene in pripravljene dobrote. Izdelki priznanih kuharic Ann Rovani in Ann Jacobs ter njunih pomočnic pa zva-bijo v klub tudi nove člane, ki jih po vseh pravilih ne bi mogli sprejeti.

V klubu je kar precej talentov, pevcev in godbenikov. Tako je klub sodeloval tudi v sporedu Polka Party na clevelandski televiziji.

SLOVENSKI KLUB V HERMINIEJU

Pod zgornjim naslovom je lokalni dnevnik »Standard Observer« konec januarja objavil daljšo fotoreportažo o delu tega slovenskega kluba, ki vsa zadnja leta razvija živahno aktivnost. V njihovi dvorani Slovenian Ballroom v

David Progar z ženo Patti

Herminieju se vrste vsakovrstne prireditve, na katerih pogosto nastopajo številni znani ameriško-slovenski »polka ansambl«, zato si dvorana ponosno prijavlja zvonec naziv »Polka Capital«. Zlasti živahno je bilo v domu v preteklem ameriškem jubilejnem letu, ki je bilo tudi po izjavah predsednika doma Martina Serra resnično »veliko leto«.

Letos organizira Slovenski klub iz Herminieja tudi skupinski izlet v Slovenijo pod naslovom »Slovenian Picnic Tour«. Skupina bo odpotovala iz Pittsburgha 13. avgusta, vrnila pa se bodo 29. avgusta. Organizatorji potova-

nja obljublajo vsem potnikom 16 veselih in nepozabnih dni.

Velike zasluge za uspešno delo tega slovenskega kluba ima poleg drugih prizadevnih članov brez dvoma tudi predsednik Martin Serro, ki se je izredno uspešno uveljavil v tamkajšnjem poslovnem svetu kot lastnik podjetja Irwin Trailer Sales. Pred dvema letoma je to podjetje prodal z namenom, da bi se upokojil, vendar pa sam priznava, da imata tudi zdaj oba z ženo še vedno dovolj dela. Oba nadaljujeta z vodstvom manjšega podjetja Mobile Manor Homes. Poleg aktivnosti v slovenskem klubu Martin Ser-

Martin Serro

ro sodeluje tudi pri trgovski zbornici na področju Irwina in pri številnih drugih društvih in organizacijah. Znan je tudi kot izredno družaben človek, ki vsakomur ponosno pove, da je po starših Slovenec in ljubitelj slovenskih narodnih tradicij.

UMIRANJE AMERIŠKE SLOVENIJE

Dolgo že govorimo o prihajajoči in neizbežni smrti nekoč mlade in živahne ameriške Slovenije. Počasi je začela umirati že ob začetku prve svetovne vojne leta 1914. Takrat so se prej na široko odprta vrata v Ameriko, skozi katera je prišlo osemindeset milijonov naseljencev, zaprla in je tudi Amerika vstopila v vojni metež. Ellis Island v newyorškem pristanišču, ki so mu zaradi več odrekanih vstopa priseljencev v deželo rekli tudi otok solza, je postal prazen in osamljen. Ker so nemške podmornice potapljele zavezniške ladje, je bila vsaka zveza z Evropo prekinjena.

Po vojni je zavladovala v Ameriki taka brezposelnost, da niso mogli dobiti dela niti bivši vojaki, ki so tvegali svoja življenja na bojnem polju. Oblasti so naseljevanje omejile, tako da so odmerile število naseljencev za posamezne narode. Največje število novih naseljencev je bilo določeno za severno Evropo, ker so se njeni prebivalci že pred mnogimi leti začeli naseljevati v večjem številu. To je bilo ugodno za Angleže, Irce, Škote, Nemce in Skandinavce. Pripadnike teh narodov so ameriške oblasti smatrale za najbolj napredne in kulturne. Za Slovane, Latince in balkanske narode je bilo določeno število naseljencev zelo nizko in krivično, ampak pomagati se ni dalo.

Slovenci so začeli v večjem številu prihajati v Ameriko šele okoli leta 1890. Zato je bilo zanje določeno število novih naseljencev majhno. Po vojni pa se je naselilo v Ameriki več tisoč beguncev. Toda vzroki za njihovo naselitev so bili predvsem politični, kar pa je poglavje zase.

Ker so imeli boljše življenjske pogoje, kot smo jih imeli mi, so se hitro prilagodili ameriškim razmeram. Zato »topilni lonec« (Melting pot), z njimi ni imel veliko dela.

Medtem se je življenje precej spremenilo. Prvi rod, ki je ustvaril več tisoč podpornih, kulturnih in družabnih društev, nad sto Narodnih domov, več cerkva, pevske in dramske zборе, časopise, nekaj literature, gospodarske ustanove in sploh vse, kar imamo, se je postal in odšel v pokoj, mnogi pa v večnost. To je pač zakon narave, ki so mu podlegle že mnogo večje narodne skupine.

Kar pogledajmo v časopise. V Clevelandu skoraj ne mine dan, da ne bi bilo v mrtvaški koloni slovenskih imen. Vsako izmed teh je velika izguba za ameriško Slovenijo. Na srečo zavzema naša mesta mladina, ki smo jo v ta namen tudi ustrezno vzgojili. Ampak ta deluje v angleščini, čeprav znajo skoraj vsi več ali manj slovensko. Sedaj imamo tudi socialno in zdravstveno varstvo, delavci pa podporo za brezposelne. Danes je okrog dvajset milijonov delavcev organiziranih v unijah (sindikatih), ki imajo veliko moč in mogočen vpliv. Če primerjamo sedanje plače z nekdanjimi in z delovnimi urami, ki jih moramo opraviti zanje, je kakor noč in dan. Negativna stran je pa v tem, da so naše nekoč živahne in podučne društvene seje postale uradno-suhoparne in slabo obiskane, z izjemo klubov upokojencev, katerih člani pridejo na seje predvsem zaradi razvedrila in da malo poklepetajo med seboj o »dobrih« starih časih.

Nekoč številne dramske predstave so zaradi pomanjkanja igralcev in pa zaradi konkurence televizije skoro docela ukinjene. Pred leti smo imeli samo v Clevelandu tri dramska društva, ki so uprizorila več sto predstav. Dramsko društvo »Ivan Cankar« je v letih 1924—1925 imelo celo dramske tečaje pod vodstvom poklicne učiteljice, slovenske dramske umetnice Avguste Danilove.

Enako so ukinjene tudi nekoč uspešne operne predstave, ki

sta jih prirejala pevska zbor Zarja in Glasbena matica. To je bil vsekakor vrh našega kulturnega udejstvovanja. Ohranili pa smo še nekaj pevskih zborov, ki s pomočjo zavedne mladine gojijo našo lepo pesem in ljudske plesse.

Vidni znak umiranja ameriške Slovenije so tudi naši časopisi, ki so nas pridno vzgajali in nam prinašali novice. Če pomislimo, da smo imeli že 95 časopisov in revij (20 samo v Clevelandu), je današnje stanje naravnost obupno. Za svoj obstanek se namreč bojujeta še dva skrajšana dnevnika, en tednik in en mesečnik. Pet glasil naših organizacij plačujejo stari in mladi člani. Vse kampanje za nove naročnike ne pomagajo dosti, ker starejši sproti umirajo.

Lahko bi našli še več stvari, ki smo jih imeli nekoč, kot Narodni muzej v Clevelandu (sedaj smo ga ustanovili v Enon Valley), slovenske šole, slikovite stavbe s starimi običaji, povorke ob razvitju društvenih zastav in drugih slavnosti, čitalnice s tisočericami knjigami, godbe na pihala, združne trgovine, maškaradne veselice itd. Imamo pa dva lepa doma za starostnike, več tovarnarjev, politikov in strokovnjakov, ki jih prej nismo imeli. Upamo, da bo naša mladina ohranila slovenski značaj še več let in da bo pridno obiskovala domovino svojih prednikov.

FRANK ČESEN,
CLEVELAND, ZDA

KANADA

SLOVENSKA DVORANA V THUNDER BAY

Še lani je Rodna gruda poročala, da so si Slovenci v Thunder Bay kupili zemljišče, na katerem žele postaviti svojo dvorano. Zdaj Slovenska dvorana že stoji. Po angleško ji rečemo Sprus Garden Slovenian, Sprus River rd, tel. 68 33 34. Dvorano so delali neumorno vsi, ženske in moški, zlasti pa mlajši člani (na sliki sede spredaj).

Naše društvo — podporno društvo Bled, odsek Jadran št. 1 — je bilo ustanovljeno že leta 1941 in je pred časom slovesno praznovalo svojo tridesetletnico. Ves čas smo si želeli svojo dvorano, do katere smo sedaj le prišli. V slovenski dvorani so pogosto zabave, banketi, plesi. Če bi bili vsi skupaj še malo bolj složni, bi bilo vse še mnogo lepše.

AMALIJA POJE

SPOMIN NA HUDO RUDNIŠKO NESREČO

Minilo je 40 let, odkar sta se v rudniku zlata Teck Hughes Gold Mines smrtno ponesrečila Franc Žalec, poročen, iz vasi Draga pri Sinjem vrhu v Beli krajini in samski George Šterk iz vasi Predgrad v Beli krajini. Podlegla sta zračnemu pritisku v globini 1685 m. Ko je sirena naznanila nesrečo, smo vsi zdrveli proti dvigalu. Nesreča v globini rudnika še mnogo bolj pretrese človeka, kot nesreča na površju. Tako je čutilo takrat tudi vse mesto Kirkland Lake in z njim vsa rudarska naselja severnega Ontaria in severnega Quebeca. To je razvidno tudi iz slike, ki ni posnela niti ene osmine vseh pogrebcev. Pogreba so se udeležile vse bratske jugoslovanske podporne organizacije. Pogreb se je pomikal proti zahodu na pokopališče Swastika. Vrsta žalujočih je bila dolga tri in pol milje, tako da zadnji avtomobili še niso odpeljali iz mesta, ko so prvi že dospeli na pokopališče. Pred krstami ponesrečencev so se vrstili pogrebni govori zastopnikov jugoslovanskih podpornih organizacij. Govorniki so izkazali pretresljiv govorniški dar. Poslušalci si niso mogli predstavljati, da so to navadni delavci, rudarji, temveč so mislili, da govorijo visoki izobraženci. Izrekli so sožalje sorodnikom, sedanji zvezi »Bled« in vsemu slovenskemu narodu. To je dokaz, da je vladala med nami bratska sloga, ne glede na to, katerega jugoslovanskega naroda pripadnik si bil. Predstavljali smo pet naših narodov, kot ima roka pet prstov

za močan prijem. V bratski slogi smo bili vsi za enega, eden za vse, čeprav nismo bili vsi enega političnega mišljenja ali ene in iste vere. To je bila postranska reč: živeli smo v skupni povezavi na društvenem polju, delovali smo skupno ob času prireditvev, koncertov, piknikov in veselic. Prihajali smo drug k drugemu in bili v prijateljskih odnosih.

GEORGE MIHELICH

POVEST O DOBRIH LJUDEH V MONTREALU

Slovensko športno društvo iz Montreala je predvajalo Slovencem v Montrealu in okolici 26. in 27. marca slovenski film Povest o dobrih ljudeh. Za film je bilo veliko zanimanje, saj opisuje naše Prekmurje, znano pa je, da je prav na našem območju zelo veliko rojakov iz tega dela Slovenije. Mnogi rojaki poznajo Miška Kranjca, pisca novele, po kateri je posnet film, tudi osebno, seveda pa tudi druga njegova dela. Gledalci so se o filmu izražali izredno pohvalno. Film je društvu posredovala Kanadsko-slovenska skupina za kulturne izmenjave iz Toronta. Isti večer je društvo Triglav razglasilo tudi rezultate klubskega kegljaškega tekmovanja in podelilo priznanja. Društvo je organiziralo tekmovanje v februarju. Prvo mesto je zasedel Ivan Buhin, drugi je bil Slavko Hozjan, tretji pa Franc Kovač. Društveno nogometno moštvo se prek poletja udeležuje tudi tekmovanja v montrealski nogometni ligi.

VLADIMIR URBANC

V SRCU SLOVENECA BOM OSTAL

Se rodil Slovenec sem in tu Kanadčan sem postal. Globoko v srcu svojem bom rodni zemlji zvest ostal.

Kanada, velika, lepa in bogata, ti prostrana si dežela; lastnikom pridnih, iznajdljivih rok daješ obilo kruha, dela.

Slovenija, domovina, mila mi
dežela,
četudi majhna, si vsa s
krasotami se odeli.
Lepot naravnih ti imaš obilo;
božja roka ti delila jih je
milo.

Rodna zemlja, predraga
moja ti,
ne samo dolinic divnih, gora
mogočnih polna si;
si Cankarja, Prešerna,
Slomška in Kajuhla dala nam,
ki z zavestjo, poezijo
napolnili so kulture naše
hram,
DA PRED NARODOM SE
TAKO VELIKIM
NAS NI NIKOLI TREBA
BITI SRAM.

JOŽE KRANJC,
TORONTO

KOZMOPOLITSKI KLUB

Člani pet let starega Kozmopolitskega kluba v Torontu si pomagajo med seboj predvsem na področju likovnih umetnosti in vzgoje. Lep primer dela tega kluba je bila razstava O'Keefe C., na kateri je sodelovalo 38 umetnikov, pripadnikov 15 različnih narodnosti. Sedaj se pripravljajo na poletno razstavo.

MISS LIPA PARK

Slovensko društvo Lipa Park, St. Catharines, Ont., je v Multikulturnem centru priredilo tekmovanje za kraljico večera. Za kraljico večera in leta se je potegovalo pet brhkih in bistrih slovenskih deklet. Slovensko-kanadski mesečnik »Dnevnik Diary« poroča, da so bile vse na moč prikupne in brez izjeme ponosne na to, da so hčerke slovenskih Kanadčanov in članice slovenskega društva. Izbira je bila zato hudo težavna. Upoštevati so morali tudi to, da bo morala Miss Slovenija — Lipa Park predstavljati slovensko etnično skupino na vseh multikulturnih prireditvah, to je pred občinstvom Kanadčanov iz skoraj vseh dežel sveta. Žirija je ocenjevala »osebnost, govorno sposobnost, splošno prikupnost in fotogeničnost« ter odločila, da po-

Člani slovenskega društva Bled v Thunder Bay na proslavi tridesete obletnice ustanovitve društva

stane Miss Slovenija — Lipa Park 1977 Andreja Kralj, dvajsetletna asistentka kirurgov v otroški bolnišnici v Torontu, kjer bo jeseni začela študirati za dentistko. Za njeno namestnico je bila proglašena šestnajstletna Irena Ogrizek, ki želi postati učiteljica angleščine ali pa modna risarka. Izid tekmovanja je razglasil predsednik Tony Kraševac. Člani žirije so bili iz Toronta: Francka Starchev (jugoslovanski radijski spored Karavana prijateljstva pri CHIN), Danica Dolenc in urednik »Dnevnika« Ivan Dolenc.

AVSTRALIJA

ZAHVALA ANSAMBLU IZ MELBOURNA

Slovensko-avstralsko društvo Bled v Hobartu na Tasmaniji v zadnjem času ni moglo kaj več delovati predvsem zaradi tega, ker niso imeli primerne ansambla, ki bi na društvenih zabavah skrbel za dobro voljo. Če pa ni plesa, potem je tudi rojake težko privabiti na kakršnokoli prireditev. Slovenci smo pač veseli ljudje in radi pokramljamo ob lepi domači glasbi in zaplešemo. Pred kratkim pa se nam je ponudila priložnost, da dobimo slovenski ansambel iz Melbourn. In tako so nas 19. marca obiskali fantje ansambla »Velenje« iz Melbourn, ki so nas lepo zabavali ves večer ter obljubili, da nas v juniju obiščejo ponovno.

Fantom ansambla »Velenje« iz Melbourn se iskreno zahvaljujemo za obisk v Hobartu, kjer so naš res razveselili z lepimi melodijami. Čestitamo jim in jim želimo še veliko uspehov pri njihovem nadaljnjem delu.

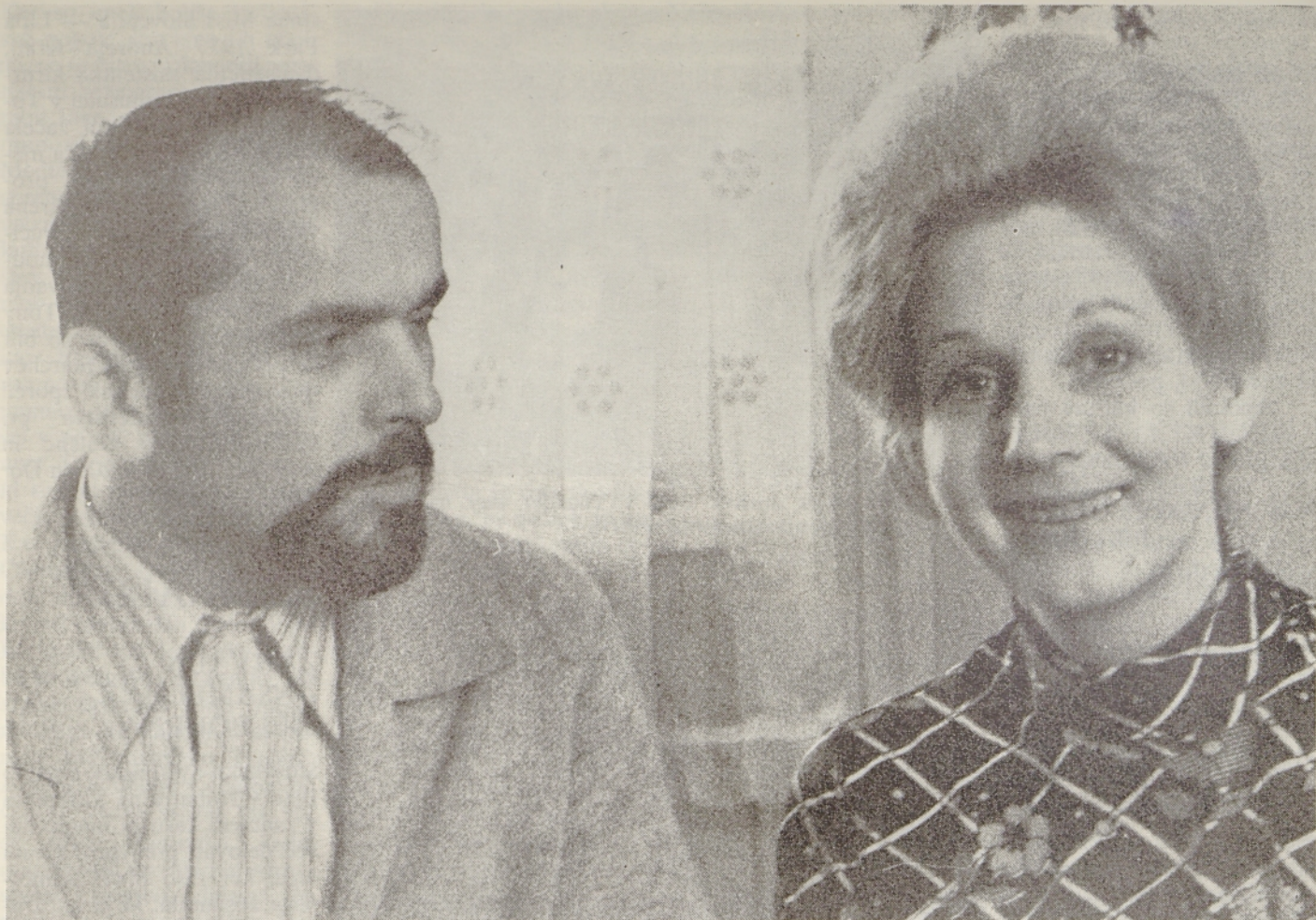
PETER SLANA
PREDSEDNIK DRUŠTVA
BLED, HOBART, TAS.

Pogrebci s krstami žrtev hude nesreče v rudniku zlata v Kirkland Lakeu

Andreja Kralj, letošnja miss Slovenija-Lipa Park je sprejela prijetne, a tudi odgovorne dolžnosti od miss 1976 Ivanke Plut

Povratnika Anica in Franc Stare

SNIDENJE

Franc Stare, 39 let, orodjar, se je po 17 letih življenja in dela v večmilijonskem avstralskem mestu Sydneyu vračal za vedno domov. So trenutki, ko je človek razpoložen naravnost himnično. Takšni so bili trenutki, ko je njegovo letalo pristajalo na ljubljanskem letališču Brnik. Spodaj se je bleščala njegova zelena Gorenjska, lepi domači kraji, ki si jih je tako živo tolikokrat predstavljal v Avstraliji, kjer je pustil sedemnajst svojih let, vso svojo mladost. Kakšna radost — za vedno se vrniti domov. Na letališču ga je pričakala žena Anica z otrokoma. Oni trije so se vrnili iz Avstralije osem mesecev prej. Srečna družina si je padla v objem. Kaj vse so si imeli povedati! Kako so si želeli doživeti ta trenutek sreče! Od samega veselja so sprva le molčali. Prvo poglavje velike življenjske romance je bilo končano.

AVANTURA

Franc Stare se je napotil v svet pri devetnajstih letih.

ŽIVLJENJSKA ROMANCA
ANICE IN FRANCA STARETA

VELIKA AVSTRALSKA IZKUŠNJA

Danes ocenjuje, da ga je poglala od doma avanturistična žilica. Ko je v domačih Trbojeh, na podeželju, kdaj ugledal lepe in velike avtomobile, s katerimi so se prevažali tujci, je naivno mislil,

da je treba samo stopiti čez mejo in seči po bogastvu. Takrat se je odločil, da poskusi svojo srečo. Ko se danes z modrostjo svojih let in z izkušnjami, ki si jih je pridobil na tujem, ozira nazaj,

se skoraj zjezi, da mu takrat pred mnogimi leti ni znal nihče razložiti, kaj je pravzaprav tujina, kako trdo je treba tam delati.

Sprva se je ustavil v Nemčiji, kjer je delal pri zidarjih. Spominja se, da so bili Nemci še kar prijazni z nebogljenim fantom, ki je bolj za silo tolkel nemščino. Če ni šlo drugače, so se pogovorili z rokami. Toda sla po avanturah ga je gnala naprej v Avstralijo, na drugo stran globusa. Šest tednov je preživel v avstralskem sprejemnem taborišču, nato je dobil zaposlitev v svoji, orodjarski stroki. Delal je v Melbourneu, v Novi Zelandiji in končno v Sydneyu.

Ker je že od doma prinesel veselje do učenja tujih jezikov, se je nemudoma vpisal v večerni tečaj angleščine, ki ga je obiskoval dve leti. Kaj hitro je uvidel, da bo treba kar dobro znati angleško, saj so stari Avstralci dokaj neprijazno gledali na prišleke in niso bili voljni poslušati kake pomanjkljive angle-

ščine, še celo ob tujem naglasu so se zmrdovali. Po toliko letih bivanja v Avstraliji Francu nasprotno rodni slovenski jezik zapoje z angleško-avstralsko melodijo, ne da bi se tega sam zavedal. Ko je v teh dneh sam zase napravil črto čez svoja avstralska leta, meni, da sta bili najtežji prvi dve leti. Kasneje se človek vda v usodo. Odhod, ki je bil sprva določen na kratek rok, odlaga iz leta v leto. Domotožje, meni Franc Stare, ki sprva tare prišleka, se ublaži.

USODEN OBISK

Anica Stare, tri leta mlajša Francova žena, ki je v Kranju končala tekstilno-industrijsko šolo, se je pred dvanajstimi leti, bilo je to leta 1965, odpravila obiskat svojo sestro, ki je živela v Avstraliji. V načrtu je imela le malo daljši vesel obisk, povezan z radovednostjo po tuji deželi in tujih ljudeh. Ni slutila, da se bo v Sydneyu spočela njena življenjska romanca, da bo v tem tujem mestu srečala postavnega Franca in da si bosta na prvi pogled všeč. Poročila sta se. Kmalu je prišel na svet prvi otrok, deček. Klicala sta ga za Marka. Dve leti pozneje je bila rojena Vanesa.

Anica Stare zatrjuje, da je bilo njeno domotožje dosti hujše od moževega. Stožilo se ji je po domačih ljudeh, po domu, po slovenskem jeziku, po podeželskem vzdušju. Motila jo je krutost vele mestnega življenja. Ko se je rodil sin, si je rekla, da ostane največ še dve leti. Ostala je skoraj dvanajst let.

Zaposlila se je v kemičnem laboratoriju. Oba skupaj se zdaj spominjata, kako trdo sta delala. Franc pravi, da je delal po dva šihata. Preveč. Toda mnogi Slovenci delajo v Avstraliji takorekoč noč in dan. Želja, da bi se v tujini uveljavili, vsaj gmotno, če ne gre drugače, je velika. Franc, ki se je srečal z mnogimi našimi ljudmi, pravi, da je prav neverjetno, kako se Slovenec na tujem spremeni. Doma ni pripravljen prijeti za kakršnokoli delo, na tujem zagradi za vse.

Sebe ne prišteva k tistim, ki bi si na tujem za vsako ceno hoteli spraviti skupaj velik kup denarja. Nasprotno, poptovalna sla in radovednost sta ga večkrat zanesli v druge avstralske dežele.

VRNITEV

Domovino sta si pričarala tudi z delom v Slovenskem društvu Sydney, Franc celo kot tajnik društva, Anica pa kot sourednica in napovedovalka radijskih slovenskih ur. Vsak četrti večer je v Sydneyu na sporedu slovenska radijska ura, ki jo naslednje jutro ponovijo. V preostalih treh dneh se zvrste srbska, hrvatska in makedonska ura. Anica je začela sodelovati pri radijski uri skoraj takrat, ko so se te ure začele. Po radiu je brala novice o življenju v Sloveniji in Jugoslaviji, pa društvene objave. Imela je intervjuje, za svoje ure pa je pogosto pripravila tudi gradivo o slovenskih običajih. Delo pri radiu jo je osrečevalo, saj je vedela, da nobena beseda ne ostane v etru, vsaka naleti na željno uho rojakov.

Lani je prišlo do preloma. Otroka sta obiskovala angleško šolo, odrasčala sta. Videla sta družine, ki so odlagale odhod domov iz leta v leto. Vendar so vsako leto znova menili, da niso zaslužili dovolj, da niso zadosti privarčevali. Ko pa bi končno le lahko odšli, so jih otroci prosili, naj ostanejo še toliko časa, da končajo šolanje. Vrnitev je bila tako za vedno odložena.

Anica Stare si je želela, da bi otroka doraščala doma, v Sloveniji. Končno je prišla v Avstralijo po naključju. Ne bi želela ostati za vedno. Z otrokoma se je vrnila lani, pred začetkom šolskega leta. Zdaj že oba obiskujeta šolo v Stražišču. Najbolj je bil vesel vrnitve desetletni deček. Ko so dve leti prej prišli na obisk — tudi ta obisk je odločilno vplival na vročo željo po vrnitvi — kar ni mogel razumeti, da je lahko kje na svetu tako lepo kot v Bitnjah na Gorenjskem, da je takoj zraven hiše gozd, da lahko skače, kolikor hoče, da v gozdu rastejo borovnice in gobe.

OBRAČUN

Franc Stare, ki je komaj prispel, pravi, da bo kak mesec počival, nato pa se bo zaposlil. Žena je že zaposlena v menjalnici na letališču. Malo jima je pravzaprav žal, da sta bila tako dolgo odsotna, zlasti ko vidita, kako je njuna domovina medtem napredovala, koliko novih hiš in stavb je zrastle vsepovsod, po drugi strani pa ocenujeta svoje bivanje v tujini kot veliko življenjsko izkušnjo. Vse življenje bosta gledala na domače razmere in ljudi drugače kot drugi. Ko se sedaj pogovarjata z domačini, komaj moreta razumeti, da posamezniki še vedno mislijo, da se Avstralija valja v izobilju. Razlagata, da je med Slovenci v tujini veliko takih, ki so nadvse zaverovani v napredek Slovenije in Jugoslavije, medtem ko doma tu in tam opažata, da posamezniki ne znajo ceniti pridobitev in razmer, v katerih živijo.

Zlasti Franc je odšel v svet še rosno mlad. Na tujem mu je bilo pogosto žal, da ni pred odhodom prepotoval Slovenije in Jugoslavije po dolgem in počez. Rojaki so mu pogosto govorili o lepih slovenskih krajih. Moral je priznati, da jih ni nikoli videl. Sedaj si je obljubil, da si bo pogledal vse domače lepote. Tudi na Triglav se bo povzpел. Samo da si malo uredi življenje. Ozirajo se tudi po primernem zemljišču, na katerem bi postavili svoj dom. Treba je postoriti to, kar je njuna generacija doma že naredila. Anica in Franc skupaj ugotavljata, da sta pravzaprav rahlo v zamudi. Gotovo pa navkljub garaškemu delu v Avstraliji v ničemer gmotno na boljšem. Za nekaj sta le bogatejša — do tega spoznanja se dokopavata prav sedaj — če sta imela poprej le bežne predstave o svetu, sedaj poznata svet čisto drugače, zelo od blizu. V njima je porojeno tudi trajno spoštovanje do Slovencev, ki služijo svoj kruh zunaj domovine. Vse življenje bosta obdržala z njimi stike, vse življenje se bosta zanimala zanje.

JANEZ KAJZER

JUGOSLOVANSKI KULTURNO — INFORMATIVNI CENTRI

AVSTRIJA

1030 WIEN

KULTUR- UND INFORMATIONSZENTRUM
DER SFR JUGOSLAWIEN
INVALIDENSTRASSE 11/1
TEL.: 72 36 97

FRANCIJA

75008 PARIS

CENTRE CULTUREL DE LA RSF
DE YUGOSLAVIE
10, RUE DU COLISEE
TEL.: RUE DU COLISEE
TEL.: 225-13-62

NEMČIJA

KÖLN 1

KULTUR- UND
INFORMATIONSZENTRUM
DER SFR JUGOSLAWIEN
HOHENZOLLERNRING 49
TEL.: (021) 23 42 21 do 23

STUTTGART 1

INFORMATIONSZENTRUM DER
SFR
JUGOSLAWIEN
CHARLOTTENSTRASSE 21 B/III
TEL.: (0711) 24 05 57

ŠVEDSKA

10 440 STOCKHOLM

JUGOSLAVIENS KULTUR OCH
INFORMATIONSCENTRUM
GREVGATAN 5/III
BOX 14 062

ŠVICA

8008 ZÜRICH

CONSULAT GENERAL DE LA
RSF
DE YUGOSLAVIE
SECTION DE CULTURE ET
PRESSE
DUFOURSTRASSE 107
TEL.: (01) 47 95 60

ZDA

NEW YORK, N.Y.,

10022
INFORMATION CENTRE
488 MADISON AVENUE,
19 FLOOR

SLAVKO GRUM:

ZBRANO DELO

Prva in druga knjiga (izdala Državna založba Slovenije v Ljubljani, 960 str., cena 340 din)

Ko so leta 1949 pokopali pisatelja Slavka Gruma, starega komaj 48 let, se ob njegovem grobu ni nihče več spomnil njegovega pisateljstva. Spominska članka v dveh dnevnikih pa sta njegovo literaturo omenila z neprijaznostjo. Grum, rojen v delavski družini v Šmartnem pri Litiji, je svoje življenje preživel v Novem mestu, v Ljubljani, na Dunaju in v Zagorju. Zlasti je nanj vplival Dunaj po prvi svetovni vojni, ko je tam študiral medicino. Življenje na Dunaju je v tistih burnih letih potekalo v znamenju bankrotov, hitrih obogatitev, samomorov, kriminala in prostitucije. Vse to je Gruma hkrati privlačevalo, plašilo, odbijalo, predvsem pa sprostil njegovo pisateljsko silo.

S svojim pisanjem je prinesel v slovensko književnost poseben svet, kakor ga je zelo subjektivno doživljal sam. Tej literaturi so dali svoj pečat tudi študij medicine, posebno zanimanje za duševne bolnike in za psihologijo. Nastale so črtice, ki jih lahko po moči primerjamo z ruskim pisateljem Čehovom ali s Francozom Maupassantom. Njegovo poglavitno delo je drama v dveh dejanjih »Dogodek v mestu Gogi«, za katero je pred vojno dobil drugo nagrado na natečaju prosvetnega ministrstva, domača založba pa mu je celo odklonila objavo. Knjigo je zato izdal v samozaložbi, ko pa je drama prišla na oder, je pomenila prvorazreden kulturni dogodek. Po zadnji vojni smo jo odkrili nanovo.

Grum, ki je bil dober zdravnik pa šibek in razklan človek, ki se je vdajal pijači in morfiju, dokler ni naposled umrl za rakom, je s sedanjo znanstveno izdajo v dveh knjigah prištet med klasike slovenske besede. V knjigah, ki jih je izredno pedantno ure-

Odločili smo se, da uvedemo v Rodni grudi novo stalno rubriko, ki bo bralce seznanjala s tistimi novimi knjigami, ki bi jih utegnile posebej zanimati. Za začetek predstavljamo štiri knjige treh pisateljev, ki jih družijo sorodna letnica rojstva ter močan osebno izpoveden značaj njihove proze.

dil in z izčrpnimi opombami opremil Lado Kralj, se nam kaže Grum v mnogo bolj celostni podobi, kot smo ga poznali doslej. Predvsem je odkritje skoraj sto pisem, ki jih je pisal svojemu dekletu. V prelepih ljubezenskih pismih, v katerih se razgalja in izpoveduje, se nam kaže prav tako zanimiv osebni izpovedovalec kot Ivan Cankar, zaradi bližine dobe, v kateri je živel in deloval, morda še zanimivejši.

KRITIČEN PORTRET ARHITEKTA PLEČNIKA

JANKO OMAHEN:

IZPOVED

(izdala Cankarjeva založba, 276 str., 16 str. slikovnih prilog, cena 140 din) Janko Omahen je v zadnjem času presenetil z več knjigami. Po poklicu arhitekt je začel pisati šele v pokoju, v tistem obdobju življenja, ko večina piscev obmolkne. Bil je učenec arhitekta Jožeta Plečnika, in sicer iz prve generacije njegovih učencev. V tej svoji spominski knjigi, ki ima značilen naslov Izpoved, govori predvsem o svojem učitelju.

Arhitekt Jože Plečnik, ki je dal Ljubljani, Sloveniji, Dunaju in Pragi pomembne stavbe in urbanistične zasnove, je bil doslej deležen predvsem hvale. Različni pisci, zlasti pa njegovi učenci, so hvalili njegov umetniški dar in povzdigovali njegovo delo do neba. Nova knjiga Plečnikovega učenca Janka Omahna je prvi kritičen pogled na Plečnikovo delo.

Omahnova knjiga je napisana v izjemno lepem jeziku, izredno vestno in natančno. Iz njegovega pisanja je razvidna

bolečina, ki jo je pisec nosil v sebi vse življenje in prizadevanje, da končno svojo bolečino le razloži.

Življenje in delo arhitekta Plečnika razčleni z vseh strani: predvsem ga oceni kot učitelja, zatem kot človeka, kritični presoji pa podvrže tudi njegovo delo. Njegove ocene so v vsakem pogledu v opreki z dosedanjimi hvalnicami Plečniku. Janko Omahen sicer skuša biti Plečniku pravičen, zato posebej poudari njegove zasluge za dvig oblikovanja obrtnih izdelkov, njegovo arhitekturo, naslonjeno na antična izhodišča, oceni kot slabo funkcionalno. Plečnik je veliko sil posvetil krašenju fasad, vidnemu vtisu, zanemarjal pa je vprašanja uporabnosti prostorov. Avtorju knjige se zdi škoda, da ni Plečnik že od samega začetka ustvarjal doma, ampak je naprednejše rešitve izčrpal že na Dunaju in deloma v Pragi.

Predvsem pa mu zameri njegovo pedagoško vlogo. Po njegovem je Plečnik zmogel vzgojiti le »žlahtne epigone«, ki niso bili sposobni dokopati se do lastnega ustvarjanja. Natanko popisuje, kako je v risalnici zahteval, da delajo do pike tako, kot je delal on sam in kako ni dopuščal učencem nikakršnega lastnega, različnega razvoja. Tudi kot človeka ga ne ceni previsoko. Na več primerih je popisal, kako se je Plečnik vselej umaknil, ko bi moral prodreti s tršo besedo ali ko bi se moral zavzeti za katerega svojih sodelavcev. Dotakne se tudi zadnjega obdobja Plečnikovega življenja in ustvarjanja, ko je mojster ustvarjal le za svojo mapo, daleč proč od sočasnih prizadevanj in snovanj. V celoti je Omahen mnenja, da je Plečnik zavrnil razvoj moderne slovenske arhitekture.

Omahново nadvse zanimivo pričevanje bo v Sloveniji gotovo vzbudilo polemiko, saj smo bili doslej vajeni le čaščenja Plečnikove umetnosti. Po drugi strani pa živi in deluje še veliko Plečnikovih učencev, ki najbrž ne bodo vsi hoteli priznati, tako kot je to storil Omahen, da jih je Plečnik vzgojil le v epigone.

KOBLARJEVI SPOMINI

FRANCE KOBLAR:

MOJ OBRAČUN

(izdala Slovenska matica v Ljubljani, 240 str., 28 listov slikovnih prilog, c. 125 din) Akademik, urednik in gledališki strokovnjak France Koblar je napisal spomine na svoje življenje pri svojih petinpetdesetih letih, vendar jih je spravil v predal. Izdali so jih šele sedaj, po njegovi smrti. Pisanju, ki je bilo namenjeno javnosti — vendar se pokojni profesor ni mogel odločiti, da bi ga dal kdaj natisniti — se pozna hitrica. Delo je namreč napisal v kratkem času pred koncem vojne, v dokaj ne-normalnih vojnih okoliščinah. Napisal ga je (za memoarsko delo) še sorazmerno mlad človek, ki še zdaleč ni zaključil svojega ustvarjalnega dela. Vendar je verjetno čutil, da je bil to čas za obračun pred samim seboj.

Knjiga izrazito razpada v dva dela. V prvem delu, ki je napisan z večjo literarno močjo, je popisal svoje otroštvo v Železnikih, s krepko besedo je obudil nekdanje življenje železniških žebjarjev, njihovo težavno delo pa tudi številne običaje in navade, ki so tedaj uravnavali življenje v Železnikih. Zatem je Franc Koblar popisal svoja literarna prizadevanja, težave z uredništvom pri predvojnih leposlovnih revijah, zlasti pa pionirsko razdobje predvojnega ljubljanskega radia, pri katerem je bil dalj časa vodja programa. V zadnjem delu knjige so objavljeni literarni portreti Koblarjevih sodobnikov, med drugimi Janeza Ev. Kreka, Izidorja Cankarja in Janeza Jalna. Knjiga je zanimiv dokument o minuli dobi.

J. K.

BESEDA IN PESEM

telj Južek in je naredil enako. Ljudje so se objemali in jokali od veselja. Čakali smo, kdaj se nam vrnejo naši ljubi, ki so bili izgnani. Načrtovali smo, kako jih bomo sprejeli, kako jim pomagali.

*

SPOMINI

Od včeraj spomini
so kot sence,
ki več ne hladijo.
Od včeraj spomini
so kot valovi,
ki ne božajo več.
Spomini od včeraj
so kot mama,
ki upa,
da se bodo vrnili dnevi
in sinovi,
so kot mama,
ki upa do pomladi
in joka jeseni.

Toda otroci so kot ptice
ki so zgubile pot za oceani.

NOVO LETO

Zgubljena med razstavljenimi
darili
štejeva minute
štejeva denar
štejeva prijatelje
z imeni darov.

In v novoletni melodiji
noge bežijo in
v soncu gorečem
zbledijo vse iskre
ki so nekoč gorele
sredi ivnatih noči doma.

In vse bolj daleč sva
in sama
čisto sama
tavava.

LJUBIM

česar nikoli ne bom dobila
ker se bo razpršilo v megli
ko bo prišlo
in jaz bom kot orošeno seno
čakala jutra
ki bo s kosci prišlo.

POMLAD NA KMETIH

NEKAJ UTRINKOV IZ PRETEKLIH DNI

Ko se spomladi delo odpre,
ga ne zmanjka več. Dokler še
ni zemlja docela godna za
obdelavo, čistimo trate, se
jezimo nad neštetimi krtina-
mi, sekamo šibje, grabljamo
listje itd. Setve se zelené, vsak
dan so večje, v pšenici se že
skrije vrana, ob Jurjevem pa
se tako mora najti že v rži
klas in sadovnjaki postanejo
cvetoči vrtovi. Ko pride maj,
se kar vse topi od radosti.
Bukovi gozdovi so vsi pom-
lajeni; ko stopaš skozi nje,
so, kakor da bi bili spredeni
iz tančice. Iz njih samo puhti
življenje in ljubezen. Kdor je
zrasel kot kmečki otrok in ga
je doraslega zvabilo mesto ali
tujina, ne more potešiti v sebi
hrepenenja in vedno znova se
rad vrača vsaj za nekaj dni
v svoj rodni kraj, da se na-
užije duha sveže preoranih
brazd, ptičjega petja, da se
razvedri ob vrišču razigrane
otročadi, ki se svobodno podi
po cvetočih poljanah. Pa tudi
dela si zaželi in ko se pošteno
oznoji, ima občutek, da je
vsa tista betonska hladnost, ki
ga je v mestu vsega prevzela,
šla iz njega in da mu topli
sončni žarki vlivajo novo
moč.

*

Pisala mi je hčerka, ki živi
v Stuttgartu: »Odločili smo
se, da letos ne bomo šli na
morje, ampak bomo prebili
4 tedne dopusta doma v Pr-
lekiji, seveda, če smemo.
Vsak dan bomo pomagali pri
delu in se obenem posluževa-
li kmečkega turizma.« In res
so prišli. Kako je bilo prijet-
no. Z veseljem so nam pomag-
ali za nekaj ur. Po kosilu so
se običajno odpeljali v bliž-
nje kopališče. Ko so se vrnili,
so zopet malo poprijeli za

delo, hčerka je medtem obi-
čajno skuhala »turško« in po-
vabila »težake« k mizi pod
košato jablano, da so se ma-
lo odpočili, okrepčali in po-
klepetali. Otroci so uživali
ob neomejeni prostosti! Po
večerji so naši »letoviščarji«
redno poiskali kako razvedri-
lo izven doma, brezskrbno ob
zavesti, da so otroci na var-
nem. Vse prehitro je potekel
čas njihovega dopusta.

*

Tudi to ne bo zatonilo nikoli
v pozabo, kako se je 6. maja
1945 umikala skozi našo vas
nemška vojska, ki se je pred
tem štiri tedne borila ob ju-
goslovansko-madžarski meji.
Pravzaprav je bila fronta na
Kogu. Vso noč je donelo mi-
niranje, z dnevom pa je na-
stala neverjetna tišina. Tudi
v naših hlevih je bilo tiho,
ker so nam izropali konje in
vso govejo živino. Ko so od-
šle zadnje enote vojaštva,
smo čutili, da je vojne konec.
Ker je mož videl, da so na
cesti za našim skednjem Nem-
ci zakopali mino, je šel in jo
opravilno izkopal. Pri tem
pravilu sta bili »priči« 3 in
4-letna sinčka Ciril in Maks.
Groza me obide ob misli, da
bi mina lahko eksplodirala.
Kakšna nesreča bi se lahko
zgodila. Mož je nato mino
odnesel na sredo obširnega
travnika, postavil zraven ta-
blo s svarilnim napisom, čez
nekaj časa pa so jo strokovno
uničili. Takoj je tudi izobesil
slovensko zastavo, ki je ra-
dostno vzplapolala. Še danes
vidim, kako je z brega prišel
sosed Jakob in ko je zagledal
zastavo, je padel na kolena
in se zahvaljeval nebu, da je
to dočakal. Čez malo časa
pride z drugega brega prija-

Naslednjo nedeljo, 13. maja
1945, sem se napotila z 8-
letno hčerko Benjamina v
Ormož, če se je že kdo vrnil.
Želja po snidenju z doma-
čimi mi je pregnala sleher-
ni strah in sem kar juna-
ško šla na pot. Prispeli sva v
bližino Ormoža. Zavili sva na
pokopališče in kako sva se
razveselili, ko sva tam zagle-
dali očeta oziroma dedka.
Prišel je peš v copatih, dobre
4 ure hoda iz Varaždina. Do-
mačija je bila porušena, pa
se je zatekel po tolažbo na
pokopališče. Na hitro nama
je povedal, da se je pač na-
potil gledat, kako je doma.
Drugi bodo prišli za njim,
čim bo našel stanovanje.

*

Oče je šel z nama in ker je
bil zelo utrujen, smo počasi
pešačili. Pripovedovanja in
sprasevanja ni bilo ne konca
ne kraja. Naše veselje so za-
senčile mnoge žalostne no-
vice. Olga je v izgnanstvu
umrla, Ciril in Ivek sta bila
pobita v Jasenovcu, Janka so
iz Jasenovca spravili v neko
taborišče v Nemčiji, in še in
še, koliko znancev in prija-
teljev se ni vrnilo nikoli
več.

*

Takšna je pač vojna, a mi
smo izšli iz nje kot zmago-
valci, osvobodena je bila naša
domovina, vendar izmučena,
zdesetkana, porušena, izropa-
na... Povsod nas je čakalo
delo, delo in zopet delo. A
bili smo bogati — imeli smo
Tita in njemu z ljubeznijo
vdane delovne množice, ki se
niso ustrašile nobenega na-
pora. Domovina je bila ob-
novljena, da se lahko primer-
jamo z najnaprednejšimi dr-
žavami. Zato pa z radostjo
prisluhnimo, ko zaori iz ne-
štetihi mladih grl: »Lepo je v
naši domovini biti mlad...«

ERNA MEŠKO

OTROCI BERITE

To je bila sovica, ki je imela velike velike oči. Zato so jo klicali Oka. Kadar je bila radovedna — in to je bilo skoraj zmeraj — pa so njene oči postale še večje in so bile tako velike in okrogle, da se sploh ne da povedati.

Ko se je znočilo, so se njene sestre zbudile. S kljuni so si gladile perje in se pripravljale na lov za zajtrk. Kajti sove ponoči bedijo in zato je zanje večer to, kar je za druge živali jutro, in seveda imajo potem namesto večerje zajtrk.

Sovici Oki pa se nekega večera ni ljubilo vstati. Odprla je eno oko in pogledala čez rob gnezda, široko zazehala in spet zaspala. Njene sestre so bile že zdavnaj pozajtrkovale, letale so med drevesi in se igrale razne sovje igre. Oka pa je še zmeraj spala. Klicale so jo in metale vanjo češarke, ona pa je za hip odprla eno oko in ga spet zaprla, odprla je drugo oko in ga spet zaprla — in je spala naprej.

Zjutraj so sove šle spat. Tedaj pa se je sovica Oka prebudila, odprla je velike oči in je bila naenkrat budna.

Že se je danilo in kmalu je sonce pokukalo skozi rosne liste. Sovica Oka je bila začudena, saj še nikoli ni bila videla belega dne, sonca pa še manj. Nazadnje je rekla:

— Dan mi je bolj všeč kakor noč. Zakaj ne bi ponoči spala, podnevi pa letala okrog?

Malo je pomislila, potem je dodala:

— Kaj pa koga briga!

Seveda njene oči niso bile vajene močne svetlobe, hudo se ji je bleščalo. Ampak brž si je naredila sončna očala iz dveh bukovih listov. Pa se je odpravila. Letela je po gozdu in se čudila in se smejala, se smejala pa spet čudila. Na jasi je srečala mladega zajčka, ki se je grozno ustrašil in zavpil:

— Joj, sova! Sova sredi belega dne!

In se je potuhnil pod grm. Sovica pa je rekla:

— Kaj pa vreščiš! Priden bo di, mamu ubogaj pa zdravo! Popravila si je sončna očala

in letela naprej. Srečala je lisico. Lisica je debelo pogledala, se obližnila in rekla:

— Glej jo, sovico, kam pa?

— Kaj te briga! je rekla sovica Oka. Lisica se je nasmešnila, rekla je sovici, da je ljubek otrok in naj malo sede k njej v travo, da bi se kaj pomenili. Prav tedaj pa je lisici glasno zakrutilo po želodcu in sovica je vprašala:

— Kaj pa tako kruli?

— Grmi. K dežju se pripravljaj!

In je zvito gledala v daljavo. — Tebi kruli v želodcu, je rekla Oka. Najbrž bi me rada pojedla, pa me ne boš. Zdravo!

Popravila si je sončna očala in letela naprej. Lisica je še dolgo gledala za njo in je bila videti zelo zamišljena.

Sovica Oka je priletela k jezercu in srečala račko. Sedla

je k njej, pa sta se pogovarjali. Račka je resno rekla:

— Ti bi morala zdajle spati, ne pa letati okoli po gozdu.

— Kaj te pa briga, je rekla Oka.

Račka je bila užaljena in je šla v jezerce plavat, da si ohladi jezo. Sovica je skakala po bregu sem in tja in razmišljala, če je težko plavati. Ko je gledala račko, se ji je zdelo lahko, ko pa je hotela sama v vodo, se ji je zazdelo spet težko.

Račka je prišla na breg, se otresla in izpod čela gledala sovico. Ta je nekaj časa molčala, potem je rekla:

— Ali je težko plavati?

Račka pa je bila še vedno jezna na Oka zaradi njene nevljudnosti. Sklenila je, da ji pošteno ponagaja. Zato je zaklicala:

— Kje neki! Čisto lahko je. Greš v vodo in plavaš, to je vse!

— Ali res? je skrbelo sovico.

— Ti pa nisi posebno pogumna, jo je zbadla račka. Zdaj se je sovica Oka razjezila, zletela je proti jezercu, se vrgla v vodo in naenkrat spoznala, da je plavati težko. V hipu je bila pod vodo in se je obupno borila za zrak, potem pa se je njeno perje napilo vode in začela se je utapljati.

Račka je videla, kaj se dogaja in se je zelo prestrašila. Brž je zaplavala proti sovici in jo zadnji hip potegnila na suho. Sovica se je otresla, rekla pa ni nič, ker jo je bilo sram, račko pa tudi. In tako je sovica, ko si je posušila perje, kar brez pozdrava odletela proti domu.

Ko se je vrnila, je bila že skoraj noč. Njene sestre so bile zelo zaskrbljene in ko je priletela, so zavpile:

— Potepala si se! In to podnevi, te ni sram? Sram naj te bo!

In najstarejša sova jo je kavnila po glavi. Potem so hotele vedeti, kako je bilo na potepu. Sovica Oka je kihnila, potem pa je rekla:

— Uhuuuuu! Grozno!

SLAVKO PREGI VRABEC IN PIŠČANEC

Vrabcem je vedno z zavistjo opazoval, kako človek na dvorišču krmi piščanca.

Ko je piščanec zrasel, ga je človek spekel v pečici.

Vrabcem na drevesu si je stebel prah s perutnic in začivkal:

»Je pa le dobro, da lepo sam skrbim zase!«

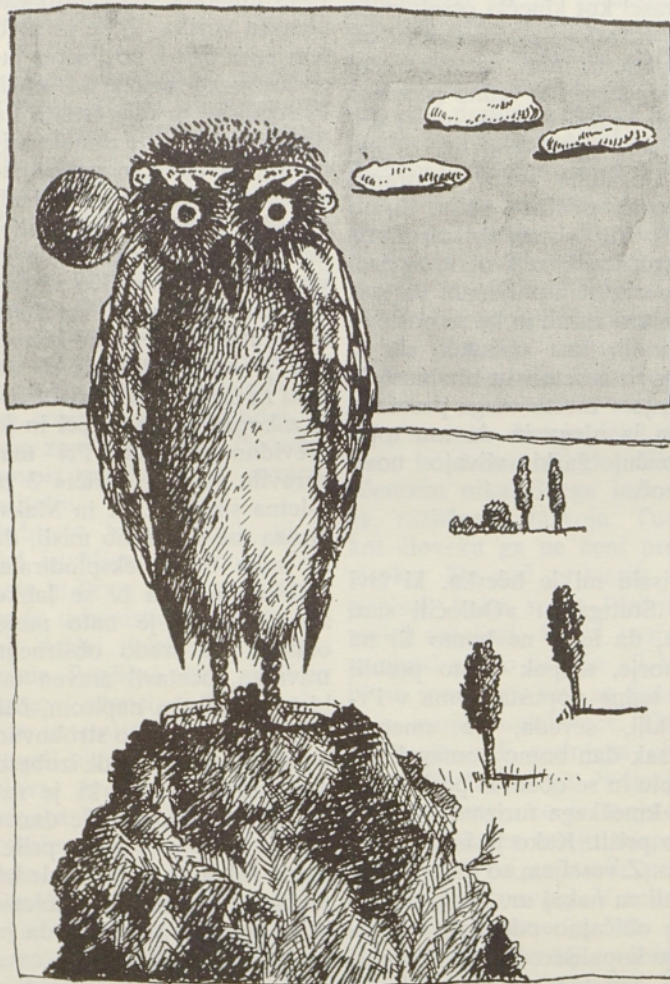
JURE KOŠENINA SONČNICA IN ČEBELA

Kaj sončnica dela?

V sonce svoj cvet upira.

Kaj pa čebela?

Medek nabira.

Ne pozabite: 22. junija boste v letošnjem letu preživeli najdaljši dan in prespali najkrajšo noč. Dočakali smo sončno in toplo poletje. Vabita nas travnik in gozd. Še malo pa bodo počitnice. Zato — hura za poletje in hura za vsele, brezskrbne počitnice!

MIHA MATÉ

BISERNA OGRLICA

»Presenečenje, veliko presenečenje,« je zažuborela mala Katarina in skrivnostno pogledala očka, ki jo je prišel iskat v vrtec.

»Kaj pa je takšnega?« jo je vprašal in se ji nasmehnil.

Katarina pa je stisnila ustnice in se nepremično zazrla vanj. Odkar je hodila v malo šolo, ga je vedno znova razveselila s kakšno skrbno izdelano rumeno račko iz papirja, z drobno risbico ali pa s pršičkom, izdelanim iz nabrane-ga kostanja.

»Le kaj more biti?« se je spraševal očka, da je Katarina nenadoma tako skrivnostna.

Vendar ni bilo treba dolgo čakati. Katarina je malokatero skrivnost lahko dalj časa obdržala zase. Hotela jo je deliti z mamico ali z očkom, včasih pa tudi z malim Urbanom. In tako je bilo tudi sedaj. Še preden si je obula čevlje, je nenadoma razprla usta in njena skrivnost se je razpotegnila v širok smehlaj. Pravzaprav je ni bilo videti, kajti med belimi zobki je bila škrbinica, ki je radovedno gledala v svet.

»Zobek, prvi zobek si izgubila,« je veselo vzkliknil očka. »Ne izgubila, tovarišica mi ga je izpulila. Privezala ga je na nitko, potem pa odprla vrata in, hop, že je obvisel kot ujeti

ptiček na kljuki. Tu ga imam, vidiš, shranila sem ga v vato in kri mi je tekla, da veš.«

»Potem pa te je zelo bolelo mar ne?«

»Nič, prav nič, mislila sem le na miško.«

»Na kakšno miško?«

»Na tisto, ki bo prišla ponoči, med spanjem, in mi ga vzela izpod blazine. Mar ne veš, da miške jemljejo zobke in iz njih delajo čudovite bele ogrlice za mamice. Osnažijo in obrusijo jih, potem pa nanižajo na tenko prosojno nitko. V zahvalo pa pustijo pod blazino lepo darilo. Ne verjameš, saj je tovarišica tako dejala!«

»Bo že držalo, če je ona tako rekla,« jo je pogladil po la-seh očka in se zamislil.

Tisti večer Katarina dolgo ni mogla zaspiti. Neprestano se ji je zdelo, da nekaj škreblja pod njeno posteljo. Sprva povsem tiho, a potem vse bolj glasno. »To bo miška, ki je prišla po moj zobek,« si je mislila. »Sedaj moram čimprej zaspiti, da je ne bom prepodila.«

Zjutraj pa, ko so vsi še spali, je bila Katarina prva na nogah. Pogledala je pod vzglavnik in res, pod njim so bile nove, prav čisto nove barvice in knjiga, na kateri je pisalo »ABC za mlečne zobek«. Veselo je stekla k mamici in očku in navdušeno klicala: »Prišla je, prinesla mi je darilo, miška je prišla. Pa sta dejala, da je ne bo!«

»Si bila že pridna, da ti je prinesla darilo,« ji je dejala mamica. Očka pa je pristavil: »Že, že, ni kar tako izgubiti prvi zobek. Medtem pa se je že zbudil tudi mali Urban in ko je videl, kaj je dobila Katarina za svoj zobek, je tudi on pričel šariti s prstkom po svojih mlečnih zobeh in verjemite ali ne, enega je hotel celo izpuliti, pa se mu ni posrečilo.

Katarina je veselo odšla v vrtec. Vsem je hitela kazati, kaj ji je prinesla miška. Toda ko se je umirila, je narisala čez cel list papirja lepo, biserno ogrlico. Bleščala se je v soncu in med drobnimi snežnobelimi biseri je bil tudi njen oškrbljeni zobek.

»Za mamico,« je dejala in čisto v kot narisala še majhno, drobno miško.

KROŽEK MLADIH DOPIŠNIKOV

KAKO SE POČUTIM V NEMŠKI ŠOLI

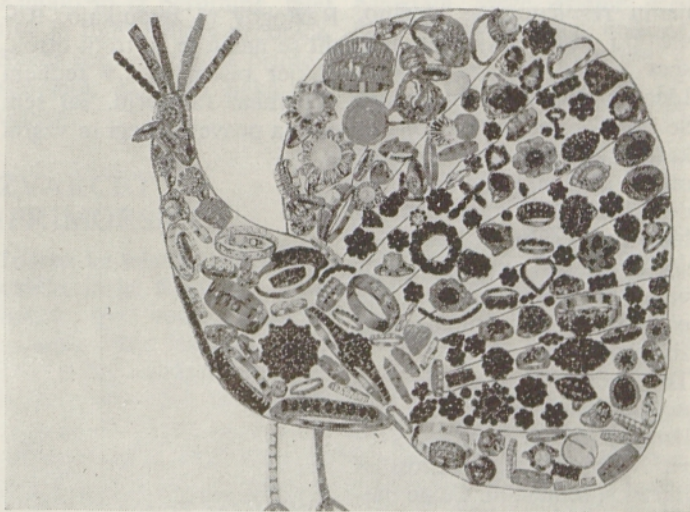
Že tri leta obiskujem nemško šolo. Jezik mi ne dela težav, zato se počutim kot v slovenski šoli. Veliko nas je, a kljub temu se z vsemi dobro razumem. Imam prijateljice in prijatelje. Pomagamo drug drugemu. Tudi tovarišice in tovariši učitelji me že dobro poznajo in mi pomagajo, kadar imam težave. Ves teden imam dopoldanski pouk, dvakrat tedensko pa še popoldne. Ko pridem domov, napišem domačo nalogo, ostali čas pa imam prost. Večkrat grem s prijatelji ali s prijateljico na sprehod. Pogovarjamo se o raznih stvareh in rešujemo razne probleme. Tudi smeha seveda ne manjka. Vsak petek pa grem z bratom k slo-

če, limone in razno cvetje. Tam je res zelo lepo. Atek je rekel, da gremo v gostilno. Tam smo jedli in pili. Ob sedmih smo se z veliko ladjo peljali v Fridrichshafen. Zatem smo se vrnili domov. To je bil moj najlepši doživljaj v Nemčiji.

ANDEJA GABRON
RAVENSBURG, NEMČIJA

PRVIČ V NEMŠKI ŠOLI

Ko sem prišla prvokrat v Ravensburg, nisem znala nemško. Mamica mi je povedala, da bom šla v nemško šolo. Tega nisem bila vesela, ker nisem znala tega jezika. Ko sem prišla v šolo, je mamica učitelju vse razložila in zato sem morala v drugi razred. Bila sem žalostna, ker sem mislila, da bom od drugega

Lepljenka DRAGICE POŽEK, 10 let, Berlin

venskemu dopolnilnemu pouku. Tam se srečam s slovenskimi sošolkami in sošolci in s tovarišico.

JOŽICA ŠKOFIČ,
UČENKA 7. RAZREDA
NEMČIJA

MOJ NAJLEPŠI DOŽIVLJAJ V NEMČIJI

Ko sem bila stara deset let, sem šla z atkom in mamico na otok Mainau. Na tem otoku rastejo banane, pomaran-

do devetega hodila še enkrat. Otroci in učiteljica so mi pomagali. Kmalu sem se naučila malo nemško. Minilo je šest mesecev in šla sem v peti razred. Tega sem bila vesela. Danes hodim v šesti razred in ob polletju sem imela še dobro spričevalo. Tudi nemško že znam in rada hodim v šolo. Nikoli pa ne bom pozabila slovenskega jezika! Zato hodim tudi v slovensko šolo.

METKA LUPŠINA
RAVENSBURG

14 LET UPANJ

tudi lepo delovno mesto snailke. On pa ni bil zadovoljen z delovnim mestom kvalificiranega delavca. Po daljšem pregovarjanju je zmagal on. Če že tako vztraja, pa naj gre, sem si mislila. In res je odšel. Zmenila sva se, da bo ostal zunaj le nekaj let, toliko časa, da bova privarčevani denar dodala stanovanjskemu varčevanju v banki. To nama je uspelo v dveh letih. Dobila sva stanovanje. Medtem se nama je rodil drugi otrok. Toda čeprav sva imela svoje stanovanje in čeprav sva se zmenila, da se bo vrnil, je mož svoje bivanje v tujini neprestano podaljševal. Zdaj je bil vzrok opremljanje stanovanja, drugič avto, Razlogov ni zmanjkalo. Rodil se nama je že tretji otrok. Nikjer nisem bila v rednem delovnem razmerju, saj sem se vsa posvetila negi in vzgoji

otrok. V bloku, kjer stanujem, sem prišla za metlo in začela delati kot honorarna snailka. Mož se je vračal za dopust ali ob praznikih. Vsakokratni najin pogovor o njegovem povratku je obvisel na oblubi: »Čez eno leto!« Tako sta naš zdomec in zdomka preživela narazen štirinajst let. Prav toliko let sta se pogovarjala o moževi vrnitvi. Štirinajst let sta si v mislih slikala podobo kasnejšega skupnega življenja in upala, da bosta le zaživela skupno življenje, ki sta ga začela pred štirinajstimi leti. Žena je čakala potrpežljivo. Potrpežljivo je opravljala svojo materinsko vlogo, potrpežljivo je spravljala tri otroke h kruhu. Razumljivo ji je pri tem z denarjem pomagal mož, oče otrok. Med potrpežljivim čakanjem si je naša sogovornica oblikovala

svoj način in stil življenja. Vsako upanje, ki traja predolgo, splahni. Življenje družine, o kateri se pogovarjamo, je spremenilo moževe obiske v praznike. V času praznikov in dopusta so se vsi podredili moževim oziroma očetovim zahtevam. Saj so vsi vedeli, da bo moral ta »kopenski« mornar kmalu spet odpluti.

On pa je živel v tujini z mislijo, da tam nekje daleč v domovini le ima dom, družino. Vse, kar je storil zanje, je bilo redno pošiljanje denarja. V zadnjem času se je njegovo nezadovoljstvo stopnjevalo. Ko je gledal otroke, svojo ženo, je sprevidel, da so med njegovo odsotnostjo začeli živeti po svoje, drugače kot si je želel on. Med dopustom je nenadoma sprevidel, da v družini ne zavzema več tistega mesta, kot ga je zavzemal nekoč. On pa se je vsakokrat vračal domov s trdno naslikano podobo o načinu življenja družine v prihodnje. Vendar njegova podoba ni bila vsklajena z resničnimi razmerami.

Rešitev: vračal se je in poskušal najti svoje mesto. Odhajal je nezadovoljen. Njegove zamisli, poročene v dolgih dnevih in nočeh zdomskega življenja, so se mu doma razblinile. Začel se je prepirati z ženo. Mislil je, da ne gre drugače, kot da da tudi s trdo roko vedeti, da je tudi on član družine, da je njen gospodar. Po takšnih izpadih je pisaril domov skesana pisma. Obljubljal je, da ne bo nikoli več ravnal tako. Ko pa se je ponovno vrnil, se je spet vse ponovilo. Končno se je odločil, da se vrne domov, k družini. Ženo pa je zdaj strah. Strah jo je, kako bodo živel, kako se bodo razumeli. Minilo je že toliko let. Zdaj se bo treba nanovo prilagajati, nanovo iskati skupne oblike življenja. Vsak po svoje sta se oblikovala vsak v svojem svetu, zdaj bosta končno le morala zaživeti skupaj.

Foto: Janez Zrnc

AZRA KRISTANČIČ,
DIPL. PSIHOLOGINJA

»Tam nekje daleč, daleč poleg morja, tam vas je moja, tam je ljubezen moja.« Tako nekako se začenja besedilo pesmi, ki nam pripoveduje o tistem, kar vsi bolj ali manj občutimo v sebi, ko se prepuščamo razpoloženju domotožja. Trenutkov, ur in let nostalgije za domačim krajem nam navadno ne zmanjka, zlasti, če živimo v tujini, če smo, kot nam pravijo — zdomci.

Sicer pa vsi vemo, kako radi idealiziramo tisto, kar nam je trenutno daleč, kako zelo si želimo tisto, česar trenutno nimamo. In kako zavidamo tistim, ki imajo nekaj, česar mi nimamo. Niti ne pomislimo ne, da ima podobne želje tudi naš sosed, prijatelj. Včasih se nam zgodi, da nam kdo pove, da bi rad tisto, kar imamo mi. Kot da bi z vsemi temi pogovori, ki jih imamo drug z drugim, končno hoteli potrditi znano dejstvo, da vsega zares ne moremo imeti, da idealnega stanja pri človeku pač ni. Če bi bilo v življenju resnično vse idealno, vse po naših željah, s tem spet ne bi bili zadovoljni. Idealno stanje nas bi dušilo. Še več — spodbujalo bi nas k nadaljnjemu iskanju nove oblike ali načina življenja ter doživljanja. In tako smo v bistvu v nenehnem boju med stanovitnostjo in spremembami, kar vse nam zagotavlja pisanost našega vsakdanjega življenja.

Toda včasih si to vsakodnevno duševno razgibanost življenja predstavljamo po svoje. Želimo si stanovitnost in hkrati spremembo. Če ne najdemo prave mere, če ne znamo ustrezno krmariti med čermi nujnih življenjskih zahtev, se nam kaj rado zgodi, da zaidemo, da ne najdemo prave smeri ali pa prizadene mo sebe in druge. Še hujše pa je, če ne računamo na posledice nekaterih naših odločitev ali ravnanj.

»Že pred desetimi leti sem mu povedala, da ne vidim razloga za njegov odhod na delo v tujino. Saj je res, da sva živela skromno. Toda tudi sama sem bila pripravljena zagrabit za delo. Nimam ne vem koliko šol. Toda dela se ne sramujem in sem imela

Glede juh si danes ne belimo glave in bolj redko brskamo po kuharskih knjigah, da bi znale pripraviti takšno ali drugačno juho. Raje stopimo v prvo trgovino, kjer nas čaka na polici cela vrsta najrazličnejših juh lepo v vrečkah z zakuhami vred. Le lonec vrele vode potrebujemo, da vanj stresemo vsebino te ali one vrečke, malo te ali one začimbe, da izboljšamo okus, no, in juha je tu. Seveda trdijo nekateri, da so takšne juhe le za pomoč v sili, za izlete, vikende in podobno, za domače kosilo pa je »ta prava juha«, pa naj bo takšna ali drugačna, mesna ali zelenjavna, res daleč najboljša.

V knjigi »Slovenske narodne jedi«, ki jo je pred leti izdal Centralni zavod za napredek gospodinjstva v Ljubljani in je nedavno ponovno izšla v povečani dopolnjeni izdaji, kateri so dodani številni novi recepti, je precej zapisanega tudi o juhah — kako, kdaj in kje so se pri nas udomačile. Nekaj zanimivosti iz tega poglavja vam bomo povedali.

Na Slovenskem juhe v preteklosti niso bile v vseh pokrajinah enako znane in pomembne sestavine ljudske prehrane. Na njihovo razširitev, pestrost in raznolikost je močno vplivala meščanska kuhinja. Pri meščanih so bile juhe stalno na mizi, medtem ko so na podeželju največkrat postregli z juho (kurjo ali govejo z rezanci, ali z obaro) le ob velikih praznikih in raznih družinskih slavnostih. Sicer so pa namesto juh največkrat jedli razne močnike. Vrsta juh je zelo pestra. So zelenjavne, močnate, mlečne in mesne. Najbolj v časteh so bile juhe (žüpe) v Prekmurju, Pomurju in v Slovenskih goricah. Tam so bile v preteklosti žüpe važen del ljudske prehrane. Na mizi so bile marsikje že za zajtrk s kruhom, za kosilo pa kot glavna jed. V nekaterih krajih Prekmurja se je ohranila navada, da so ob gostovanjih in na raznih drugih ljudskih slavnostih postregli z dvema vrstama

juhe. Vrsta juh, ki so jih in jih še pripravljajo gospodinje v teh krajih, je zelo pestra in raznolika. Znale so juhe s prežganjem (zafrigane), s podmetom, mlečne, s smetano, mesne itd.

Gorenjske gospodinje so pa poznale le nekaj vrst juh. Še v začetku tega stoletja so okrog Kranja in Radovljice največkrat kuhale prežganko, krompirjevo juho, suho juho z ješprenjem in govejo juho. Na Dolenjskem pa so najraje kuhali krompirjevo juho.

V alpskih predelih, v dolini Trente in v Ratečah je bila priljubljena šara, juha, ki so jo skuhal iz suhega mesa drobnice ter dodali razno zelenjavo kakor krompir, korenje, repo, kolerabo in podobno. Šara sodi v vrsto starih slovenskih juh, danes pa jo pogosto jemo kot samostojno jed. Današnje šare so bogatejše in okusnejše, saj jih pripravljamo večidel s svinjino, brezmesne šare so pa dobro zabeljene, kar včasih niso bile. Raznovrstne šare so danes priljubljena jed povsod po Sloveniji.

Drugi primer starih juh so jote ali jute, ki so verjetno nastale iz najbolj preprostih močnikov — z moko podmetene vode. Jota ima rojstni dom v Furlaniji, v Brdih in drugih krajih zahodne Slovenije. V močnik so gospodinje začele zakuhavati razno zelenjavo in tako dobile okusnejšo in vsebinsko bogatejšo jed joto. Današnje jote so dobro zabeljene in dostikrat se v njih kuha suha svinjina. Pripravljamo jih s prežganjem ali podmetom. Najbolj znani joti na Primorskem sta pripravljani s kislim zeljem ali repo. V krajih z razvito živinorejo oziroma planšarstvom so jedli smetanove in mlečne juhe ter juhe sirnice. Tudi recepti za te juhe so danes zelo izpopolnjeni.

Od mesnih juh, ki so bile včasih redko na mizi in to le pri premožnejših, so gospodinje največkrat postregle s

suho juho z ješprenjem ali močnikom, pa s kokošjo juho, ki je prišla na mizo posebej, če je bil v družini bolnik. Goveja juha z rezanci je spadala k nedeljskemu kosilu premožnejših družin.

Od nekdaj in do danes zelo priljubljene so obare (ajmohiti), ki so jih gospodinje kuhale iz raznih vrst mesa in drobovine, kar so pač imele na voljo. V nekaterih krajih na Dolenjskem so v sezoni žab pripravljali žabjo obaro, ob času polhov pa obaro iz poljškega mesa. Stare obare so pripravljali s prežganjem. Po novem pa meso z zelenjavo najprej prepražimo, nato pomokamo in zalijemo s toplo vodo. Značilna začimba za obaro je majaron. Na Tolminskem je doma posebna obara, ki ji pravijo žvarcet. Kuhajo jo iz perutnine, teletine in tudi iz mesa drobnice. Spada med praznične primorske jedi. Zdaj pa nekaj receptov.

ŽVARCET (PRIMORSKA)

Tričetr štiri kg teletine zrežemo na koščke in ga damo v prazno kozico, kjer meso dušimo v lastnem soku. Posebej segrejemo 8 dkg masla in na njem zarumenimo pest drobtin, ki jih nato dodamo mesu. Vse zalijemo s toplo vodo ali juho toliko, da je meso pokrito. Nato jed solimo, odišavimo z majaronom, limonino lupinico in nastrganim muškarnim oreščkom. Počasi naj se kuha pol ure. Nazadnje dodamo nastrgan parmezan. Zraven ponudimo polento ali žgance.

PRIMORSKA JUHA

Dve žlici olivnega olja segrejemo v kozici in dodamo eno drobno seseklano čebulo ter pražimo, da se razpusti. Nato vmešamo tri žlice moke in mešamo, da zarumeni. Zatem vse zalijemo s toplo vodo, solimo, dodamo pet žlic paradižnikove mezge in lovorjev list. Ko zavre, zakuhamo 15 dkg testenin.

JOTA ALI VIPAVSKA JUHA

Pol kg fižola zvečer namočimo in naslednji dan skuhamo. Posebej skuhamo pol kg kislega zelja in posebej pol kg olupljene, na kose zrezane krompirja. Petnajst dkg suhe slanine zrežemo na kocke, jo razgrejemo in na njej zarumenimo drobno seseklano čebulo, dodamo dve žlici moke, prepražimo in zalijemo toliko, da se gladko razkuha. Nato prilijemo fižol, zelje in krompir, ali pa vse skupaj stresemo v drug večji lonec, vse z vodo vred. Odišavimo s strtim česnom, lovorjevim listom, dodamo žlico paradižnikove mezge in solimo. Ko dobro prevre, je jota gotova. Kadar dodamo suho svinjino, jo skuhamo z zeljem, kuhano pa razrežemo in jo zamešamo v joto.

ŠTAJERSKA KISLA JUHA

Kilogram sveže svinine zrežemo na koščke, mu dodamo na četrtine zrezano čebulo, 4 stroke strtega česna, nekaj zrn popra, lovorov list in vejico timijana, solimo in zalijemo s toplo vodo. Ko je meso kuhano, dodamo pol kg olupljenega, na kocke zrezanega krompirja in kuhamo, da se krompir zmehča. Zatem juho zgostimo s podmetom in okisamo s kisom.

SIRNICA

Štiri cela jajca dobro stepemo in jim dodamo pet žlic trdega naribanega sira in pet žlic drobtin. Zavremo primerno količino kostne juhe ali juhe in koncentrata ter med mešanjem zlijemo jajca v vrelo juho. Solimo. Zatem jo odišavimo s sesekljanim peteršiljem in z juho postrežemo.

ŽABE V OBARI (DOLENJSKA)

Tričetr štiri kg žabjih krakov rumeno popečemo na 6 kg surovega masla ali olja, jih potresemo s 4 dkg moke, popražimo, zalijemo s toplo vodo in solimo, dodamo tri debele olupljene, na kose zrezane krompirje, zelen peteršilj, majaronove plevce, nekaj zrn celega popra in limonino lupino ter skuhamo do mehkega. Nato obaro okisamo in z njo postrežemo.

Pri dosedanjem pregledovanju prve knjige novega *Učbenika slovenskega jezika (Slovenian Language Manual)*, ki sta ga sestavili Milena Gobetz in Breda Loncar, smo ugotovili preveč poenostavljeno obravnavo slovenskih samoglasnikov.

Pregledali smo že samoglasnike, ki jih pišemo s črkami *a, i o* in *u, za* konec pa si oglejmo še črko *e*, ki je v slovenščini zelo obremenjena, saj z njo zaznamujemo več glasov.

Poglejmo, kako nas o teh glasovih pouči novi učbenik.

Takoj na prvi strani v prvi lekciji pri abecedi izvemo, da ima slovenščina štiri glasove, ki jih vse pišemo s črko *e*, in sicer: *è, ê é in æ*.

1. *è* (kratek, širok, naglašen *e*; učbenik ga ponazarja z angleško besedo *met* in s slovenskimi zgledi *če, je, oče*). Slovenski zgledi so slabi ali napačni. Beseda *če* je prevedena kot veznik (*if*), a v tem primeru je *e* nenaglašen. Naglas bi mogel dobiti le v izjemnih primerih, če stoji ta veznik samostojno kot skrajšan stavek ali kot samostalni (Dobim, če hočem. — Čè. Ti in tvoj čè!). — Beseda *je* je tretja oseba ednine glagola *biti* in navadno nima naglasa. Le v redkih stavčno poudarjenih položajih bi mogel zgled biti pravilen (*Misliš, da je dober?* — *Jè.*) — V besedi *oče* je *e* nenaglašen, zato ga ne smemo mešati med naglašene. V tem smislu je tudi podatek na strani 290 pomanjkljiv ali napačen, ker ni razvidno, da je *je* skrajšan stavek. — Oba zglede na strani 291 (*meč, več*) sta pravilna. — Na strani 292 je slovenski *è* ponazorjen z dvema novima angleškima besedama (*ready, egg*), od devetih slovenskih zgledov je pa samo eden pravilen (*kmet*); v sedmih primerih gre za nenaglašen *e* (*enak, edin, enota, hočem, jajce, oče, vroče*), v enem pa polglasnik (*dež*). (Upam, da gre pri besedi *enota* za tipkarsko napako. Natipkano je namreč tako, kot da bi morali brati *ènota*.) — Na strani 308 je slovenski *è* ponazorjen še z dvema angleškima besedama (*fret, yet*), od šestindvajsetih slovenskih

MATERINŠČINA

TUJI VPLIVI

zgledov je pa dvanajst pravih (zelen, sicer, cent, preveč, rdeč, več, obed, kmet, zet, žep, oklep, rēp, ki ga pa lahko izgovorim tudi *rēp*); štirje zgledi so pravilni le, kadar stoje kot samostojni okrajšani stavki (*če, ne, je, ste*), drugače so nenaglašeni; sedem zgledov je z nenaglašenim *e* (*enak, enajst, jajce, oče, vroče, hočem, nočem*), trije zgledi so s polglasnikom (*dež, sem, ves*).

2. *ê* (dolga, široka, naglašena *e*; učbenik ga ponazarja na strani 1 z angleško besedo *apple* in s pravilnimi slovenskimi zgledi *ena, peta, teta*). Tudi na strani 291 so vsi trije zgledi pravilni. Na strani 292 je *ê* ponazorjen še z novo angleško besedo (*bat*). Tudi na straneh 293 in 309 so vsi slovenski zgledi pravilni.

3. *é* (dolga, ozka, naglašena *e*; v angleščini nimajo ustrezne glasu; učbenik si pomaga s francoščino, slovenski zgledi so pa na vseh straneh, ki jih tu obravnavam, pravilni).

4. *æ* (nenaglašen polglasnik; učbenik ga na strani 1 ponazarja z angleško besedo *opera* in s tremi slovenskimi zgledi). Dva od njih (*pes, ves*), sta žal napačna, ker gre v obeh primerih za naglašen polglasnik, eden pa je pravilen (*gladek*). — Na strani 293 je nenaglašen polglasnik ponazorjen še z dvema angleškima besedama (*father, murder*) in s petimi slovenskimi zgledi, od katerih so štirje pravilni (*gladek, sladek, učnec, jajce*), eden pa napačen (*pes*), ker gre za naglašen polglasnik.

5. *è* (naglašen polglasnik). Tega glasu učbenik, kakor smo videli, ne prizna, ker ga meša z nenaglašenim polglasnikom. Sem bi šli zgledi: *dež, ves, pes*, ki so v učbeniku žal navedeni drugod.

6. *e* (nenaglašen *e*). Tudi tega glasu učbenik ne prizna,

ker ga meša s kratkim širokim *è*. Sem bi šli zgledi: *oče, enak, edin, enota, hočem, nočem, jajce, vroče* in podobni, ki so v učbeniku žal napačno navedeni drugod.

Zanimiva in po svoje značilna je pripomba na strani 293, da v vadnicah za začetnike pogosto ne ločujejo med seboj slovenskih glasov *è* in *ê* in da to ni tako hudo, saj je učenca bolje opozoriti na ozki dolgi *é*, ki ga angleščina nima. Sicer pa naj učenec ne bo nesrečen, če se mu ne posreči vselej zadeti pravilne izreke različnih slovenskih *e*. »Če le uporabi enega od njih, je upanje, da ga bodo razumeli.«

Vidimo torej, da je učbenik v marsičem že pod vplivom tujega okolja, saj je po zgledih, ki smo jih pregledali v nekaj nadaljevanjih, očitna težnja k široki, ameriški izgovorjavi slovenščine, s tem pa po svoje k osiromašenju našega glasu.

Take poenostavitve so na videz sicer res mogoče v pomoč pri učenju, v končni stopnji pa utegnejo biti škodljive, saj je taka slovenščina preveč amerikanizirana, iz nje se celo uradno, zaradi učbenika izgubi preveč glasovnih fines. To je približno ravno tako, kakor da bi Slovencem v učbeniku dovoljevali ali celo predpisovali uporabo besed v vsakdanji rabi brez potrebe prevzetih iz tujega jezika, na primer iz angleščine v tako imenovanem slovenskem.

Želeti bi torej bilo, da bi avtorici tako skrbnega in vestnega in tako dragocenega učbenika, če je še čas, v drugi ali tretji knjigi upoštevali teh nekaj mojih pripomb in popravili svoje trditve o slovenskem glasovju in predvsem uvrstile pravilne zglede v prave rubrike, tako da bo vsaj v učbeniku slovensko glasovje pravilno registrirano, čeprav bodo potem ameriški učenci marsikaj pobarvali po svoje.

JANKO MODER

V Brestanici prodam enonadstropno stanovanjsko hišo z vrtom in gospodarskim poslopjem blizu avtobusne in železniške postaje. Interesenti se lahko oglasijo na omenjenem naslovu, vsak delavni dan popoldne, v soboto in nedeljo pa celi dan.

DRŽANIČ MILICA
STARI GRAD 2
68270 KRŠKO

Dvostanovanjska hiša, vseljiva, z velikim vrtom, odlična lokacija v Šiški (Ljubljana), je naprodaj za gotovino.

Ponudbe na naslov:

B. ČUJEC,
2643 LOUVIERE,
QUEBEC,
G IV-2 A 6 CANADA

ROJAKI V ZDA!

Rojaki, ki živite v Pensilvaniji, Ohiju in drugod, lahko naročite našo revijo Rodna gruda tudi pri našem stalnem zastopniku Johnu Urbasu. Njegov naslov je:

Mr. JOHN URBAS
301 HAWKINS AVE.
N. BRADDOCK, PA. 15104

»DOM«

Slovenka, 39 let, več let v tujini, samostojna, vse se narave, želi spoznati poslovnega Slovenca od 42 do 50 let, ki si prav tako kot ona želi dom v tujini.

Pišite prosim na naslov uredništva Rodne grude, Ljubljana, pod šifro »Dom«. Na resne ponudbe s fotografijo bom odgovorila.

V počastitev 150-letnice Hrvatskega glasbenega zavoda v Zagrebu je Skupnost jugoslovanskih PTT izdala 4. aprila dvobarvno znamko za 4,90 din.

Ljubitelji glasbe in glasbeniki, ki so se v dvajsetih letih preteklega stoletja sestajali v hiši zagrebskega trgovca Đure Popovića, so osnovali Glasbeno društvo, ki je 18. aprila 1827 priredilo svoj prvi koncert. Dve leti pozneje je društvo odprlo glasbeno šolo, v kateri so prva leta poučevali le petje in igranje na godalnih instrumentih.

Glasbeno društvo je zaradi političnih razmer večkrat menjalo svoje ime, dokler se ni leta 1925 dokončno preimenovalo v Hrvatski glasbeni zavod.

Leta 1876 je bila v Gundulićeve ulici v Zagrebu zgrajena prva zgradba zavoda, kar je pripomoglo k boljšemu delovanju šole. Z reformo šole leta 1890 so izboljšali tako njeno organizacijo kot tudi položaj učiteljev. Z reorganizacijo je dobila šola tri oddelke: za instrumente, petje in kompozicijo. Delovanje šole in zavoda pa se je še posebno izboljšalo po letu 1895, ko so poleg prve zgradbe dogradili še drugo. Zavod je s svojo glasbeno šolo ves čas prirejal koncerte domačih in tujih glasbenikov, večkrat pa tudi operne predstave v sodelovanju s Hrvatskim narodnim gledališčem.

Hrvatski glasbeni zavod je leta 1917 odprl tudi koncertno poslovalnico, ki je do konca svojega delovanja (leta 1929) priredila večje število koncertov. Glasbena šola HGZ pa je leta 1920 prešla pod državno upravo kot glasbena akademija. Važno vlogo pri populariziranju glasbene umetnosti je imel tudi orkester HGZ, ki je s svojimi številnimi koncerti (1922 do 1937), zlasti pa s prirejanjem »Intimnih glasbenih večerov« (1923 do 1928) seznanjal poslušalce z redkeje izvajanimi deli, zlasti domačih skladateljev.

Hrvatski glasbeni zavod se je posvetil tudi izvajanju skladb domačih skladateljev z različnih področij. Leta 1950 pa je HGZ ustanovil še Glasbeni lektorij, ki je s predavanji se-

FILATELIJA

DVA KULTURNA JUBILEJA

znanjal najširše kroge ljubiteljev glasbe z glasbeno zgodovino, estetiko in teorijo. Omeniti pa moramo še knjižnico in arhiv zavoda, v katerih so zbrali najbogatejšo zbirko muzikalij in dragocenih starih instrumentov na Hrvatskem.

Osnutek za znamko (zgradba zavoda) je naredil akad. slikar Dušan Lučić iz Beograda. Po grafiki Veliborja Cvetkovića je znamko natisnil v dvobarvnem linijskem globokem tisku Zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu. Naklada 450.000 kosov v običajnih prodajnih polah po 9 znamk. Velikost znamke je 37,5 × 30 milimetrov, slike pa 33,5 × 26 milimetrov.

Teden dni pozneje pa je Skupnost JPTT počastila z izdajo znamke za 1,50 din stoletnico rojstva slovenskega književnika Alojza Kraigherja.

Alojz Kraigher se je rodil 22. aprila 1977 v Postojni. V srednjo šolo je hodil v Ljubljani in v Novem mestu, nakar je študiral medicino na Dunaju, kjer je tudi doktoriral. Bil je zdravnik v Bovcu, v Gradišču (Sveta Trojica) v Slovenskih goricah in v Ljubljani. Leta 1922 je postal specialist za stomatologijo in se je naselil v Gorici, kjer je živel do leta 1929, ko se je dokončno preselil v Ljubljano. V času italijanske in nemške okupacije je bil veliko v zaporih in koncentracijskih taboriščih. Umrli je 25. februarja 1959 v Ljubljani.

Alojz Kraigher je začel pisati že zelo zgodaj. Prvi njegovi literarni poskusi so bili feljtoni v Slovenskem narodu leta 1896. Sledili so jim prispevki v Slovenki in Ljubljanskem zvonu pod psevdonimoma Emil Palunko in Alojzij Poljak. Po teh začetnih iskanjih v prozi se je predstavljal javnosti s prvim večjim delom, tj. z dramo Školjka (1911), v kateri je pogumno analiziral problem ljubezni in modernega zakona. Kraigher je poleg Školjke napisal še druga dramska dela kot na primer Umetnikovo trilogijo (posvečeno spominu Ivana Cankarja — 1919), Dramo na travniku, Pustno noč in vojno dramo Na fronti sestre Žive (1929). Poleg Školjke sta njegovi najboljši deli roman Kontrolor Škrobar (v romanu se prepleta ljubezenska motivika z ostro analizo političnih odnosov na severni narodnostni meji neposredno pred I. svetovno vojno) in Mlada ljubezen (Ljubljanski zvon 1917 do 1918). Po večletnih raziskovanjih pa je objavil tudi obširno delo o življenju in delu Ivana Cankarja (v dveh knjigah 1954 in 1958), ki je dragoceno predvsem zato, ker je avtor intimno poznal osebnost Ivana Cankarja in njegov čas.

Alojz Kraigher je pripadal generaciji slovenske moderne. Rastel je skupaj s Cankarjem in se je sam štel za njegovega učenca. Skoraj v vseh svojih delih je brezobzirno razkrinkaval dvoličnost morale meščanskega sloja.

Osnutek za znamko je po fotografiji naredil akad. slikar Andreja Milenković iz Beograda. V dvobarvnem ofsetnem tisku je znamke natisnil Zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu v običajnih polah po 9 kosov. Naklada 1.000.000 kosov. Velikost znamke je 30 × 37,5 mm, slike na znamki pa 26 × 33,5 mm. Ob izidu obeh znamk je dal Biro za poštne znamke Skupnosti JPTT v prodajo tudi ovitka prvega dne po 2,50 din.

BOJAN PEČAR

FILM O KANADSKIH PRISELJENCIH

CBC pripravlja sedem enournih filmov, ki bodo prikazali naseljevanje Kanade od začetka do danes. Prvi film bo obudil izročilo Indijancev na čase pred prihodom Evropejcev. V drugem in tretjem filmu bo obdelano naseljevanje Francozov v 18. stoletju. Četrty film bo govoril o irskih priseljenicah, peti pa bo obsegal dobo od 1860 do prve svetovne vojne. Šesti film bo posnel Ukrajince, v zadnjem filmu pa bodo nastopili priseljenci iz južne Evrope, ki so prišli v Kanado po zadnji vojni.

Pri vseh teh filmih sodelujejo številni znani kanadski pisatelji, režiserji in umetniki. Angleška in francoska verzija filmov bosta doživeli premiero že novembra 1977.

REŠITEV KRIŽANKE V ŠT. 5

OTOČAN, PRVI MAJ, TOČ, BLESK, ŽILICA, ŽAR, JB, POSLIKANOST, RK, ORKESTER, APARTMA, SORTIRNICA, ODEJA, IZVAREK, AL, TON, PTA, LAJNAR, RUŠAN, IVANA, OKSID, TARA, TETA, TAKSIMETER, OCET, ARA, MRKOST.

HOTEL LEV

LJUBLJANA, VOŠNJAKOVA 1, JUGOSLAVIJA
TELEFON 310-555, TELEGRAM LEVHOTEL,
TELEX 31 350, KATEGORIJA A, 209 SOB
(336 POSTELJ) S KOPALNICO ALI PRHO,
PRIVATNI WC, TELEFON
SODOBNO OPREMLJENE SOBE
APARTMAJI — RESTAVRACIJE
RESTAVRACIJSKE TERASE
RESTAVRACIJSKI VRT — DANCING-BAR
GLASBA, PLES IN ZABAVNI PROGRAM
APERITIV BAR — RAZGLEDNA TERASA
BANKETNE IN KONFERENČNE DVORANE
ČITALNICA — FRIZERSKI SALON
MENJALNICA — INFORMACIJSKA SLUŽBA
TAKSI SLUŽBA — PODZEMELJSKE GARAŽE
LASTNI PARKIRNI PROSTOR
BOKSI ZA PSE — HLADILNICA ZA DIVJAČINO

NA VSEH NAŠIH BENCINSKIH SERVISIH
BOSTE HITRO IN SOLIDNO POSTREŽENI.

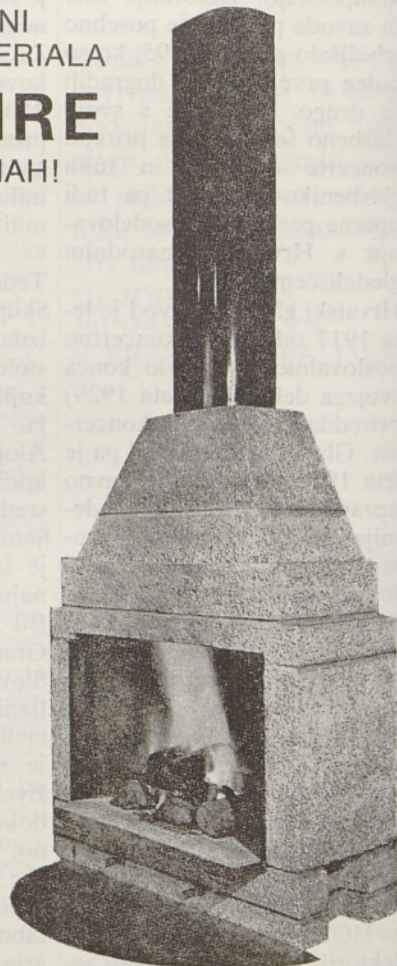
POLEG GORIV IN MAZIV VAM NUDIMO
TUDI AVTOMOBILSKO OPREMO,
AVTOKOZMETIKO, GUME IN
NAJNUJNEJŠE REZERVNE DELE.

OKREPČALI SE BOSTE V NAŠIH MOTELIH
IN RESTAVRACIJAH

ITALIJANSKI KAMINI
IZ LAHKEGA MATERIALA

SUPERFIRE

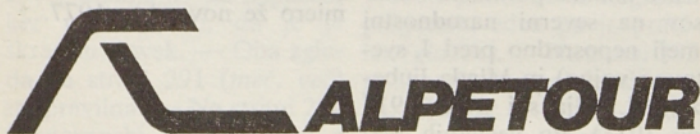
PO UGODNIH CENAH!

VSE
INFORMACIJE
DOBITE PRI

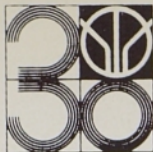
LESNINI TOZD GRAMEX

LJUBLJANA,
KURILNIŠKA 10
TELEFON 310-144

ŠKOFJA LOKA

- POTNIŠKI PROMET
- TOVORNI PROMET
- MEHANIČNE DELAVNICE
- SERVIS OSEBNIH IN TEŽKIH VOZIL
- KMETIJSKA MEHANIZACIJA S SERVISI
- OBNOVA AVTOPLAŠČEV BANDAG
- HOTELI: V BOHINJU NA POKLJUKI, V KRANJU,
ŠKOFJI LOKI, IZOLI IN STRUNJANU
- ŽIČNICE: KRVAVEC, VOGEL, STARI VRH,
POKLJUKA
- TURISTIČNA AGENCIJA S POSLOVALNICAMI:
LJUBLJANA, ŠKOFJA LOKA, KRANJ,
RADOVLJICA, BLEDE

tehnična trgovina, izvoz-uvoz in servisi
ljubljana, celovška 150, telefon 57 351

ČE STE SE PRESELILI...

izpolnite naslednji
obrazec in ga v
kuverti pošljite na
naslov naše uprave:
Rodna gruda,
61000 Ljubljana,
Cankarjeva 1/II,
p. p. 169,
Slovenija,
Jugoslavija

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

PO DOMAČE

JUBILEJ »3 × 8«

Pa naj še kdo reče, da naključje ne vtika svojih prstov vsepovsod... Le kako naj si človek drugače pojasni to, da skorajda v isti sapi praznujejo tri, kot jajce jajcu podobne pevske zasedbe, trije okteti. Najprej je tu Koroški akademski oktet, ki slavi letos dvajsetletnico (o njem lahko kaj več preberete v današnji številki Rodne grude), prav tako mineva letos natanko 20 let, odkar so prvič v oktetu nastopili bratje Pirnat iz Domžal, polovico manj pa so skupaj pevci okteta Gallus iz Ljubljane.

Vse tri pevske skupine redno nastopajo s celovečernimi koncerti narodnih in umetnih pesmi, že večkrat so se predstavile našim rojakom na tujem, ob jubileju pa bodo poleg prazničnih nastopov izdale tudi nove plošče s svojimi zadnjimi posnetki. Ob jubileju vsem tudi naše iskrene čestitke!

»DANES« Z NECO

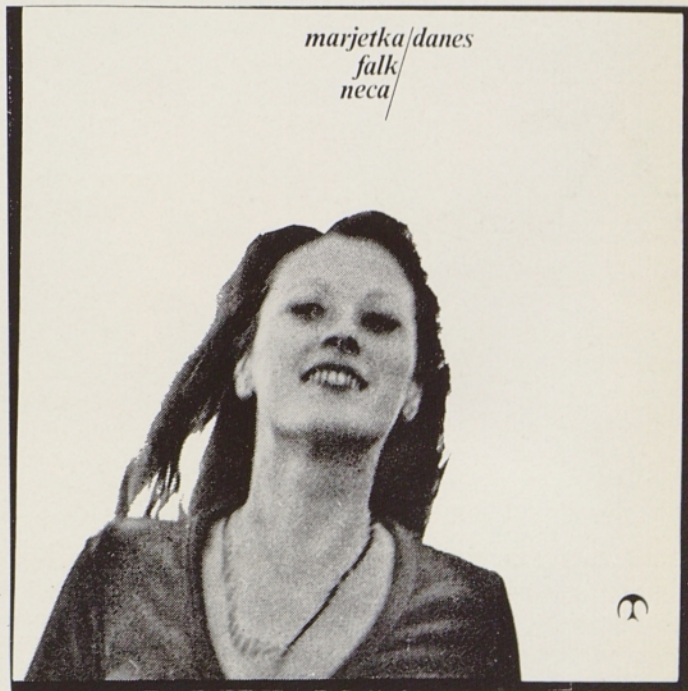
Sredi živahne glasbene pomladi je doživela izid svojega albuma vse bolj uspešna mariborska pevka Marjetka Falk. Velika plošča z naslovom ene od devetih popevk

»Danes« predstavlja pevko z njenimi največjimi uspehi zadnjih nekaj mesecev, ki so jo zanj napisali Dečo Žgur, Jani Golob in Bojan Adamič na verze Branka Šömna, Lučke Falk, Andreja Brvarja, Elze Budau, Nataše Kastelic in Dušana Velkavrha. Plošča Marjetke Falk-Nece je izšla pri založbi Helidon-Obzorja, poleg glasbe in petja pa velja ob njej opozoriti še na izredno domiselno in okusno grafično opremo, za kar največ zaslug mojstru fotografije Tonetu Stojku in oblikovalcu Ranku Novaku.

TUDI LETOS »SREČANJE V STUDIJU 14«

Tradicionalno srečanje domačih ansamblov, ki pridejo vsako leto z našimi rojaki na obisk »v stari kraj«, bo tako kot vsa leta doslej v studiu 14 RTV Ljubljana. Nastop domačih godcev z vseh vetrov bo snemala televizija, vsi nastopajoči pa se bodo nato 4. julija predstavili še na izseljenskem pikniku na škofjeloškem gradu.

marjetka/danes
falk
neca/

Grad GORIČANE pri Medvodah. Kraj se omenja že leta 1178, ko je pripadal stiškemu samostanu. Bivši škofijski dvorec so večkrat dozidavali in prezidavali. V dvorcu je soba, kjer so Jelovškove freske. Grajska kapela je polna štukatur in spada med naše najlepše baročne kapele. Leta 1963 so grad preuredili v muzej izvenevropskih kultur. Upravlja ga Etnografski muzej v Ljubljani.

Foto: Ančka Tomšič

RODNA GRUDA

SLOVENIJA

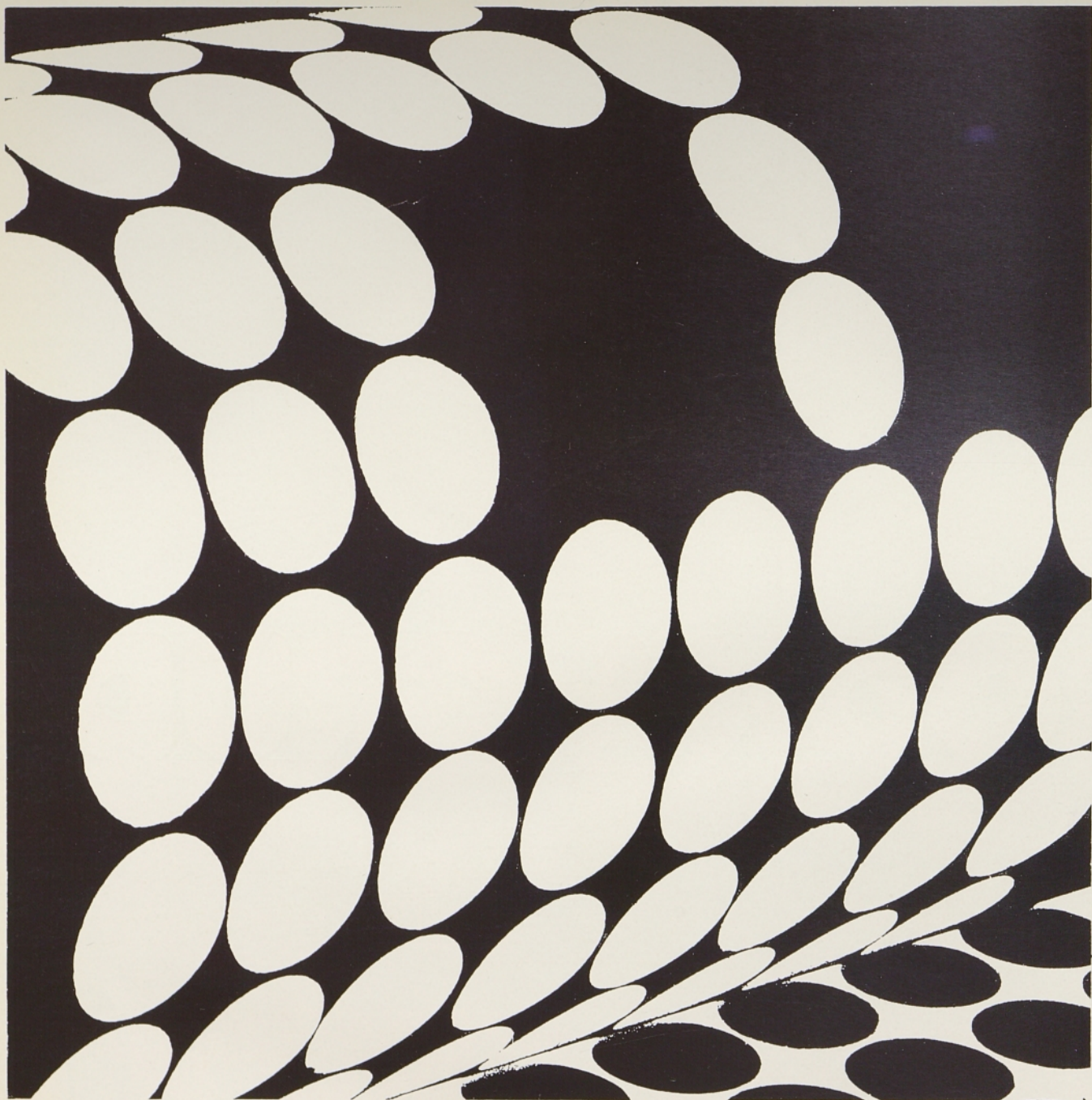
REVISTA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

JUN
1977
LETNIK 24

ENGLISH SECTION
PAGES 21-28

6

časopisno in
grafično
podjetje
delo
tiskarna

najsodobnejše
grafično
podjetje
v
jugoslaviji

Sprejemamo naročila za izdelavo grafičnih izdelkov
v klasičnem in foto stavku,
tiskanih v visokem ali ofsetnem tisku
na najsodobnejših strojih
v enobarvnem ali večbarvnem tisku:
časopisi in revije na knjižni ali ofsetni rotaciji,
prospekti in katalogi,
knjige in brošure,
etikete in obrazci

Klišeji in barvni izvlečki, izdelani
na varioklišografu, scannerju
ali na klasičen način.
Sodobno opremljena knjigoveznica
za trdo in mehko vezavo.
Plastificiranje, lakiranje in kalandriranje vseh vrst
tiskovin.
Priznana kvaliteta.
Solidne cene. Dobavni rok po dogovoru.

TITO'S PEACE TRAVELS (AN EXCERPT)

President Tito describes his first meeting with Stalin, in September 1944, as being "very cold". The Kremlin was well aware of the significance of the Yugoslav military factor. For this reason, when Tito put in a request for one armoured division to help with the liberation of Belgrade, Stalin provided a whole armoured corps. However, even then the differences between the guest and his hosts concerning political strategy were noticeable, although there had not yet been a severe clash of opinions.

The spirit of Jalta could be felt when Stalin suggested to Tito that he should allow the King to return to Yugoslavia and then "thrust a knife in his back", or when Stalin was testing his guest by asking him "what he would do if the British landed on the Yugoslav Coast", or yet again, when he enquired about the "usability" of individual bourgeois politicians of the pre-war Yugoslavia.

Tito rejected Stalin's suggestions about the cooperation of the new leadership with the compromised bourgeois politicians and declared that Yugoslavia would fight the British if they disembarked on the Yugoslav Coast of their own accord, without having been given permission by the Yugoslav National Committee. Although he didn't know about the still secret bargaining of the Great Powers over the future of the Balkans, Tito with his behaviour and uncompromising attitude, rejected in advance the idea of Yugoslav consent to such trading with spheres and nations.

Stalin and his collaborators Molotov, Ždanov, Maljenkov and Berija did not hide their astonishment. They wondered how a representative of a small country in Southern Europe had gathered up so much courage and strength as to make such statements and to refuse to consider the suggestions made by his host.

ENGLISH SECTION

The conflict between Tito and Stalin was not new; it had been covertly present throughout the war, but Tito's decisive and uncompromising answer made during his first meeting with Stalin deepened it.

Having returned to Belgrade, the Yugoslav Marshal tried to disentangle the background of the mysterious manoeuvres of his hosts. He came to the conclusion that the high ideals of communism and the independence of the country would have to be defended not only in an armed struggle against the direct enemy.

On his way back from Russia, on October 5th Tito was stopped at Krajeva by a Bulgarian delegation who asked him to give Bulgaria a chance to clean the stain of their alliance with Hitler. The delegation insisted on an armistice with Yugoslavia and Tito signed a peace treaty with Bulgaria in the interest of peace and good relations between two neighbouring countries. He allowed Bulgarian troops to start fighting, although at the end of the war, against Nazi Germany on Yugoslav territory within the Allied Coalition.

In 1946 Marshal Tito made further efforts for the consolidation of the international status of the New Yugoslavia by visiting Poland and Czechoslovakia. Tito presented his offer for cooperation with Czechoslovakia first on March 21st, 1946 at Cebova station in Moravsko, where his train stopped on the way to Prague. He addressed the people from the train with the following words: "The Yugoslav nations have always fostered feelings of friendship and love for the nations of Czechoslovakia. The politicians of pre-war Yugoslavia made speculations with these feelings of our nations. The old politicians are now gone, the people themselves

have driven them away, but the people have remained. And today our people want truly sincere cooperation, without speculations and intrigues..."

In Prague Tito was welcomed by a jubilant crowd of 300,000 people. His host was the old, experienced statesman, Eduard Beneš, who had experienced the Munich tragedy of Czechoslovakia. The largest factory in Prague, Koblen — Danjek, was named after Tito. Beneš accepted Tito's proposal for a contract about mutual cooperation, but he was hesitant about the proposition concerning "mutual help". He was afraid "that Yugoslavia might get involved in a war with a war with the Western Allies because of the Trieste question and that Czechoslovakia might be dragged into it."

Beneš warned Klement Gottwald, a member of the Czechoslovakian delegation who participated in the Yugoslav-Czechoslovakian talks held on this occasion: "You don't really know what the Yugoslavs are like. They are a strange nation. One never knows exactly how they'll react, they always somehow follow their own path." For this reason the contract about Yugoslav - Czechoslovakian cooperation was signed somewhat later, on May 9th, 1946, in Belgrade.

Before visiting Prague, Tito paid an official visit to Poland. In Warsaw he signed a contract for a period of twenty years, according to which Poland and Yugoslavia were to consult each other about their course of action if the danger of a new war should arise. If either country got involved in a war, the other should provide military support. Tito referred to this contract as "a historical event", which would enable both countries to live in brotherly coopera-

tion and advance unrestrained towards complete democratization and social justice. Tito's host, Osupka Moravski, declared this document to be "the basis for close cooperation among the Slav nations", since he expected that the contract with Czechoslovakia would be shortly signed as well.

SLOVENE CULTURAL INSTITUTIONS

THE LJUBLJANA OPERA-HOUSE

When we are asked how many opera-houses there are in Yugoslavia we need not be embarrassed. In Slovenia alone there are two, one in Ljubljana and the other in Maribor. However, the opera-house in Ljubljana is the only one which does not share its stage with the drama theatre. It is due to this advantage that the Ljubljana Opera-House can pride itself on the record number of performances given in Yugoslavia, about 200 in a single theatre season, sooner more than less.

Before presenting the Ljubljana Opera-House and its ensemble, however, let us take a look back at its past. The beginnings of the Ljubljana Opera-House reach back to the stormy period of "the awakening of nations" during the middle of the last century, the period after 1860, when several important events took place in Slovenia. In those days special Slovene institutions, the so-called "čitalnice" ("reading-rooms") sprang up, like the first buds of the »Slovene Spring«, in the towns and larger villages all over Slovenia. During the cultural and political evenings which were organized, quite some time was dedicated to musical activities. The "reading-room" in Ljubljana, for instance, had its own orchestra as early as in 1863. This orchestra played at the so-called "Beseda", very popular cultural events, consisting of individual numbers in which the orchestra accompanied the singers who sang parts from various operas and operettas.

The Sevnica Castle

Then came the year 1867, one of the most important years in Slovene cultural life. In that year nationally-conscious Slovenes founded the Slovene Dramatic Society as a counterbalance to the German cultural activities. This society organized both dramatic and musical performances. At first only plays combined with musical inserts were performed but five years after the Society was founded, the premiere of the first Slovene opera was announced. Thus on April 27th, 1872, a Slovene audience witnessed a solemn event — the first performance of Anton Foerstner's opera "The Gorenjsko Nightingale" ("Gorenjski slavček"), which has retained its popularity up to the present time. Several other performances followed, and shortly before the turn of the century (in 1892) the Slovene Provincial Theatre, including the drama and the opera-houses, was formed out of the Dramatic Society. However, even a long time before they got their own opera-house the Ljubljana audience was able to enjoy listening to opera music. The capital of Slovenia was frequently visited by foreign opera companies, particularly German and Italian, whom the

audience always welcomed most enthusiastically. All this points to the long and rich musical tradition on which Ljubljana can rightly pride itself.

Let us now return to the present, to the 200 performances in a season, to the always sold-out house. At present the Ljubljana Opera consists of seven working units: the managerial unit, the opera soloists, the operatic chorus, the orchestra, the ballet group, the ballet soloists, and the technical group, all of whom must work very hard to keep their record in the number of performances. Not many people realize, when they enthusiastically applaud the performers at the end of the show, how much hard work has been put into one performance. Very seldom do we enter the opera-house in the morning, by the "back-door", leading to the back-premises where there is no atmosphere of glamour and solemnity like during the performance. Exhausted dancers and singers are rushing past and their faces show how much hard work in necessary if the performance is to come fully to life in the evening.

Hard work is actually characteristic for all "theatre"

people. This is especially true of the artists at the Ljubljana Opera. To give 200 performances with an insufficient number of singers and dancers is no mean achievement. "We are short of male singers and there aren't enough young male dancers either. We sometimes have to "borrow" the instrumentalists from the Slovene Philharmonia, too", explains the Director of the Opera-House, Ciril Cvetko.

The singers and dancers must keep in really good trim, since they appear on the stage six days of a week. In a month they put on twelve to thirteen various performances, which means that almost every other day there is a different performance on the program. The orchestra and the solists therefore have to be constantly in good form and they have to have several different parts ready at the same time.

In spite of being fully occupied with their regular work, the operatic artists find enough enthusiasm for preparing a tour to Czechoslovakia. They find this tour very attractive but also extremely responsible, since they are to take part in the Operatic Festival at Bratislava, alongside such famous opera com-

panies as, for instance, those of Hamburg and Leningrad. Apart from Verdi's "Falstaff", they will present to the festival audience also a Slovene opera "Ekvinokcij", by Marjan Kozina.

And what does the Ljubljana Opera-House offer to the Slovene audience? The latter always likes best the works of the same authors: Verdi, Puccini and Tchaikovsky.

"We know that the standard repertoire will always fill up the house. However, it would be wrong if we always considered only the wishes of the audience when preparing our repertoire. We must try to present some novelties as well, thus enriching the the repertoire", says Ciril Cvetko.

They are successful in doing this, for the less wellknown performances are usually sold out as well. They are trying to reach a similar balance between the standard works and novelties also within the ballet-repertoire. Here they are particularly bound to repay the debt to original Slovene ballet works.

Chamber opera and chamber ballet have been pretty neglected until recently. This year they are going to make up for it by performing a work by Pavel Šivic, "The

Stari trg near Lož

Hymn", at the end of the season. This will be opening performance of the Ljubljana Summer Festival as well. There is no need to have any doubt that the performance will be a success.

CELTIC COINS IN SLOVENIA

Recently an exhibition of old coins used by the Celtic tribes who once lived on the territory of Yugoslavia and of Slovenia in particular, was organized by the National Museum in Ljubljana in co-operation with the National Bank of Slovenia. The exhibition has been arranged in the Ljubljana Arcades. According to the catalogue issued on this occasion, the Celtic tribes came in touch with money through the Macedonian gold and silver coins. It was in 359 B. C. that Macedonian ruler Philip II., the father of Alexander the Great, introduced silver coins, showing Zeus's head on the one side, and the king on horseback on the other. Due to the lively trade exchange, Philip's coins spread fast over a large part of the Balkans. The Macedonian rulers used them for paying the Celts in the Danube Basin who served as hired sol-

diers in the Macedonian army. In Central Europe the Celts made gold coins similar to those of Alexander the Great, the former showing a picture of the goddess Athena on the one side and the goddess Nika on the other side. Let us now take a look at the situation in Slovenia.

When the circulation of Celtic coins was already in full swing, the Noric Celts, living on the territory of present-day Slovenia and Austrian Carinthia (Regnum Noricum) started to produce, in only about the year 60 B. C., their own coins. The Noric coins can be roughly divided into two groups; the West-Noric coins are characterized by showing Appolo's head on the obverse, and a rider on the reverse, usually including the Count's inscription such as Adnamati, Nemet, Atta. The East-Noric coins have usually no inscriptions. The workshop was located near today's Celje. The making of large coins on our territory was apparently stopped around the year 15 B. C. when Noric was occupied by the Romans, whereas the small change had circulated till the time of Emperor Claudius, together with the Roman coins, the latter afterwards becoming the only coins used on the

territory of the former Noric principality.

A SYMBIOSIS OF ART AND INDUSTRY

The most interesting and unusual attraction of this year's Alpe-Adria Fair was undoubtedly the joint exhibition of eight Slovene working organizations, who had implemented the graphics of the Jože Horvat-Jaki in their industrial production.

The working organizations "Gorenje", "Tekstilna" of Prebold, TRISO Slovenj Gradec, the Glass making school of Rogaška Slatina, the Vevče Paper Mill, "Lesnina" and "Sitotisk", have used thirty graphic works of this artist for making articles for everyday use — wall-paper, textiles, furniture, glas, pottery, etc. This is certainly a most original and interesting undertaking of the Slovene working organizations. Apart from Ljubljana, the exhibition will be shown in several other Yugoslav towns and, in summer, visitors to the seaside-resorts along the Adriatic Coast will be able to see it as well.

"All of the exhibited articles will soon be on sale in our

shops", promised Jože Horvat-Jaki. "These articles have already been included in the production programs of individual factories."

When answering the question of whether there is a great difference between the usual work of a painter and his co-operating with industry, Jaki said:

"Working on industrial design is a great challenge and something quite different from usual painting. Painting is a more individualistic kind of work; cooperation with industry requires an original approach. All of the exhibited articles have been made on the basis of my old graphics which, however, had to be suited to the needs of particular kind of production."

The exhibition represents one of the first joint efforts of our industry to use the works of art in the production of consumer goods. It can be expected that there will be more of such cooperation in the future since certain new initiatives have already been given, and especially since this kind of cooperation is a good way for bringing real art closer to the masses and for exterminating the pseudo-artistic tendencies which are still particularly strong in industrial design.

"FIGURES OF A PARTICULAR KIND"

The Central Office for Statistics in Vienna has finally presented the results of the »census of a particular kind«, which was carried in Austria on November 14th, 1976. The Austrian press had been pointing out that the figures it cited were exact, although they were not official, for they had "trickled in" via various side-channels.

It is not surprising that the reports on the census stress two items of statistical data, which clearly show how distorted the figures of the language census are and how, consequently, totally useless they are in practice. These data involve the following two conclusions: that there are more Slovenes in Vienna than in the whole of Carinthia, and that there are only 2,946 Croats in the province of Gradišćansko.

On the census forms which were later on sent from the individual polling-offices to the Central Office for Statistics, as many as 4,747 Viennese voters wrote that their mother-tongue was Slovene. This is almost 800 Slovenes more than — according to the results — in Carinthia, where the corresponding figure was 3,941. (!)

"Are they going to put up Slovene sign posts in Vienna now?", asks, ironically, the paper of the Austrian Communist Party, "Die Volksstimme", in its front-page commentary on "the statistical nonsense which mustn't be used as a basis for determining the rights of the minority."

The Carinthian Slovenes, the Gradišćansko Croats and the progressive representatives of the German-speaking Austrians, united in solidarity committees, had, before November 14th, announced a boycott of the census. They suggested various ways for suggested out this boycott. Thus, for instance, a foreign language, instead of the mother tongue, was to be written on the forms, or Slovene and German respectively in

The Castle of Borl

the areas where it is well known that there live no Slovenes or Germans. The boycott was particularly successful in the areas with no minority problem.

However, in spite of the publicly announced boycott, the nationalistic circles in Carinthia and Gradišćansko did not hesitate to give the figures obtained in "the census of a special kind" an air of legality. Thus they added the number of those who had not declared their allegiance at all to the figure showing the Slovene-speaking population, claiming to have thus obtained the "reliable" number of the Slovene-speaking population in this way. The figures reached in individual districts have, of course, shown that such calculations are arbitrary and unconvincing.

According to the results of the census about 3,000 Croats are supposed to be living at Gradišćansko, whereas this figure is one and a half times higher (4,673) for the rest of

the country. The so-called Robak's Socialist group, which is slowly turning into a pro-German group similar to that of "Windischer's" in Carinthia, has obviously declared itself as German-speaking and has thus confirmed its capitulating renegadness.

The saddest thing about the whole business is that the Carinthian provincial government and the three leading Carinthian parties are actually using the results of the November Census as a basis for exercising the minority rights, following, of course, the "July minority packet" as far as the scope and content of these rights are concerned.

OVERSEAS EXPORTS FROM "RADENSKA"

The planned export efforts of the "Radenska" mineral-water enterprise are paying ever-increasing returns, although it must be stressed that the

export of mineral water is not simple because of its relatively low value. That it is possible with a determined and planned export policy to get over the greatest difficulties is well proved by the fact that last year an increase of over 30 % was achieved in the export of "Radenska" mineral-water to numerous European and overseas countries. On account of high transportation costs the selling of mineral-water to distant countries is anything but a thankful task. The low basic value of the mineral-water is not in proportion with the heavy transportation costs involved, which can increase its value by as much as ten times. In Kuwait, for instance, where after a year of determined efforts "Radenska" has won for itself a place which is envied by other mineral-water sellers of longer standing, our mineral-water is sold at a price which is more than five times as much as that on our markets. Of course the all-the-more sought after mineral-water with the Three Hearts symbol is even more expensive to buy in Canada, Australia or in the U. S. A. and other overseas countries.

In spite of this, last year Radenska was able to export, in cooperation with "Emona" of Ljubljana and certain other business partners, more than 12 million liters of mineral water. This represents as much as 85 % of the total exports of all Yugoslav mineral-water enterprises. A good part of the increase in exports can be put down to increased sales in certain European countries, particularly in Austria in West Germany, where a lot of money was invested in sales promotion. Regular customers have been secured in Switzerland and in Sweden, too.

Special significance is attached to Radenska's export sales to Kuwait, which opens up possibilities for exports to a wider market — to the countries along the Arabian Gulf, including Saudi Arabia. "Radenska" is strengthening its business contacts with the countries of North Africa, too.

YUGOSLAVIA — AS VIEWED BY HOLIDAY-MAKERS FROM OTHER COUNTRIES

It can't be said that our country is at the top of the list of foreign holiday-makers' wishes. The exceptions to this are possibly Italy, Austria and West Germany. The first two countries, understandably, because they are our neighbours, the third because the "Teutonic wanderers" are internationally tourists No. 1 and for them Yugoslavia is in fifth place on the list of their favourite countries to visit. Of the French, of whom more than half spend their holidays away from home, roughly one-sixth going abroad, most go to Spain, Portugal and Andorra. Next on the list are Italy, Switzerland, West Germany, Belgium, Holland, Luxemburg and Great Britain. Yugoslavia comes only after several African and Asian countries and America. The situation is similar in Belgium, where over half the inhabitants spend their holidays at home. Of those who go abroad most go to France, Spain and Italy. There are quite a lot, however, who are attracted by the mountains, woods, rivers and lakes of Switzerland, Austria and West Germany. Yugoslavia, with somewhat less than 6 % of holiday-makers from Belgium, is only in ninth place. Thus we count mainly on the West Germans, who over the last few years have been making up 40 % of all foreign holiday-makers to Yugoslavia (the most numerous of all our visitors from foreign countries). Thus the mood of West German holiday-makers is of great importance to the success of our holiday season — where they feel like going to and vice versa. If, for instance, one percent of them change their decision to spend their holidays in Yugoslavia, this can have a disastrous effect on the success of our holiday season. The 900,000 "Yugotourists" who visited our Adriatic coast last

year make up only 3,6 % of all West German tourists.

Our workers in the tourist trade should always bear these figures in mind when making their plans. These figures show that the mass of West German holiday-makers represent an inexhaustible supply of visitors and foreign exchange, but that on the other hand new efforts must be continually made to attract and offer something new to Hans Müller, the typical spoilt and besieged West holiday-maker.

The Italian holiday-maker, who most frequently spends his holiday in France or in Yugoslavia, can go abroad when "touristic material possibilities" permit him to do so. Last year, on account of Italy's very difficult economic position, these possibilities were drastically reduced. So this year, the same as last year when the number of Italian trippers was down by as much as a third in comparison with the previous year, Italian citizens are not allowed to "alienate from the country" for a foreign visit more than half a million lire. They get one fifth of this sum in foreign exchange, and 400,000 lire is the maximum value of the letter of credit or cheque which they can cash in the country where they are spending their holiday.

In spite of the fact that America is still fairly distant, the interest shown by Americans in Yugoslavia has increased considerably, particularly in this year's freezing winter, which was the most severe so far this century. For in the U. S. A. they estimate the summer according to the winter. This year's season has the greatest number of trips including Yugoslavia so far, and, what is more important, Yugoslavia is taking a more prominent place among the programs of the biggest travel agencies. American Express has tripled the number of arrivals and doubled the number of overnight stays, whereas there are increases of about 10 % at the Olson and Trans World Airlines travel agencies. JAT has se-

cured travellers from the Caravan travel-agency — unexpectedly, as JAT is a newcomer to Transatlantic flights — and will be bringing them to Yugoslavia.

The Soviet Union is a special case. Over the last five years it has opened its touristic doors to the world somewhat wider, but still not sufficiently for a flood of tourists to be expected from this huge country with a population of 260 million. Last year, for example, roughly one in every hundred Soviet citizens was able to travel abroad. It must be added that two-thirds of Soviet trippers travelled to the socialist countries, and mainly to the Eastern European countries which are members of the Warsaw Pact: Bulgaria, Poland, Czechoslovakia, Hungary and East Germany.

The West German holiday-maker looks, at home and abroad, for relaxation, rest, quietness, Nature and an all-the-more active kind of recreation — sport. A survey among holiday-makers made in 1974 showed that the great majority wanted to move about, three-quarters wanted to do some walking on their holidays, over two-thirds wanted to swim, almost one in four wanted to play mini-golf, one in five some ballgame and every seventh badminton or table-tennis. As well there are climbers, bowlers, aqualung divers and yachtsmen.

Americans are attracted to Yugoslavia mainly by the latter's numerous places of exceptional natural beauty, which are crushed into an area which is small for American concepts. The Office of the Tourist Association of Yugoslavia in New York even gets questions as to whether there is some kind of transport available between Belgrade and Dubrovnik, as Janez Repanšek, the Office's representative, explained.

The Soviet visitor is least definite in his requirements, as he comes almost always in a group, which is led and has a certain target. These are usually delegations, groups of

scientists, visits by businessmen, participants in certain events and conventions, etc. In fact no exact figures are available about the number of tourists travelling to and from the USSR. When the head of the main office for foreign tourism of the Soviet Government, Sergej Nikitin, said that the proposed 2.1 million Soviet citizens visited 123 countries of the world, last year almost 3 million, he was not thinking only of ordinary tourists.

We are mainly interested in what our »tourist offer« is like in the eyes of foreigners. The West German tripper likes to travel independently of travel-agency arrangements and swears more and more by his car. Fewer package-deal trips, including transport, accommodation and food with extra trips, are being sold. The year before last travel agencies sold 4,7 million such trips whereas there was a total of 23,5 million holiday-makers. Last year, they succeeded in selling only 4 million package-deal trips, whereas the number of holiday-makers rose to 24 million.

The office of the Tourist Association of Yugoslavia in Rome and its branch-office in Milan are our only two places in Italy where an Italian can find out about possibilities for holidays in Yugoslavia. The Office cannot make contracts for the visits of Italian citizens to Yugoslavia, but can only supply information.

The Tourist Association of Yugoslavia, JAT, Yugotours and Kompas will be spending a total of 400,000 dollars for advertisements in America, which is certainly more than has been spent altogether the last ten years, but still only half the amount spent by the State Tourist Office of neighbouring Greece, not including »Olympic Airlines«, which also makes a lot of advertisements for travel to its country. In their efforts to attract the attention of the American holidaymaker the Yugoslav representatives are relying on past experience and on some luck. However,

workers at the Office of the Tourist Association of Yugoslavia in New York consider that it would be necessary to make some scientific research which would show where on this vast market Yugoslav tourism would have the best possibilities.

Tourist exchange between the Soviet Union and the world is planned and does not depend so much on the desires of individuals. The reason is that on the one hand the USSR cannot accept more foreign tourists because of lack of suitable accommodation for them, on the other it cannot open the doors in the world wider for its own citizens since it has a shortage of foreign exchange. In spite of this it can be said that its tourist trade with the world is on the increase. The Soviet government has announced that every five years the number of foreign visitors to the USSR and the number of domestic visitors to other countries will be doubled.

In France our tourist agencies are only in Paris. Apart from Yugotours, which is really a French enterprise, there are as well Generaltourist, Inex and Centroturist, all of which are ruled over by the Office du Tourisme Yugoslave. Our representatives offer summer holidays on the Adriatic Coast, pre- and post- season holidays for pensioners, whom they fly to the Adriatic Coast, weekend trips, cruising in the Adriatic, and services for the big French tourist organizations such as Club Méditerranée and Air-Vacances.

As hotel prices in Spain have gone up by 30 % and in Greece by about 20 %, whereas according to the data of our Rome Office Yugoslav hotel prices are to remain the same or even be reduced, Yugoslav tourist workers in Rome are optimistic about this year's trips by Italian tourists to Yugoslavia.

MORE FOREIGN VISITORS THIS YEAR?

How many foreign tourists will visit Yugoslavia this year?

Some answers, although for the mean time only potential and indirect ones, to this question have been indicated by the traditional Berlin Tourism Market, which ended recently. Confirmation of the latter's forecasts can be found in the predictions of certain travel-agencies in Western European countries about how many tourists from these countries intend to travel abroad this year.

For Yugoslavia, to which a relatively large number of visitors come from West Germany, the happenings on the latter's tourist market are certainly of much interest. So it's worth having a look at the spring-time ups and downs on this market.

It is particularly important that we don't overlook the fact that a lot of money leaves the country every year because of the tourist trips of its citizens abroad. According to data for 1975 West German citizens left a total of 21,000 million Deutsche marks abroad, which is more than the amount spent by citizens of the U.S.A.

This year it appears that this figure will be surpassed by a long way. West German travel agencies have already noted a considerable increase (of about 8 %) in interest for trips abroad. It is true that fewer German tourists are expected to go by train abroad this year, but more will be going by plane or taking their cars with them.

There is good reason to expect a big increase in the number of »automobile« tourists from West Germany; last year 2.5 million new private cars were registered in West Germany. Part of this river of new cars is bound to cause an increase in the number of cars going abroad.

And where is it considered that West German tourists will travel this year most frequently? According to market figures they are showing most interest in Spain, and also in France, Italy and Great Britain.

As far as Yugoslavia is concerned, according to the Berlin Tourism Market and other figures there is no need to be

pessimistic, so that too great a stagnation cannot be predicted.

We shouldn't overlook the fact that according to some forecasts a real invasion of Dutch tourists can be expected in Southern Europe this year. Already last year there was a considerably greater number of them in Yugoslavia than usually.

Of course it is very difficult to predict what the summer and summer tourism will be like. According to present data the trends on the European map of tourism are livelier than last year.

The question only remains as to how much we shall be able to make out of this increased liveliness. This will probably be indicated more by our hotel-keeping and catering practice in the main season than by such Spring forecasts. This practice can either attract more tourists from Spring onwards — or else repulse more of them.

PORTOROŽ'S NEW HOTEL: "GRAND HOTEL EMONA"

It was called "Hotel Cliff" by the Americans when still at the design stage, "Hotel Pečina" by Slovenes during construction; when opened it was given the name "Grand Hotel Emona". Apparently the hotel must be "grand" since visitors prefer to stay at hotels which are "grand". This is particularly important for obtaining visitors from foreign countries, so they say. After all, "Grand Hotel Metropoli" was first called "Vesna", and then later became a "grand hotel". Apparently there's no help for it, it must be called "grand".

In fact Portorož's newest acquirement at Bernardin is really grand. Any photoreporter who wants to get the whole hotel into his objective must go out to sea.

With the completion of Grand Hotel Emona the first stage of construction of the Bernardin Touristic Complex has been completed. Well, it's not quite completed yet. The area

surrounding the hotel and some machinery at the bottom of the 48 m high and 50,000 tons heavy giant bear witness to this. The hotel is made in three parts, which bend in an arc around the limestone cliff. Sixty-nine piles had to be driven into the limestone ground so that this mighty 12-storey building (from the top of which — let's say from the restaurant or from the swimming-pool, which is at the top, too — there is a wonderful view of the Sea and the Savudrija coast) might stand on a firm foundation.

The hotel has a total floor area of 19,500 square metres. A total of 16,500 cubic metres of concrete and 1650 tons of steel were used in its construction. 2730 square metres of roof insulation, 17,000 square metres of tiling, 9100 square metres of warm flooring material, several hundred kilometres of electrical wiring, heating and other pipes. Several hundred designers, civil engineers and technical staff took part in the construction. The complete Bernardin complex has a beach 545 metres long and another 745 metres of improved coastline, which becomes a beach in summertime. There are thirty different shops and places to eat and drink as a constituent part of the complex.

This whole development has cost 640 million dinars so far. This price is bound still to go up, but will not exceed the amount of 720 million dinars, which Emona has available to cover the construction costs of this complex.

Bernardin is architecturally interesting. Many people are convinced of this. But we must point out several things in particular: the collection of 530 works by 37 Slovene artists, various ethnographic items and the little church of Bernardin, which has been preserved among all the modern buildings and is very interesting. The collection of Slovene graphic works is of considerable worth on a national scale and the Republic's committee for culture has proposed that the Worker's Council of Emona start

In the centre of Lož

the procedure for the protection of the artistic collection as a national cultural monument.

With the opening of the new hotel with accommodation for 508, Portorož has a lot more to offer to tourists, and it can be hoped that the plans for other buildings with accommodation for another 960 will soon be realized. This would be in addition to the accommodation for 1600 which is already available.

At Emona the necessary money for the second stage is being gathered together, the plans are all ready. They are considering the possibilities for offering something new. What is involved is a kind of health tourism; agreements are being made on this with the Clinical Centre in Ljubljana. As far as Portorož is concerned it can be said that there are possibilities for this kind of tourism and, of course, very good climatic conditions.

BI-CENTENARY OF FIRST ASCENT OF TRIGLAV

Continued from last issue

In 1941 we still were able to distinguish the name Jože Čop, whereas in 1942 there were only entries by members of the German and Italian military. There were no further entries in 1943. Clearly the fact that the Slovene partizan had become the master of this area had made its influence felt. In Spring 1944 the first entry by a partizan patrol had been made, which is supposed to have come from the Idrija—Tolmin Company. They had written in the book that they had unfurled our flag on Aljaž's Tower. It was true: the flagpole could still be seen on top of the roof, but the flag itself had been carried away by mountain storms. We were thus the second group of partizans on the top of Triglav. We signed the visitors' book with our full names and our partizan names. In the space reserved for "Destination" I wrote in big letters: "V nove zarje!" ("To new dawns"). The mountain world around Triglav is beautiful, but it can be dangerous just as well.

The chapter in the anthology of Triglav about the dangers around Triglav will be written by ing. Pavle Šegula. Cablecar ropeway constructors will be specially warned about the dangers which exist.

DANGERS IN HIGH MOUNTAINS

The world around Triglav has all the properties of high mountains, so planners of the system and no less mountaineering organizations must bear this fact constantly in mind. High-mountain conditions have great influence on the objective possibilities for exploiting the system throughout the year, on economic justification and independence, and finally on the safety of all users.

As soon as we decide that we won't go silently past these factors, the picture changes significantly and the conditions for exploitation show themselves to be incomparatively more complicated.

The Meteorologists at Kredarica, on Triglav, would be able to provide exact data on how many days per year are unsuitable for mountaineering or skiing because of fog and general bad visibility, precipitation, avalanches, the cold,

wind and other obstacles which turn away mountaineers, tourists and skiers from activities in the mountains. These are conditions which cannot be neglected, as they are a case of superior force and are typical for high mountains. Man has little chance of success in the struggle against such factors, the only means against them is patience; during this time the system remains at rest, even though this may mean a loss for the enterprise.

There therefore exists a danger that the equipment and routes will be planned without any thought for the days when the otherwise ideally snow-covered and ordered landscape will sink into a grey fog, or when with a clear sky and blinding sun a strong wind prevents the operation of equipment and the movement of individuals, not to mention the importance of closing ski-runs because of the danger of avalanches and of their setting-off by artificial means.

TRIGLAV — A SLOVENE'S TEST

Triglav is nobody's monopoly. It has been physically conquered by many and it has become the mountain with the greatest number of visitors here. But we all wanted this. »Is there anything wrong with that?« asks Tone Stojin in the Triglav anthology. »We have made a demon out of Triglav; it is almost an unwritten rule that we visit it at least once in our lives. We have confirmed the fact that we are a mountaineering nation: Slovenes have taken Triglav as their test. Its name adorns Slovene cultural clubs, reading-rooms, various clubs, etc. We symbolized our headgear with it during the national liberation war — "triglavke" — and, of course, placed it in our Slovene national emblems.

Triglav has become our all-Slovene, and not only our mountaineering symbol. Whatever any one has done for Triglav since Aljaž's times he has done the same for the Slovene nation.

Bajo el patrocinio de las municipalidades y gobiernos de las distintas repúblicas que conforman el territorio yugoslavo, se han comenzado los festejos patrios relacionados a la conmemoración de las siguientes fechas: el 40 aniversario de la fundación del PK esloveno y el día de la juventud yugoslava. La caravana de la amistad. El paso por todo el país de la «Antorcha de la juventud yugoslava». Y el más importante de todos los preparativos del cumpleaños del Mariscal Tito, presidente de la república. Aparte se celebran otros aniversarios que están a la altura de las celebraciones y conmemoraciones ya mencionadas.

El presente año es por lo tanto uno de los más importantes dentro de la historia de la nueva Yugoslavia de postguerra. En la localidad de Čebine (cerca de Trbovlje) en la noche del 17 al 18 de abril del año 1937 se reunían en la casa de la familia Barlič entre otros: EDVARD KARDELJ, Miha Marinko, Franc Leskošek, Albin Vipotnik, Vencelj Perko, Pepca Kardelj (todavía vivos) y otros siete que ya han muerto. La clave de la reunión estaba en manos bien seguras: BORIS KIDRIČ! Este hombre fue el iniciador, junto con Edvard Kardelj, del movimiento de unión de las distintas agrupaciones políticas y de la asociación de los trabajadores que demostraron espíritu de trabajo revolucionario. El primer Congreso tuvo así su noche de bautismo en una casa de campo, ni siquiera los propios dueños sabían qué es lo que se trataba en esa importante reunión histórica eslovena. El desarrollo de los hechos acontecidos se resumen con la intensa y bien organizada campaña que tuvo lugar hasta el año 1941 que es cuando llegó a su completo apogeo. Si bien todos sabían de este lugar secreto nadie delató ni la casa ni los apellidos de los delegados. Es así que recién después al término de la segunda guerra mundial se

PÁGINA EN ESPAÑOL

supo de este lugar. La base de esta reunión tiene sus comienzos en la IV. conferencia regional del PKJ para Eslovenia en el año 1934. Fue allí cuando ya se expresó (E. Kardelj) la idea de continuar con el camino empezado. Durante todo el mes de abril tuvieron lugar en Čebine diversos festejos y fiestas. La celebración cumbre tuvo lugar el domingo 17 con la asistencia de un gran número de jóvenes, fuerzas armadas, cuerpo de cadetes de policía, políticos y representantes de todas las repúblicas. Un gran público asistente expresó su satisfacción por la gran calidad del programa presentado.

LJUBLJANA. En estos días se está terminando de organizar el programa del club alpino esloveno. El centro de alpinismo organizará en 85 distintos centros de turismo sendas conmemoraciones. En 85 picos de los cerros más conocidos de Yugoslavia se colocarán al mismo tiempo los distintivos, banderas y libros recordatorios de las escaladas que realicen los socios de los clubes de alpinismo. El día fijado: 22 de mayo. Hora: 11 de la mañana. Al mismo tiempo se celebrará en los 85 picos a la vez el cumpleaños del Mariscal TITO (85 años), el 40. aniv. de la dirección del Mariscal al frente del PKJ. y el aniv. de la constitución del PK de Eslovenia. Los eslovenos escalarán 20 cerros (los de mayor altura) que son los mismos de entonces cuando se festejara el 80. aniv. del nacimiento de TITO. También este año tendrán lugar en los picos de los cerros de antemano elegidos, varios festejos y pequeñas reuniones de camaradería. Para los visitantes y alpinistas ese día se ofrecerá un recuerdo especial y además se pondrá en venta una insignia celebratoria y se estampará las libretas alpinas

con un sello especialmente hecho para la fecha. Los picos de las cumbres que se visitarán en recuerdo son los siguientes: TRIGLAV (2863 m), Rašica (641 m), Dražgoše (850 m), Rog-Baza 20 (850 m), Slavník (1028 m), Krim (1107 m), Kum (1219 m), Snežnik (1796 m) Krn (2245 m), Grintovec (2558 m), Stol (2236 m), Peca (1216 m), Porezen (1622 m), Menina (1508 m), Nanos (1261 m), el campo de batalla del Batallón Pohorje (1250 m), Gorjanci-Gospodična (181 m), Bogor (1023 m), Donačka gora (883 m) y Dolič na Goričkem (400 m).

JAKOB ALJAŽ.

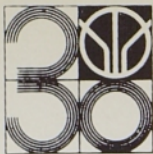
Hace cincuenta años atrás, el 4 de mayo de 1927, moría el gran alpinista esloveno Jakob Aljaž, llamado por todos el «Cura de Triglav». Llegó a vivir nada menos que 82 años. Toda su vida fue una completa dedicación a las montañas y sus bellezas. Durante sus excursiones asimilaba todo lo que podía en sus agendas viajeras. Fue un verdadero precursor del turismo de montaña-en especial «de alta»-Ayudó en gran parte al desarrollo del alpinismo en Eslovenia. Toda su vida la dedicó a la enseñanza de las montañas y sus secretos. Nacido en una familia campesina, bajo la conocida Šmarna gora, ya desde pequeño comienza sus primeros pasos en los escalamientos de altura. Entre sus recuerdos escribe, «desde niño iba a Šmarna gora y desde ésta contemplaba como surgía el sol detrás de las montañas más altas y bañaba las nieves del más alto, de quien gobernaba todas las demás montañas de kranjska» (aquí se refiere al Co. Triglav). Y justamente este cerro ejercía sobre él una fuerza magnética inexplicable. Se sintió desde joven atraído por sus alturas. Es así que Triglav se convierte en su segundo ver-

dadero hogar. Pero no todo fue fácil, al contrario, apenas comenzó a subir sus escarpadas paredes se dio cuenta que también hasta él llegaban las manos invasoras del extranjero. Con su indómito espíritu y su gran capacidad mental y física pudo enfrentar también este embate. Es así que se encaprichó y siguió escalando cada vez y más.

AUTORUTAS ESLOVENAS

El tránsito en lo que va del año aumentó en un 10 %. El 21 de julio del 1976 se abrió al público automotor la calle que faltaba en la relación Hoče—Celje. De aquella fecha hasta fin del mes de diciembre transitaron ese recorrido 1.030.470 automotores o sea una media diaria de 6283 vehículos. En cambio en la relación Vrhnika—Razdrto (Primorje) se redujo el tránsito a 3.844.249 o sea una media diaria de 10.503 automotores. Es así, que esta última autoruta fue usada más el año anterior (9,98 % más de tránsito) que en lo que va del año — 349.900 vehículos menos. Con el dinero recogido para el pago de peaje se han mantenido las autorutas, se les han agregado cada 1000 m una cabina de teléfono de emergencia, se instalaron copetines al paso, servicios públicos, servicios de hospedaje, bombas de nafta, baños, lugares de descanso, garajes, etc. En 164 días (relación Hoče—Celje) se recogió la bonita suma de 9. mill. 900 mil dinares. Sólo en agosto 2,5 mill. La autoruta de Postojna es un poco más cara. Allí recogieron 54 mill. 600 mil din. Agosto arrojó casi 9 mill. de ganancia, julio en cambio algo más que 7 mill. (estos meses son los de mayor afluencia turística). Entre ambas autorutas se sumó 4,5 mill. de pago para peaje. En Notranjska y Primorska mantienen la autoruta 61 obreros permanentes. En Štajerska en cambio 49. Durante las vacaciones les ayudan trabajadores a destajo y estudiantes obreros.

slovenija

avto

tehnična trgovina, izvoz-uvoz in servisi
ljubljana, celovška 150, telefon 57 351

ČE STE SE PRESELILI...

izpolnite naslednji
obrazec in ga v
kuverti pošljite na
naslov naše uprave:
Rodna gruda,
61000 Ljubljana,
Cankarjeva 1/II,
p. p. 169,
Slovenija,
Jugoslavija

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

PO DOMAČE

JUBILEJ »3 × 8«

Pa naj še kdo reče, da naključje ne vtika svojih prstov vsepovsod... Le kako naj si človek drugače pojasni to, da skorajda v isti sapi praznujejo tri, kot jajce jajcu podobne pevske zasedbe, trije okteti. Najprej je tu Koroški akademski oktet, ki slavi letos dvajsetletnico (o njem lahko kaj več preberete v današnji številki Rodne grude), prav tako mineva letos natanko 20 let, odkar so prvič v oktetu nastopili bratje Pirnat iz Domžal, polovico manj pa so skupaj pevci okteta Gallus iz Ljubljane.

Vse tri pevske skupine redno nastopajo s celovečernimi koncerti narodnih in umetnih pesmi, že večkrat so se predstavile našim rojakom na tujem, ob jubileju pa bodo poleg prazničnih nastopov izdale tudi nove plošče s svojimi zadnjimi posnetki.

Ob jubileju vsem tudi naše iskrene čestitke!

»DANES« Z NECO

Sredi živahne glasbene pomladi je doživela izid svojega albuma vse bolj uspešna mariborska pevka Marjetka Falk. Velika plošča z naslovom ene od devetih popevk

»Danes« predstavlja pevko z njenimi največjimi uspehi zadnjih nekaj mesecev, ki so jo zanjo napisali Dečo Žgur, Jani Golob in Bojan Adamič na verze Branka Šömna, Lučke Falk, Andreja Brvarja, Elze Budau, Nataše Kastelic in Dušana Velkavrha. Plošča Marjetke Falk-Nece je izšla pri založbi Helidon-Obzorja, poleg glasbe in petja pa velja ob njej opozoriti še na izredno domiselno in okusno grafično opremo, za kar gre največ zaslug mojstru fotografije Tonetu Stojku in oblikovalcu Ranku Novaku.

TUDI LETOS »SREČANJE V STUDIJU 14«

Tradicionalno srečanje domačih ansamblov, ki pridejo vsako leto z našimi rojaki na obisk »v stari kraj«, bo tako kot vsa leta doslej v studiu 14 RTV Ljubljana. Nastop domačih godcev z vseh vetrov bo snemala televizija, vsi nastopajoči pa se bodo nato 4. julija predstavili še na izsejenskem pikniku na škofjeloškem gradu.

marjetka/danes
falk/
neca/

Grad GORIČANE pri Medvodah. Kraj se omenja že leta 1178, ko je pripadal stiškemu samostanu. Bivši škofijski dvorec so večkrat dozidavali in prezidavali. V dvorcu je soba, kjer so Jelovškove freske. Grajska kapela je polna štukatur in spada med naše najlepše baročne kapele. Leta 1963 so grad preuredili v muzej izvenevropskih kultur. Upravlja ga Etnografski muzej v Ljubljani.

Foto: Ančka Tomšič